

Nihal Yeğınobalı'nın Romanlarında Kadın Problemi

Hande Yanık

Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Türk Dili ve
Edebiyatı dalında Yüksek Lisans Tezi olarak
Sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ağustos 2013
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Elvan Yılmaz
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof.Dr.Ömer Faruk Huyugüzel
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof.Dr.Ömer Faruk Huyugüzel
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof.Dr. Ömer Faruk Huyugüzel

2. Doç. Dr. Adnan Akgün

3. Yrd.Doç. Dr. Gülseren Tor

ABSTRACT

In this work, the novels of Nihal Yeğınobalı, which are *Genç Kızlar* (1950), *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* (1987), *Sitem* (1997), *Belki Defne* (2005), *Gazel* (2007), have been examined in terms of women personalities and problems related to women. In her novels, Yeğınobalı, who has not been well-known among famous contemporary novelist, gives more importance to female characters than male ones. Additionally, the number of women characters are more than men ones. In the novels, women seem to be passionate and concious in terms of sexuality. They are also brave and fearless against sexual taboos. Therefore, erotism and sexuality take significant place in her books. By doing so, Yeğınobalı has opportunity to mention about some social moral issues. Extreme importance to virginity, considering women as sexual objects, sexual harassments and rapes, cheated women, as well as childlessness are the main problematical topics analyzed in Yeğınobalı's novels.

Key Words: Nihal Yeğınobalı, novel, heroines, sensuality, sex.

ÖZ

Bu çalışmada Nihal Yeğınobalı'nın *Genç Kızlar* (1950), *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* (1987), *Sitem* (1997), *Belki Defne* (2005), *Gazel* (2007) adlı romanları, kadın kişilikler ve kadınlarla ilgili problemler açısından incelenmiştir. Çağdaş romanın fazla tanınmamış isimleri arasında yer alan Yeğınobalı'nın romanlarında kadın kahramanlar erkeklere göre daha önemli bir yer tutarlar. Kadınlar erkeklerden sayı bakımından da fazladır. Romanlarda bu kadınlar genellikle cinsel bakımdan bilinçli ve tutkulu görünürler. Cinsel tabular karşısında da cesur ve pervasızdır. Bu bakımdan romanlarda cinsellik ve erotizm önemli bir yer tutar. Yazar bu vesileyle toplumsal ahlâk konusunda da bazı şeyler söyleme imkânını bulur. Yeğınobalı'nın romanlarında ele alınan problemler arasında bekârete verilen aşırı önem, kadının cinsel bir meta olarak görülmesi, cinsel taciz ve tecavüz, aldatılan kadınlar ve çocuksuzluk gibi problemler ön planda görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nihal Yeğınobalı, roman, kadın kahramanlar, erotizm, cinsellik

TEŞEKKÜR

Bu zorlu süreç içerisinde araştırmanın konusu, çalışmaların yönlendirilmesi, sonuçların değerlendirilmesi ve yazımı aşamasında, engin tecrübelerinden yararlandığım hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ömer Faruk Huyugüzel'e çok teşekkür ederim. Ayrıca her konuda öneri ve eleştirileriyle yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Zeynep Özerdem ve yardımı dokunan diğer arkadaşlarıma da teşekkür ederim. Bu günlere gelmemde büyük pay sahibi olan, başta annem olmak üzere, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme de minnet ve şükranımı ifade etmek isterim.

Hande YANIK

ÖN SÖZ

Tezimizin konusu çağdaş romancılar arasında yer alan Nihal Yeğınobalı'nın (d. 1927) romanlarında yer alan kadın kahramanlar ve kadınlarla ilgili problemlerdir. İncelememizde yazarın çoğunu hayatının son yıllarında yazdığı beş romanında (*Genç Kızlar* 1950, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* 1987, *Sitem* 1997, *Belki Defne* 2005, *Gazel* 2007) kadın kişilikler ve bu kadınlar dolayısıyla öne çıkarılan kadınlarla ilgili problemler ele alınmış ve yazarın ne tür kadın kişilikler çizdiği ve kadınlarla ilgili hangi problemlere değindiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bizi böyle bir çalışmaya götüren neden, hakkında fazla bir çalışma olmayan yazarın bu yönünü incelemek ve böylece Türk roman tarihine bir katkıda bulunmak arzusudur. Nihal Yeğınobalı hakkında yapılmış tek bir bilimsel çalışma vardır. Bu, Boğaziçi Üniversitesinde yapılmış bir yüksek lisans tezidir¹. Ancak bu İngilizce tezde sadece *Genç Kızlar* ve *Gazel* romanları üzerinde durulmuş, romanlarla çeviribilim teorileri arasında birtakım ilişkiler tesbit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca tezde yazar biyografisi de yer almamaktadır. Biz ise yazarın mümkün mertebe tam bir biyografisini verdikten sonra bütün romanlarında görülen kadın kişileri ve kadın problemlerini ele aldık.

Çalışmamızın ilk bölümünde yazarın henüz tam olarak kaleme alınmamış olan hayat hikâyesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bölüm yazılırken ansiklopedi ve biyografik kaynaklarda çok kısa bilgiler bulunması dolayısıyla yazarın *Cumhuriyet Çocuğu* adlı hatıraları ve kendisiyle yapılan röportajlardan yararlanılmıştır.

¹Nil Alt, A- *Gender-Based Study of Nihal Yeğınobalı's Pseudo-Translation Genç Kızlar*, Boğaziçi Üniversitesi 2008

Nihal Yeğınobalı'nın romanlarıyla ilgili incelemenin öncesinde yer alan ikinci bölümde, Türk Edebiyatında ve Romanında Kadının Konumu başlığı altında toplumumuzda ve edebiyatımızda kadın problemi kısaca ele alınmış ve kadının toplumdaki yeri tarihsel süreç içerisinde verildikten sonra, kadına dair problemlerin Türk edebiyatında başlangıçta nasıl ele alındığı daha sonra bu problemlerin romanlara nasıl yansıdığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tezimizin üçüncü bölümünde yazarın romanları kısaca tanıtılmıştır. Bu bölümde romanlar hakkında kısa bilgiler verilmiş, temaları belirtilmeye çalışılmış, daha sonra da romanlar kısaca özetlenmiştir. Bunu yapmamızın nedeni sonraki bölümlerde yaptığımız değerlendirmelerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır.

Dördüncü bölümde romanlardaki kadın kişilikler ele alınmış ve bu kişiler başkışiler ve ikinci plandaki kişiler sınıflaması içerisinde iki alt bölümde incelenmiştir. Başkışiler birbirleriyle yakınlıkları ve birbirlerinden farklılıklarına dikkat edilerek incelenmiş, bu kişilerin fiziki portreleri ve karakterleri tesbit edilmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır. İkinci planda kalan kadın kişilikler ise bazı ortak özelliklere göre esasen rakip kadınlar, hasta kadınlar, çalışan kadınlar, hizmetçiler ve evlâtlıklar şeklinde dört gruba ayrılarak incelenmiştir.

Çalışmamızın beşinci ve son bölümünde yazarın romanlarında ele aldığı kadın problemleri daha ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Bu bölümde daha çok kadınlarda bekârete verilen aşırı önem, kadınlardaki cinsel arzuların baskısı, kadının cinsel bir meta olarak görülmesi, aldatma-aldatılma ve ensest ilişkiler gibi problemler üzerinde durulmuş, romanların bu açıdan öne sürdüğü fikir veya tezler belirlenmeye çalışılmıştır.

Tezimizin son kısmında elde ettiğimiz sonuçları toplu bir şekilde veren ve yazarı kadın açısından genel olarak değerlendiren bir Sonuç bölümü ile faydalandığımız kaynakları topluca veren bir Kaynakça kısmı yer almaktadır.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	iii
ÖZ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	ix
1 NİHAL YEĞİNOBALI'NIN HAYATI VE ESERLERİ.....	1
1.1 Hayatı	1
1.2 Eserleri.....	11
2 TÜRK EDEBİYATINDA VE ROMANINDA KADININ KONUMU	16
3 NİHAL YEĞİNOBALI'NIN ROMANLARI.....	24
3.1 Genç Kızlar.....	24
3.2 Mazi Kalbimde Bir Yaradır.....	27
3.3 Sitem.....	37
3.4 Belki Defne.....	42
3.5 Gazel.....	46
4 ROMANLARDA KADIN KİŞİLER.....	53
4.1 Başkişiler	53
4.2 İkinci Plandaki Kişiler	62
4.2.1 Rakip Kadınlar.....	62
4.2.2 Hasta Kadınlar	74
4.2.3 Çalışan Kadınlar	79

4.2.4 Hizmetçiler ve Evlatlıklar.....	82
5 KADINLARIN PROBLEMLERİ.....	89
5.1 Bekâretin Aşırı Önemszenmesi.....	90
5.2 Cinsel Arzuların Bastırılması.....	104
5.3 Kadının Cinsel Bir Meta Olarak Görülmesi.....	112
5.4 Cinsel Taciz ve Tecavüz.....	117
5.5 Aldatma/Aldatılma.....	120
5.6 Parçalanmış Aileler.....	128
5.7 Çocuk ve Çocuksuzluk Problemi.....	133
5.8 Diğer Problemler: Encest İlişki.....	138
SONUÇ.....	140
KAYNAKÇA.....	144

Bölüm 1

NİHAL YEĞİNOBALI'NIN HAYATI VE ESERLERİ

1.1 Hayatı

Nihal Yeğınobalı, 16 Kasım 1927'de Kurtuluş Savaşı sırasında Manisa'nın şehir merkezinde bulunan evleri yandığı için önceden yazlık olarak kullandıkları, savaş sonrasında tamamen yerleştikleri küçük bağ evinde dünyaya gelir. Aile geçmişı Manisa'nın Gördes kazasında bulunan Yeğınoba köyüne dayanır. Dedesi Gördesli Hocasade Asım Efendi (1860-1915), İstanbul medreselerinde ünlü hocalardan ders aldıktan sonra Gördes'te uzun süre müderris olarak çalışmış ve birçok öğrenci yetiştirmiş bir din ve bilim adamıdır. Hür düşünceli bir insan olan ve gazetelerdeki yazıları ve bazı faaliyetleri yüzünden bir ara İzmir basınının tanınmış isimlerinden Tefvik Nevzat ve Tokadizade Şekip'le birlikte sürgün edilmek gibi bir tehlikeye maruz kalan Asım Efendi, naiplik göreviyle Alaşehir ve Adana'da görev yapar, son görev yeri Rumeli kazasker muavinliği rütbesiyle tayin edildiği Bağdat vilâyeti merkez naipliğidir. Bu görevden 1912'de ayrılarak Manisa'ya dönen ve burada yerleşen Asım Efendi, İzmir'in fikir ve edebiyat ortamında çok iyi tanınan bir din ve fikir adamıdır². Yeğınobalı'nın babası Halil Asım Bey, İstanbul'da öğrenim görmüştür, Hukuk Fakültesi mezunudur. Siyasi olarak monarşı yanlısı olmasına rağmen, Cumhuriyet'in getirdiği bazı yenilikleri destekler. Yazar bu konuda şu bilgileri verir:

²Geniş bilgi için bkz. Ö. Faruk Huyugüzel, *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Ankara, 2000, s. 326-327. Nihal Yeğınobalı'nın *Cumhuriyet Çocuğu* adlı anılarında (s. 92, 110-111) bu kaynaktaki bilgileri destekleyen bilgiler olmakla birlikte verilen birçok bilgi de yanlıştır. Bu da yazarın dedesi hakkında büyükannesinden duyduğu rivayetlere dayanmasından ileri gelmektedir.

“(…)Bizim evdeki ve yakın çevremdeki büyüklerin, Cumhuriyet’in o ilk yıllarında kadına özgürlük ve saygınlık kazandıran hemen her adımı alkışladıklarını biliyorum. Örnekte babam, mizaç yönünden olduğu kadar kültürel (hukuk mezunuydu) ve siyasal eğilimleriyle tam bir ‘Osmanlı beyi’ ve hatta Padişahçı olan Halil Asım Bey, bir gün, “bizim kadınlarımız peçeyle gezerken örtüsüz dolaşan Rum kadınlarını pek güzel bulurduk,” demişti(…) Ama sonra babam, “ Çarşaf, peçeler kalktığına bir de baktık,” diye ekledi, “bizim kadınlarımız meğer çok daha güzelmiş!” Bir an için sıkışan nefesimin genişlediğini de çok iyi anımsıyorum.”(Cumhuriyet Çocuğu, s. 34)

Nihal Yeğınobalı doğduğu sırada babası Soma kaymakamı olarak görev yapmaktadır. Bunun yanı sıra Halil Asım Bey, babası Asım Molla’dan kalan üzüm bağlarında tarım işleriyle de uğraşmaktadır. Yeğınobalı’nın annesi Feride Hanım, Topalağalar sülâlesinden gelen ünlü halı tüccarı Tefvik Bey ve varlıklı Vesile Hanım’ın tek kızıdır. Feride Hanım, okuyup öğretmen olmak istemiş; fakat savaş yüzünden olamamıştır.

“Okuyup öğretmen olmak ülküsüyle tutuşan, gel gör ki doğup büyüdüğu Manisa’nın Gördes kazasında, savaşlar yüzünden ortaokuldan sonra okumak ve öğretmen olmak fırsatı bulamayan Feride(…)okumanın hem kutsal hem de işlevsel bir mutluluk olduğu, bu mutluluğu herkese gümüş tabak içinde sunan Cumhuriyet’e her zaman minnet duymamız ve bu nimetten yararlanabildiğimizce yararlanmamız gerektiği inancını bize sütüyle birlikte sindirmişti.” (Cumhuriyet Çocuğu, s. 34)

Öğretmen olma hayalleri suya düşen Feride Hanım, savaş yüzünden maddi olarak güçsüzleşen ailesine yük olmamak düşüncesiyle evlenmek zorunda olduğunu hisseder ve 19 yaşındayken evlenir. Feride Hanım Osmanlı döneminde büyümüş, yetişmiş olmasına rağmen Cumhuriyet’e bütün kalbiyle bağlı, aydın bir kadındır. Bunun için çocuklarının aydın birer insan olarak yetişmesini ister. Gerçekleştiremediği hayallerini çocuklarının gerçekleştirmesi için onlara her zaman destek olur.

Halil Asım Bey ve Feride Hanım, 1921’de evlenirler. Nihal Yeğınobalı’nın iki kardeşi vardır. Ablası Müzehher ve küçük kardeşi Asım. Nihal Yeğınobalı ailenin ikinci çocuğudur. Nihal Yeğınobalı, Manisa’nın köyünde bulunan bağ

evlerinde ablası ve sonradan aralarına katılan kardeşleri Asım ile birlikte çok güzel bir çocukluk geçirir.

Nihal Yeğınobalı, 5 yaşına geldiğinde okula gideceğim diye tutturur. Kızının inadını kıramayan babası, çaresiz okul müdürüyle konuşup okula gitmesi için izin alır. Manisa'da bulunan ve evlerine yakın olan Yeni Mahalle, Sakarya ilkokuluna kaydı yapılır; fakat yaşı tutmadığı için gayri resmi olarak öğrenim görmektedir. 6 yaşına geldiğinde birtakım sınavlardan geçirilerek ikinci sınıfa geçmeye hak kazanır. Öğretmeni Memnune Hanım, Nihal Yeğınobalı'nın hayatında önemli bir yere sahiptir.

“Memnune Hanım benim gözümde İlim ve İrfan Mülkü'nün ‘mektep’ denilen tapınağındaki rahibelerden biri ve hatta, artık komşumuz olduğu için, birincisiydi.” (Cumhuriyet Çocuğı, s.31)

Yeğınobalı, yaşça sınıf ortalamasındaki çocuklardan küçük olsa da sınıfın en başarılı öğrencisidir. 8 yaşına geldiğinde şiir yazma arzusuna kapılır ve *Köyümüz* adlı ilk şiirini yazar. Bu şiir öğretmeninin beğenisini kazanır³. Okul arkadaşının armağan etmiş olduğu *Anne Kalbi* adlı bir kitapçıkla öykü okumanın tadına varır ve bir süre şiir yazmaya ara verir. 1934 yılında Soyadı Kanununun çıkması üzerine aile *Başer* soyadını, daha sonra bunu değiştirerek köylerini ifade eden *Yeğınobalı* soyadını alır⁴.

Nihal Yeğınobalı'nın bağcılık işleriyle de uğraşan babası Halil Asım Bey, Gediz çayı çevresindeki bağları nehrin taşması yüzünden mahvolunca bankalardan borç alarak yeni bir bağ diker. Mahsul alındığı sırada günlerce durmak bilmeyen yağmur sebebiyle sergideki mahsuller heba olur, hiçbir kazanç sağlayamayan Halil Asım Bey borç batağına sürüklenir. Bir aile dostunun İstanbul'da iş ayarlamayı teklif etmesi üzerine Halil Asım Bey borçlarını ödemek için bu teklifi kabul eder.

³ Cumhuriyet Çocuğı, s.190.

⁴ a.g.e., s.130-132.

Maliye müfettişi olmak üzere İstanbul'a gider. Ardından ailesini de yanına alır. Küçük Nihal ilkokula iki sene İstanbul'daki *Kadıköy 11. Mektep*'te devam eder. İstanbul'a da okuluna da uyum sağlayamaz, bunda öğretmeni ve arkadaşlarının önemli bir rolü vardır. Okul arkadaşları Yeğınobalı ile “köylü” olduğu gerekçesiyle alay ederlerken öğretmeni de yazmış olduğu kompozisyonları onun yazmadığı düşüncesindedir. 10 yaşında ilkokuldan mezun olur. Nihal Yeğınobalı'nın babası eğitimi ciddiye alan biridir. “Sağlam bir Türk kültürü” edinmesi için ortaokulu bir Türk okulunda okumasını ister; fakat *Arnavutköy Amerikan Kız Koleji* dışındaki okullar 12 yaşından küçük öğrencileri kabul etmediği için ablası Müzehher ile birlikte *Arnavutköy Amerikan Kız Koleji*'ne yazılır, ortaokul ve liseyi orada okur.

“İstanbul'a gelip kamu hizmetlerine girince acaba Ankara'ya daha bir yaklaşır gibi olmuştu da bu okulu biraz da bu nedenle mi seçmişti bizim için? Ama öküzin altında buzağı aramaya ne hacet? Bu Kolej Türkiye'nin en zengin, en seçkin, en muteber okullarından biriydi, Halil Asım da okumayı eğitimi ciddiye alan bir adamdı. Bir yandan da seçkinlik, şatafat duygularını doyumlayabiliyorsa daha ne isterdi?” (Cumhuriyet Çocuğu, s.243-244)

Koleje çabuk alışan Yeğınobalı, ilkokulda gösterdiği başarısını ortaokulda ve lisede de devam ettirir. Okulun koruluğunda dolaşırken o sıralar *Arnavutköy Amerikan Kız Koleji*'nin lise bölümünde edebiyat öğretmeni olan *Faruk Nafiz Çamlıbel*'i görür ve okulu daha çok sevmeye başlar. Kütüphaneden edindiği İngilizce kitapları kendince çevirmeye çalışır, ikinci şiiri olan *Bağda Geceler*'i yazar ve kolej öğrencilerinin çıkarmış olduğu *İzlerimiz* adlı edebiyat dergisinde yayımlanması için gönderir; fakat yaşı küçük olduğu için, şiiri kendisinin yazmadığı düşünülür ve yayımlanmaz. Bunun üzerine “*kaleminin namusunu temize çıkarmak*” için üçüncü şiirini İngilizce olarak yazar. Bu şiir çok beğenilir, okulda şair ve edebiyatçı olarak tanınmaya başlar. Ardından dördüncü şiiri *Yeşil Gözler*'i

yazar. Nihal Yeğınobalı her yaz Manisa'ya gider, orada komşu çocuğu Müfit'in roman yazma hakkındaki konuşmalarından etkilenir. Romanın yeni bir tür olduğunu, bunun için elbirliğiyle geliştirilmesi gerektiğini düşünen Müfit sayesinde Yeğınobalı da roman yazmaya merak salar. Bu romanın, okuduğu romanlardan da esinlenerek, cinsel içerikli “aşk ve ızdırap” romanı olmasına karar verir. ve bu kararını yaklaşık 15 yıl sonra “Genç Kızlar” romanında uygular.

Nihal Yeğınobalı'nın anne ve babası, Halil Asım Bey'in bir Anadolu kasabasına sürülmesi ve bazı sebepler yüzünden ailesiyle bağlarının kopması üzerine 22 yıl süren evlilik hayatlarının sonunda ayrılırlar.

“(…) Babamız Halil Asım dalkavukluk etmek, el etek öpmek bilmeyen, dürüst bir insan, doğru bir memurdu. Hatta bu doğruluğu yüzünden, üstlerinin suyuna gitmediği, kimi şeyleri görmezlikten gelmeyi bilmediği için ileri yıllarda sık sık Anadolu kentlerine ‘sürülecek’, bu da onun gitgide ev yaşantısından kopup ailesine yabancılaşmasına neden olarak sonunda annemizin ondan ayrılmasının ve benim anneme destek olmak için çalışmaya karar verip henüz Kolej diplomamı elime almadan çevirmenliğe başlamamın yolunu açacaktır.” (Cumhuriyet Çocuğu, s.220-221)

18 yaşındayken annesine destek olmak için çalışmak ister ve çevirmenliğe başlar. Yeğınobalı, 1945 yılında *Arnavutköy Amerikan Kız Koleji*'nden mezun olup *Türkiye Yayınevi*'nde çevirmen olarak iş hayatına atılır. İlk çevirisi; Robert Smythe Hichens'in “*Allah'ın Bahçesi*” (1946) adlı romanıdır. Yazar, tatilde olduğu bir sırada Yayınevinin yeni bir çeviri istemesi üzerine yazdığı, çeviri adı altında yayımlanan ilk romanı *Genç Kızlar*'ın öyküsünü şöyle anlatır:

“1945, 1950 yıllarıydı sanıyorum. Tam olarak hatırlamıyorum. Kitabın yazılması 1949 olmalı. Yayımlanması 1950'ye kalmış olabilir. Bir roman yazmayı eskiden beri istiyordum. Kolejden diplomamı almadan çeviri yapmaya başlamıştım. Ben de roman yazabilirim, diyordum kendi kendime ama bana “sen daha küçüksün, büyüyünce yazarsın” diyorlardı. Hayatımı da çevirilerle kazandığım için ayrıca vakit ayırıp, böyle bir etkinliğe girmeme olanak yoktu. Bu fırsat elime tesadüfen geçti. Manisa'ya tatile gidiyordum. Yayınevinden bana acele bir çeviri gerektiğini söylediler. Şunu belirtiyim ki çevirmen olarak çalışıyor, çevirmen olarak para alıyordum. Fakat aslında editör de bendim. Çünkü esas editörden daha iyi İngilizce biliyordum. Kitapları daha yakından takip ediyordum. Kitapları ben seçerdim. İsimler

Türkçeleştirilecek ise, ki o zamanlar romanların isimleri Türkçe'ye değiştirilerek çevriliyordu, çok zaman, onları ben bulurdum reklamlarını da ben bir araya getirirdim. Yani editör bendim. Bunun üzerine yayınevine Manisa'da oturan amcamın evinde 10,15 yıl öncesinden kalma bir deste yabancı dergi olduğunu ve bu dergilerde çok güzel bir tefrika Amerikan romanı okumuş olduğumu ve o romanı çevirebileceğimi söyledim. Copyrigh sorunu çıkmaması için tarihi eskiye attım. Kabul ettiler. Böylelikle çeviri yapar gibi bir disiplinle her Allah'ın günü roman yazdım. Her akşam üzeri yazdığım kısmı eksprese yetiştiriyordum. Ertesi gün elimde bir gün öncesinin son cümlesi dışında hiçbir şey olmazdı. Böylece bitirdim. Bir buçuk ayda çıkmış oldu.”⁵

Nihal Yeğınobalı, *Genç Kızlar* romanındaki olaylar bir tiyatro okulunda geçtiği için, romanına uygun bulduğu “*The Curtain Sweeps Down*” (Perde İniyor) adını verir. Romanın yazarı olarak da “Vincent Ewing” adlı Amerikalı bir yazar adı uydurur. Telif hakkı problemi yaşanmaması için de kitabın tarihini eski bir zamana atar ve *Genç Kızlar* romanının yazarın tek kitabı olduğunu söyler. Kitap böylece çeviriymiş gibi yayımlanır. Yazarı erkek olarak seçmesinin sebebini ise şöyle açıklar:

“Vincent Ewing neden erkek ve Amerikalı biliyor musun? İyice maskelenmek için herhalde. Ben o yıllarda bir sürü bestseller okuyordum. Kadın yazarların kitaplarını o kadar çok sevmiyordum. İlk romancılarımız gibi biraz baygın buluyordum onları. Erkek olması bence çok doğal. Niçin Amerikalı? Bir kere Güneyli. O dönem okuduğum kitaplardan anladığım kadarıyla Amerika'da tekdüze bir sosyal yaşam vardı. Gittiğimde de onu buldum. Tekdüze. Tek ilginç Güney kültürü. Daha çok mücadele var, değişiklik, karışıklık var. Daha romantik. Amerika'nın diğer şehirlerinin biri diğerinden farklı değil. Ha birisi olmuş, ha öbürü. Onun için adamı Güneyli yaptım.”⁶

Aşka karşı inancını yitirmiş bir erkek ve 3 genç kızın hikâyesini anlatan bu romanda Yeğınobalı, *Arnavutköy Amerikan Kız Koleji*'nde gördüğü ve yaşadığı şeylerden esinlenir ve genç kızların gizli dünyasını ele alır. Kitap beğenildiği takdirde kendi romanı olduğunu açıklamayı düşünür, eser çok beğenilir bir o kadar

⁵ Işın Bengi Öner, “Çeviriyle Kırk Yıl” *Çeviri Bir Süreçtir...Ya Çeviribilim?*, İstanbul, Kasım 1999, Sel Yayıncılık, 1. b., s. 35-44.

⁶ Nil Alt, *A- Gender-Based Study of Nihal Yeğınobalı's Pseudo-Translation Genç Kızlar*, Boğaziçi Üniversitesi 2008, s.94

da “erotik” bulunur. Ancak o, 1940-50’li yılların Türkiye’sinin genel ahlâk anlayışı açısından “erotik” ve “müstehtecen” olan romanının kendine ait olduğunu açıklamaktan utanır. Bundan dolayı bu roman uzun bir süre Vincent Ewing’e ait zannedilmiştir.

Roman çok beğenilirken diğer yandan “oral seks” kelimesini nasıl çevrildiği konusunda yayınevinde tartışmalar çıkar. Bazıları çevirdiği sahneleri yaşadığını, bazıları da çok iyi bir çevirmen olduğu için o kelimeyi anlayarak çevirdiğini düşünürler. Yeğınobalı bu tartışmalardan sıkılır ve 1953 yılında Ankara’da yaşayan ablasının yanına gider. O sırada Amerikan Konsolosluğu’nda görevli olan, ayrıca çocuk ve kültür filmleri çeken bir yapımcı olan Morton Schindel ile tanışır ve ona âşık olur. Evlenip Amerika’ya giderler. Nihal Yeğınobalı, *New York State Üniversitesi*’nin edebiyat bölümüne başlar. 1955 yılında “*Sim*” adlı kızı dünyaya gelince sadece iki yıl öğrenim gördüğü okulu bırakmak zorunda kalır. Ardından 1961’de de oğlu “*Timur*” doğar. Amerika’da yaşadığı 7 sene boyunca memleket hasretiyle yandığı ve Amerikan kültürüne alışamadığı için eşinden ayrılarak çocuklarıyla birlikte 1963 yılında İstanbul’a döner. Bu süre içerisinde Vincent Ewing adında bir yazar olmadığı anlaşılır. Yazar, yayımlandığı günden yaklaşık 10 yıl sonra romanı *Vatan* gazetesinde tefrika edilirken küçük bir not ile kendi eseri olduğunu açıklar; fakat bu açıklama yankı bulmaz. 1960’lı yıllarda *Yeni İstanbul* gazetesi editöründen romanı bir Türk romanı gibi yazması için bir teklif alır. Editör, *Genç Kızlar* romanının telif olduğunu bildirerek heyecan yaratmak istediğini söyler. Yeğınobalı eşinden yeni ayrıldığı ve paraya ihtiyacı olduğu için bu teklifi kabul eder. Diğer bir sebep de romanı artık kendi üzerine almak istemesinden kaynaklanmaktadır. Eser *Bir Erkek Geldi* adıyla tefrika edilir; fakat bu sırada editör fırtına yaratma fikrinden vazgeçerek kitap

hakkında birkaç cümle yazar. Bu olay okuyucuların dikkatini çekmediği için birkaç senaristin filme uyarlama teklifinden başka bir kazanç getirmez ve film yapımcısı *Turgut Demirbağ*, *Genç Kızlar*'ı beyaz perdeye taşır. Yazar,1988 yılında *Cumhuriyet* gazetesinde romanının çeviri olmadığını, özgün eseri olduğunu tekrar açıklar ve bu sefer açıklama büyük yankı uyandırır. Roman, *Altınkitaplar* Yayınevinde Nihal Yeğınobalı'nın eseri olarak basılmaya başlar.

Yeğınobalı, ikinci romanı olan *Eflatun Kız* adlı romanını 1959 yılında Amerika'dayken yazar⁷, roman aynı yıl *Vatan* gazetesinde kendi adıyla tefrika edilir ve çok beğenilir. Yayınevleri kitabı yayımlamak isterlerken Yeğınobalı Amerika'ya döner, 2-3 sene sonra döndüğünde *Eflatun Kız*'ın basılması için yayınevleriyle görüşür. *Altınkitaplar* Yayınevi çeviri eserlerin telif eserlerden daha çok kazanç sağladığını öne sürerek romanı yine *Genç Kızlar* gibi çeviri olarak yayımlamak istediğini söyler. Yeğınobalı paraya ihtiyacı olduğu için bu öneriyi kabul eder ve roman çeviri olarak yayımlanır. 1985'te *Cem Yayınevi* romanı sahiplenir ve *Eflatun Kız*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* adıyla 1987'de yeniden basılır. Yazar ardından *Sitem*'i (1997) yazar. Bu romanlar mekân olarak Manisa'da geçen romanlardır. Romancı, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* ve *Sitem* romanlarında olayların yaşandığı *Yeşilce* köyünün Manisa olduğunu söyler⁸. Romanlardaki çoğu karakter, çocukluk yıllarında hayatında olan kişilerle büyük benzerlikler taşır. *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*'ın Lamia'sı ile kendisinin benzeştiği birkaç nokta bulmak mümkündür. Saçının kısa olması, ilk aşkının adının *Turan* olması, sayıların rengini görüyor olması gibi. Yazarın en çok hangi kahramanı ile içselleştiği sorusuna verdiği cevap ise şöyledir:

⁷ Nil Alt, *A Gender –Based study of Nihal Yeğınobalı's Pseudo- Translation Genç Kızlar*, Boğaziçi University, 2008, s.96.

⁸ *Cumhuriyet Çocuğu*, s.52.

“Sitem... Sitem, heba olmuş köylü kadınının, köylüsünün masumiyeti, cevheri gibi geliyor bana. Ama kent kültürü Sitem’e sahip çıkmadı, onu bencilce kullandı.”⁹

Yeğınobalı’nın romanlarında, yaşadığı yer olan Manisa’yı neredeyse tüm ayrıntıları ile görmek mümkündür. Mesirede karşılaştığı ‘sarı saçlı, çıplak ayaklı yörük kıızı’¹⁰ hafızasından silinmeyerek ilk önce ortaokul sıralarındayken bir kompozisyonuna konu olurken yıllar sonra da *Sitem* romanının kahramanı olarak karşımıza çıkar. Çocukluk günlerindeyken üzerinde etki eden ve *Sitem* romanında tasvir ettiği ‘Güneş karanlığı’¹¹ olarak adlandırdığı durum için şunları söyler:

“(…) Çiftlik yöresinin doğasında beni ürküten ve çocukluk kabuslarıma hammadde sağlayan, gizemli karanlık yönler vardı. İleriki yıllarda kendi kendime ‘Güneş Gotiği’ diye tanımlayacağım, SİTEM romanımda da ‘Güneş Karanlığı’ olarak adlandırdığım bu gizem ve ürküleri, o yaz çiftlikte yoğun olarak yaşayacaktım.”¹²

Romandaki Mehmet Mustafa, Şıhzade ve karısı, Dalya, Mihri Hanım, Haççe, Doktor Nejat gibi karakterler de Yeğınobalı’nın Manisa’da yaşadığı yıllarda, uzaktan da olsa, hayatına girmiş kimselerle benzerlik taşır.

Romanlarındaki kahramanlarından anladığımız kadarıyla Türk edebiyatında sevdiği şairler arasında *Ahmet Haşim*’in bulunduğunu söyleyebiliriz. Yazar, romanlarındaki kahramanlara zaman zaman *Haşim*’den, *Yahya Kemâl*’den, *Orhan Veli*’den, ve *Ziya Paşa*’dan şiirler okutup, *Peyami Safa*’dan örnekler sunarken bazen de *Nazım Hikmet*’in yasaklı döneminde şiir okumanın zevkine değinir. *Can Yayınları*’nın kurucusu Erdal Öz ile yaptığı röportajda da Kolej yıllarındayken Divan şairi *Yunus Emre*’nin şiirlerine ve türkülerine düşkün olduğunu belirtir.¹³ Ayrıca İstanbul’da yaşadığı bir sırada Kalamış’ta komşuluk ettiği *Aziz Nesin*’den

⁹ Nil Alt, *A Gender –Based study of Nihal Yeğınobalı’s Pseudo- Translation Genç Kızlar*, Boğaziçi Üniversitesi, 2008, s.103.)

¹⁰ *Cumhuriyet Çocuğu*, s.197.

¹¹ a.g.e., s.172.

¹² a.g.e., s.177.

¹³ Nihal Yeğınobalı, *Genç Kızlar*, Erdal Öz, Söyleşi, s.14.

“dostum” diye bahseder. *Cemal Süreya* ise *99 Yüz İzdüşümler/Söz Senaryosu*, adlı kitabında Yeğınobalı’yla ilgili bir makalesinde, onun hayatından ve *Genç Kızlar*’ın öneminden bahseder.¹⁴ Yeğınobalı, Cemal Süreya ile olan bağlantısını ise kendisi şöyle ifade eder:

“70’li yıllarda Altın Kitaplar’da İngiliz klasiklerini çevirirken Cemal Süreya da Fransız klasiklerini hazırlıyordu. O zaman tanıştık ve çok güzel sohbetler oldu aramızda. Cemal Süreya çapkınlığı ile nam salmıştı, bu yüzden ben onunla herhangi bir şey yaşamayı göze alamadım. Aradan birbirimizi hiç görmeden geçen 15 seneden sonra 2000’e Doğru’da haftalık portreler hazırlarken benimle de bir röportaj yaptı. O röportaj sırasında ‘Beni neden sevmedin?’ diye sordu. Ben de ‘seni çok sevebilirdim ama göze alamadım’ dedim. Aramızda hiç yaşanmamış bir aşk vardı. Bu olaydan kısa bir süre sonra bir cumartesi günü beni aradı. Gelip benim evimde yaşamak istediğini söyledi. Bunu da göze alamadım, bir anlam da veremedim. İki gün sonra ölüm haberi geldi. Meğer bir aile kavgası yüzünden evden ayrılmak zorunda kalmış, sığınacak bir yer arıyormuş. Bunun üzüntüsüyle şeker komasına girip ölmüş. Hálá burukluğunu içimde taşıyorum bu olayın.”¹⁵

Yeğınobalı’nın romanlarında aşkı için mücadele eden, bağımsız bir birey olduğunu kanıtlamaya çalışan kadınları, kadın cinselliğini, erotizmi ve toplumdaki kadın hallerini anlattığı için feminist olduğu öne sürülmüştür. Yazar, erotizmin aslında tüm kadınlarda olduğunu; fakat bu duyguların çok bastırılmış olduğuna değinirken erotizmi yazan erkek yazarların da bu durumu ameliyat anlatır gibi anlattığını düşündüğü için kaleme aldığını belirtir ve feminist olduğu konusundaki düşünceleri yalanlayarak kadın erkek eşitliğine inandığını dile getirir. Feminizm konusundaki düşüncesi şöyledir:

“Feministlerden daha geniş bir açığa sahibim. Kiminin erkeklerle yarışmakta ve zıtlaşmakta kaldıklarına inanıyorum. Oysa erkekler de kurbandır, onların durumu da çok acıklı. Bu durum, Belki Defne’yi yazdığım da yine karşıma çıktı. Defne boşanınca hayatını yaşıyor ve kendinin farkına varıyor. Ancak sonra kocasına dönüyor. Pek çok kadından tepki aldım, neden kocasına döndü diye. Çünkü Defne anne olmak istiyor; bu yine onun kendi rızasıyla verdiği bir karar. Ben kadın erkek eşitliğine inanıyorum.

¹⁴ Cemal Süreya, *99 Yüz İzdüşümler/Söz Senaryosu*, Kaynak Yayınları, 3. Basım, İstanbul, 1996 s., 396-398.

¹⁵ Zeynep Güven, Hürriyet Gazetesi, Arşiv, “*Şark Erkeği Roman Kahramanını Bile Kiskanır, Cemal Süreya ve Yaşanmamış Bir Aşk*”, 12 Mart 2000

Mesela en büyük mücadelem, Hürriyet'in ilk sayfasına her gün koydukları yarı çıplak kadının, dönüşümlü olarak yerini yarı çıplak bir erkeğe bırakması.”¹⁶

Nihal Yeğınobalı 65 yaşına kadar çeviri yapmaya devam eder. Çocukları artık çeviri yapmamasını, sadece kendi romanlarını yazmasını ve ona bakacaklarını söylerler. İlk önce bunu bir onur sorunu haline getiren yazar, 70 yaşına yaklaşınca bunu onur sorunu olmaktan çıkararak çocuklarının bu isteğine uyar.¹⁷ Yeğınobalı'nın oğlu *Timur Schindel*'in Gaziantep'te *Anadolu Evleri* adlı otelin sahibi olduğunu biliyoruz. Ancak kızı *Sim Schindel* hakkında bir bilgimiz yoktur. Yazar geçimini sağlamak için çeviri yapmaktan vazgeçtikten sonra *Belki Defne*(2005) ve *Gazel*(2007) adlı son iki romanını yazar. Siyasi tutum olarak Cumhuriyet devrimlerine ve ilkelerine bağlı bir yazar olduğu için çocukluk yıllarını *Cumhuriyet Çocuğu*(1999) adlı anı kitabı altında toplamıştır. Yazar şu anda 86 yaşında olup İstanbul'da yaşamını sürdürmektedir.

1.2 Eserleri

Yeğınobalı, edebiyat hayatımıza beş telif romanından başka 19. Yüzyıl klasikleri ve çağdaş dünya yazarlarından yaptığı yüzden fazla çeviri eser kazandırmıştır. Yazar, bir söyleşisinde çevirmenliğe başladığı dönemdeki Amerikan ve İngiliz romanlarının aşk ve ihtiras temalı olduğunu, aralarından beğendiği romanları çevirdiğini, romanların isimlerini de kendisinin verdiğini ifade eder¹⁸. En çok çevirdiği yazarlar; Mark Twain, Charles Dickens, Jane Austen, Julio Cortazar, Oscar Wilde, Fay Weldon, Manuel Puig, Graham Greene, James Metthew

¹⁶ Hande Ögüt, Radikal Gazetesi, Arşiv, “*Bakire Olmak Kolay, Kadın Olmak Zor*”, 25 Mayıs 2007

¹⁷ Sibel Arna, “*Bir Cumhuriyet Çocuğu*”, Hürriyet Gazetesi, 18 Eylül 2005

¹⁸ Nil Alt, *A Gender –Based study of Nihal Yeğınobalı's Pseudo- Translation Genç Kızlar*, Boğaziçi University, 2008, s.92.

Barrie'dir ve toplam 127 tane çevirisi vardır. Yazarın bu çevirileri dışında hazırlayıp yayınlamış olduğu üç derlemesi vardır.

Nihal Yeğınobalı'nın günümüze, yani 2013 yılına kadar yayımlanmış olan eserlerini şöylece sıralayabiliriz:

Romanları:

Genç Kızlar (1950)

Eflatun Kız (1959, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* adıyla 1987)

Sitem (1997)

Belki Defne (2005)

Gazel (2007)

Çevirileri:

Robert Smythe Hichens'dan *Allah'ın Bahçesi*, 1946; Betty Smith'den *Bir Genç Kız Yetiştiriyor*,1946; Daphne Du Maurier'dan *Dağ Çiçeği*,1946; Margaret Landon'dan *Istirap Cenneti*,1947, *Kral ve Ben* 1976; Archibald Joseph Cronin'den *Kabus Şatosu*, 1948; Florance Barclay'den *Ayrılık Şarkısı*, 1948; Wilkie Collins'den *Beyazlı Kadın*, 1949; James Matthew Barrie'den *Peter Pan* 1949, *Peter Pan Büyümek İstemeyen Çocuk* 1978, *Peter Pan İle Wendy* 2004, *Peter Pan Kensington Bahçelerinde* 2004; Hervey Allen'dan *Anthony Adverse* 1950; Dwight Hutchison'dan *Düğün Haftası*1950; Elizabeth Goudg'dan *Sevenler Hanı*1950; Francis Gerard'dan *Kara İmparator*,1952; Dorothy Leigh Sayers *Şüpheli Kadın*, 1952; S. S. Van Dine'den *Altı Kişi Arasında*, 1952; Hugh Walpole'den *Seni İstiyorum*, 1952; Henryk Sienkiewicz'den *Quo Vadis- Nereye Gidiyorsun?-*, 1952; James Morier'dan *İsfahan'dan İstanbul'a Hacı Baba'nın Maceraları*, 1955; Hugh Walpole'den *Bir Başka Kadın*, 1958; David Herbert Lawrance'den *Oğullar Ve Sevgililer*, 1959; Pearl S. Buck'dan *Ana*,1961, *Mübarek Toprak*,1967; Agatha

Cristie Miller'den *Öldüren Büyü*,1963; Erich Maria Remarque'den *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*, 1963; Leon Uris'den *Mila 18 İstirap Sokağı*,1963; John F. Kennedy'den *Cesaret Ve Fazilet Mücadelesi*,1963; Guiseppe Di Lampedusa'dan *Leopar*, 1963; Henry Fielding'den *Tom Jones*, 1964; Margaret Mitchell'den *Rüzgâr Gibi Geçti*,1964; William Somerset Maugham'dan *Hayat Hüzünleri*,1964, *Hayatın Esiriyiz*,1973; Mary Mc Carthy'den *Grup*,1965, *Bizim Kızlar*,1965; Jack London'dan *Cellatlar Şirketi*,1965; Lord Kinross'dan *Atatürk-Bir Milletten Yeniden Doğuşu*,1966; Simone De Beauvoir's'den *Mandarinler*,1966, *Kadınca*,1972; Mihail Şoholov'dan *Don'da Hasat*,1966, *Uyandırılmış Toprak*,1998; Charles Dickens'tan *Büyük Ümitler*,1967, *Noel Şarkısı*,1978, *Oliver Twist*,1982; Jane Austen'den *Aşk ve Gurur*,1968, *Umut Parkı*,1968, *Kül ve Ateş*,1969, *Kalbimdeki Kadın*,1972, *Emma*,1986, *Mansfield Parkı*,2008; Yasunari Kawabata'dan *Karlar Ülkesi*,1968; Thomas Hardy'den *Çılgın Kalabalıktan Uzak*, 1969; Graham Greene'den *Komedyenler*,1970, *Havanadaki Adamımız*,1974, *Yüzbaşı ve Düşman*,1989, *Açık Tuzak*, 1989; Grace Metalious'tan *Her Zaman Bekleyeceğim*, 1971; Norman Mailer'den *Geyikli Park*,1973, *Seks Meleşti Marilyn Monroe*,1973; James Hilton'dan *Yitik Ufuklar*,1973; Mark Twain'den *Şehzade İle Dilenci*, 1974, *Tom Savyer*, 1989, *Tom Sawyer'in Serüvenleri*, 2000, *Huckleberry Finn'in Serüvenleri*, 2009; Patrick White'den *Voss-Yüreğimdeki Çöl*,1974; Bernard Malamud'dan *Kiev'deki Adam*, 1974; Eyvind Johnson'dan *Saltanat Günleri*, 1974; Louse May Alcott'dan *Leylaklar Altında*, 1974; Charlotte Bronte'den *Jane Eyre*,1975; Bill Naughton'dan *Zampara*, 1975; Fletcher Knebel'den *Başkaldırımlar*,1975; Teri King'den *Yıldızlarla Evlilik, Aşk ve Seks Falı*,1976; Lynn Barber'dan *Büyük Cinsel Ansiklopedi Düünden Bugüne*, 1976; John Godey'den *Metro*,1976; John Ernest Steinbeck'ten *Cennet Çayırıları*, 1976; Kung-

Fu Kralı Mafyaya Karşı(1977) (?); Lewis Carrol'dan *Alice Harikalar Ülkesinde*
Alice Aynanın İçinde,1985, *Alice Aynanın İçinde Neler Gördü?*, 2008; Julio
Cortazar'dan *Büyüdükçe*,1985,*Cinayeti Gördüm*,1996, *Bir Sarı Çiçek*,1996; Carlos
Fuentes'ten *Koca Gringo*, 1985; Carlo Lorenzini'den *Pinokyo*,1985; Hasan
Kanafani'den *Güneşteki Adamlar*,1986; Erskine Caldwell'den *Tanrıya Adanan*
Toprak, 1986; D. W. Baruch ve Hyman Miller'dan *Evlilikte Cinsellik- Kadın İle*
Erkeğin Duygusal ve Fiziksel İlişkileri, 1986; Joaquim Maria Machado de Assis'ten
Nalet Dom Casmurro, 1986; David Herbert Lawrance'den *Aşık Kadınlar*,1986;
William Makepeace Thackeray'den *Gurur Dünyası*, 1986; Manuel Puig'den
Örümcek Kadının Öpücüğü,1986, *Hüsran Tangosu*,1989, *Rita Hayworth'ın*
İhaneti,1991, *Buenos Aires Macerası*,1992; İsabel Allande'den *Ruhlar Evi*, 1987;
Fay Weldon'dan *Erkeklerin Kalpleri ve Hayatları*,1987, *Hatırla Beni*,1993, *Bir*
Dişi Şeytanın Hayatı ve Aşkları,1993, *Başkanın Çocuğu*,1995; Oscar Wilde'dan
Mutlu Prens, 1989, *Dorian Gray'ın Portresi*,2003, *Şu Bizim Hortlak*,2007, *Nar*
Evi,2010; Jacob Grimm ve Wilhelm Grimm'den *Grimm Masalları*,1989; Elia
Kazan'dan *Bir Yaşam*,1989; Daniel De Souza'dan *Hilalin Işığında*, 1990; Doris
May Lessing'den *Beşinci Çocuk*,1990; Muriel Spark'tan *Sürücü Koltuğu*,1990,
Sempozyum,1992; Carlo Collodi'den *Pinokyo*,1991; Toni Morrison'dan *Caz*, 1992;
Theodore Dreiser'dan *İnsanlık Suçu I, II*,1992; Iris Murdoch'tan *Melekler*
Zamanı,1992, *Ağ*,1993; Lyman Frank Baum'dan *Oz Büyücüsü Zümrüt Kent*,1993;
Josephine Hart'tan *Ölesiye*,1993; Antoine De Saint-Exupery'den *Küçük*
Prens,1994; Eduardo Galeano'dan *Kucaklaşmanın Kitabı*,1994, *Yüzler Ve*
Maskeler Ateş Anıları 2, 1995, *Rüzgârın Yüzyılı Ateş Anıları 3*, 1995; Donald
Michael Thomas'dan *Beyaz Otel*,1995; Erica Jong'dan *Elli Yaş Korkusu*,1995;
Patricia Highsmith'ten *Bir Kadın Düşmanından Öykücükler*, 1996; Joyce Carol

Oates'ten *Kara Su*, 1997; Ivan Sergeyevic Turganyev'den *Babalar Ve Oğullar*, 1999; Laurence Sterne'den *Duygu Yolculuğu*, 1999; Hal Sirowitz'ten *Terapistim Diyor Ki*, 2003; Tolstoy'dan *Masallar*, 2009; Daniel Defoe'den *Moll Flanders*, 2011.

c) Derlemeleri:

Ormanlar Kralı Robin Hood: Yoksulların Umudu (1978)

Gergin Ruhlar Antolojisi- Psikolojik Öyküler (2001)

Cinsel Teknik (1977)

Bölüm 2

TÜRK EDEBİYATINDA VE ROMANINDA KADININ KONUMU¹⁹

Tarihin ilk dönemlerinde, özel mülkiyetin henüz gelişmediği insan topluluklarında henüz sınıflar oluşmadığı için, sınıfsal sömürden de söz etmek mümkün değildir. Sınıfsal sömürü olmadığı için de toplumsal eşitsizliklerden biri olan “kadının aşağılanması” durumu da söz konusu olmamıştır. Özel mülkiyet kavramının olmadığı bu dönemde, erkekler avcılık, kadınlar ise daha çok toplayıcılık yapmaktaydılar.

Kadınlar için “altın çağ” sayılan bu döneme “anaerkil dönem” denilmektedir. Kadınlar anaerkil dönemde toprak ve topraktan kazanılan ürünlere sahip olmakla beraber, günümüzde erkeklerin söz sahibi olduğu savaş ve barışa ait kararları vermekte de söz sahibi idiler. Bu dönemin toplumunda kadın, üst düzeyde bir saygınlık statüsü kazanmış ve bu statüyü neslin devamını sağlayan doğurganlık özelliğiyle de perçinlemişti. Aile kurumu, çocuğun bakımı ve toplumu yönlendirici özellikleri sayesinde kadın, bazı ilkel kabilelerde bir “tanrıça” olarak görülmeye başlanır ve tarihte bilinen ilk ilahlar, kadın figürleriyle tasvir edilir. Buna bağlı olarak da “Ana Tanrıça Kybele” ortaya çıkar.

¹⁹Bu bölümü hazırlarken şu kaynaklardan yararlandık: Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, Varlık Yayınevi, sayı: 1388, 7. b., Mayıs 1968 İstanbul, Dr. Bernard Caporal, *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*, Tisa Matbaası, 1. b., 1982, Ankara, Ayşe Durakbaşa, *Halide Edib, Türk Modernleşmesi ve Feminizm*, İletişim Yayınları, 3. b., 2007, İstanbul,

İnsanoğlu, Neolitik Çağ'da yerleşik düzene geçmeye başlar. Bu dönemde kadın, tohumların yeniden üretilebildiğini keşfeder. Tarımın insan hayatındaki önemine bağlı olarak da tarımsal döneme geçilir. Buna bağlı olarak su ve yel değirmenleri gibi icatlar yapılmaya başlanır. Tarımın gelişmeye başlamasıyla birlikte çapa yerini sabana bırakır böylece anaerkilliğin ekonomik temelleri, temelinden sarsılma ve yıkılma sürecine girer. Tarımın keşfinin ardından buna bir seçenek olarak hayvancılık da keşfedilir ve bu sayede üremede babanın rolü de anlaşılır. Babanın öneminin anlaşılmasıyla birlikte anaerkil dönemin ideolojik temelleri tamamen yıkılır ve Ana Tanrıça önemini kaybeder. Buna bağlı olarak da kadın, bir araç olarak görülmeye başlanır ve söz sahibi olma yetisi elinden alınarak sadece ailedeki doğurganlık vasfı ve hizmetçi rolüyle ön plana çıkarılmaya başlanır. Kadının toplumda ezilmeye başladığı bu dönemde Türklere baktığımız zaman durumun biraz farklı olduğunu görürüz. Eski Türklerde kadın yüce bir konuma sahiptir. Kadın, erkeğin tamamlayıcısı ve güç kaynağıdır. Birliktelikler sevgi, saygı ve sadakat çerçevesi içindedir. Kadının bu yüce konumu önünde hanlar, hakanlar saygı ile eğilmişlerdir. Kadın, bununla da kalmayıp devlet yönetiminde de söz sahibi olmuştur. Kadının bu durumu İslamiyet'in kabulüne kadar süregelmiştir. Bu konuyu araştıran Ziya Gökalp; "*Eski Türklerde kadınlar, umumen amazon idiler. Cündilik, silâhşörlük, kahramanlık, Türk erkekleri kadar Türk kadınlarında da vardı. Kadınlar, doğrudan doğruya, hükümdar, kale muhafızı, vali ve sefir olabilirlerdi.*"²⁰ der. Kadın, 926 yılından önceki Türk destanlarında yüceltilirken, İslamiyet'in kabulünden sonra yazılan *Kutadgu Bilig*'de bu düşüncenin değişmiş olduğu görülür. *Kutadgu Bilig*'de kadın, örtünmediği gerekçesiyle eleştirilere maruz kalır. İslamiyet'in kabulüyle kadının sosyal statüsü değişmeye başlamış, hak

²⁰Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, s., 148.

ve hukuk konusunda Arap ve İnan kùltürleri belirleyici olmaya başlamıştır. Kadınların düşürüldüğü bu pasif durum Osmanlı'da da devam etmiş, yenileşme ve reform hareketlerinin başlangıcı olan Tanzimat'a kadar sürmüştür. 1839'da "Gülhane-i Hatt-ı Hümayunu" nun yayınlanmasıyla başlayan bu dönemde Türkler Batı uygarlığına yönelmiş, kadının konumu konusunda da bazı değişmelerin fikir zemini hazırlanmaya başlanmıştır. Bu dönemde gazete ve dergiler, her çeşit düşüncenin yarıştığı bir iletişim aracıdır. Avrupa'da olduğu gibi kadının eğitimi ve toplumda hak ettiği yeri alması düşüncesi de kararlı bir biçimde kendini göstermeye başlar.

1860 yılında Agâh Efendi, İbrahim Şinasi ile birlikte ilk gayr-ı resmî gazete olan *Tercüman-ı Ahvâl*'i yayımlar. Türklerin evlilik içi ilişkilerini ve din adamlarını eleştiren Şinasi'nin "*Şair Evlenmesi*" adlı piyesi de bu gazetede yayımlanır. Daha geniş bir özgürlüğe sahip olmak isteyen Şinasi, 1862'de Namık Kemâl'in de katkıda bulunduğu *Tasvir-i Efkâr* gazetesini çıkarır. Namık Kemâl, kadınların eğitimine ilişkin "*Terbiye-i Nisyan Hakkında Bir Layiha*" adlı makalesini burada yayımlar. Yine Namık Kemâl'in yönetimindeki "*İbret*" gazetesinde Osmanlı ailesinde kadının ezikliğine karşı çıkan "*Aile*" başlığı altındaki makalelerinden birini burada yayımlamıştır. "*Terakki*"²¹ gazetesinde Avrupalı kadınların yararlandığı eğitim haklarından Türk kadınının da yararlanması talebinde bulunan, köleliğin kadının toplumsal yaşama katılmasının önünde bir engel olduğunu vurgulayan çok sayıda makale yayımlamıştır. Bu gazete, kadınların göndermiş olduğu mektuplara yer verme açısından da oldukça önemlidir. Çok geçmeden de

²¹"Bu gazete, kadın okurların mektuplarını da yayınlamakta tereddüt etmiyordu. Bir kadın okur, mektubunda, çok karılığın yasaklanmasını istememekle birlikte, "Şeriat'ta, erkeğin ciddi bir kadınla yetinmemesini emreden bir buyruk bulunup bulunmadığını" sormaktadır. Üç kadın okuyucu da mektuplarında, karşı cinsten olmaları yüzünden, kamu ulaşım araçlarında kadınlara reva görülen çok güç koşullardan yakınıyordu." Dr. Bernard Caporal, *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*, s.55

Terakki gazetesi “*Muhadderat İçin Gazetedir*” başlığı altında kadınlar için bir ek gazete yayımlar.²² Gelişmekte olan basının da kanıtladığı gibi Tanzimat dönemi, yeni kültürün ve modern Türk düşüncesinin temellerini atmıştır. Bu dönemin en tanınmış yazarları; Şinasi, Namık Kemâl, Ali Suavi, Ziya Paşa, Şemsettin Sami, Recaizade Mahmut Ekrem, Abdülhak Hamit Tarhan, Samipaşazade Sezai, Nabızade Nâzım ve Muallim Naci’dir. Bu yazarların hemen hepsi çeşitli makale ve kitaplarında, edebî ve gayr-ı edebî eserlerinde kadın sorununa değinmişlerdir. Modern bir toplumun ancak eğitilmiş, kendini geliştirmiş kadınların katkılarıyla oluşturulabileceği düşüncesi bu sanatçıların edebi eserlerinde konu edinilen ortak konulardan biri olur. Namık Kemâl, Osmanlı İmparatorluğu’nda kültürün ihmal edilmiş olmasını üzümlere belirtirken, öğretimin bu doğrultuda yeniden düzenlenmesini, kızların okula devam edip çağdaş değerlerle uyum içinde eğitim görmelerini savunmaktadır. Romanlarındaki kahramanların birçoğu da eğitim görmemiş olmaktan yakınmaktadır. Eğitimde kadınla erkeğin eşitliği ilkesini, Ahmet Mithat da “*Felsefe-i Zenan*”, “*Diplomalı Kız*” da daha sonra da “*Eyvah*”ta savunmuştur. Şemsettin Sami de “*Taaşşuk-u Talât ve Fitnat*” adlı romanında kadınların da sevmeye hakkının olması ve bu konuda özgürlük sahibi olması temasına değinmiştir. Emin Nihat, “*Vasfi Beyle Mukaddes Hanımın Hikâyesi*”nde oğlunu sevmediği bir kızla evlendirmek istemeyen bir babanın durumunu anlatır. Recaizade Mahmut Ekrem , “*Nağme-i Seher*” başlığı altındaki şiirler derlemesinde kadını methederken “*Vuslat*” adlı piyesinde birbirlerine uygun olmayan çiftlerin evlenmelerini yanlış bulur. Tanzimat dönemi yazarları kadını hor gören ve acı

²² “*Muhadderat için Gazetedir* adlı haftalık kadın gazetesi ekinin sayfalarında, kadınlarca yazılan ve kız okulları açılmasını, belli bir cinsler eşitliğini, çok karılığa karşı çıkmamakla birlikte tek karılığın üstünlüğünü savunan yazılar yer almaktaydı. Hatta, batılı feminist hareketlerin düşünce ve eylemlerine ilişkin haberler de, bu ek dergide veriliyordu”. A.g.e., s.56.

çektiren bilinci kınarken toplumun bu gerçeğin bilincine varması için çağrıda bulunurlar.

Kadın problemini ele alan Tanzimat sanatçılarından sonra, bu problem üstünde duran ilk kadın yazar da bu dönemde ortaya çıkar. Zamanın büyük bilim ve devlet adamı Cevdet Paşa'nın kızı Fatma Aliye Hanım, Tanzimat döneminin ilk büyük kadın yazarı sayılabilir. Romanlarında ve yazılarında hep kadın problemini konu edinen Fatma Aliye Hanım'ı üne kavuşturan olay, çok eşlilik lehinde makaleler yayımlayan Mahmut Esat Efendi'ye karşı takındığı tavır olmuştur. Mahmut Esat Efendi'yle girdiği polemiklerin ardından birkaç yıl sonra Fatma Aliye Hanım, savunduğu düşüncelerini içeren *Nisvan-ı İslam* adlı kitabını yayımlamıştır. Görüldüğü üzere Tanzimat Dönemi'nde kadın, bir uyanış gerçekleştirmiş ve ilk defa bir erkeği karşısına alma cesaretini gösterebilmiştir. Bu uyanış II. Meşrutiyet Dönemi ile bir tartışmalar dönemine, kadının kendini ifade etme sürecine girer:

“Bu dönem, bir yanıla Türklerin tarihinin en kritik anlarından biri ise, öbür yönüyle de, ve özellikle ifade özgürlüğünün sağlanmasından sonra, kadını ilgilendireni de dahil olmak üzere, özgürlük sorununun tüm biçimleriyle incelendiği, çözümlendiği, tartışıldığı, yoğun tartışmalar dönemi olmuştur. Birçok gazete ve derginin çıkmaya başlaması, bu ifade özgürlüğüne tanıklık etmektedir. (...) En önemli dergiler arasında şu adları sayabiliriz: Kadın, Mehasin, Kadın Bahçesi, Kadınlar Dünyası, Kadın Hayatı, Kadınlar Duygusu, Kadın Kalbi. Kadınlar bu dergilerde yazıyor, hatta içlerinden bazıları sorumluluklar alıyordu. Nitekim Nigar Hanım Kadınlık, Feriha Kamran da Osmanlı Kadınlar Âlemi dergilerinin yazarı, Ulviye Mevlan ise Kadınlar Dünyası'nın sorumlusu idiler.”²³

Tanzimat Edebiyatından sonra 1896 yılında daha aydın, daha bilinçli bir kadronun elinde Servet-i Fünun Edebiyatı başlar. Bu dönemde verilen ürünler; içerik, teknik ve anlayış bakımlarından tamamen batılı tarzdadır. Servet-i Fünun döneminde yayımlanan roman ve öyküler özellikle kadın sorunları açısından oldukça ilginç özellikler taşımaktadır. Yayımlanan çevirilerde çoğunlukla Osmanlı

²³Caporal, *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*, s.77.

kadının alt düzeydeki durumuyla batılı kadının duygusal ve toplumsal yaşamı, aile kurumu çerçevesi içinde, iç açıcı olmayan karşılaştırmalar içinde ele alınmıştır. Hüseyin Rahmi Gürpınar “*Bir Muadele-i Sevda*” adlı romanında aile ilişkileri, sevgi nefret çıkar tutkuları ve bunların sonucundaki mutsuzlukları ele alırken Hüseyin Cahit Yalçın’ın yine aynı dönemin tarihinden bölümler sunan roman ve öyküleri de kadının sorunlarıyla ilgilenir.

Servet-i Fünun Edebiyatı’ndan sonra Fecr-i Âti Edebiyatı gelir. Bu dönem, Servet-i Fünun döneminin devamı niteliğinde olduğundan, o dönemin sanatçılarının amaçları ve görüşleriyle hemen hemen aynılık gösterir. II. Meşrutiyet’in ilanından sonra Milli Edebiyat olarak adlandırılan yeni bir akım ortaya çıkar. Bu dönem sanatçıları romanlarında sosyal meselelere eğilimler. Milliyetçilik düşüncesi ve Kurtuluş Savaşı gibi konuları ele alırlar. Milli Edebiyatın önemli isimlerinden biri Halide Edip Adıvar’dır. Halide Edip Adıvar, çok erken yaşlarda yazarlığa yönelerek “*Şehbal*” ve “*Yeni Mecmua*”da makaleler yazmaya başlar. Bu dergilerdeki yazılarında kadınların haklarını kesin bir kararlılıkla savunur. Bazı yazıları ölümle bile tehdit edilmesine neden olur. Onun eserlerinde kadınlar çok güçlü şahsiyetler olarak çizilir. Bu kadınlar çevrelerindeki erkekleri kendilerine hayran bırakırlar.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatını Milli Edebiyattan kesin çizgilerle ayırmak zordur. Önceki edebiyat dönemlerinden biçim, dil ve düşünce bakımlarından bazı özellikler devralan bu dönemin oluşumunda siyasi, toplumsal ve kültürel değişimlerin büyük etkisi vardır. Bu dönemde Atatürk devrimleri sayesinde kadın toplumda daha güçlü bir konuma gelir. Seçme ve seçilme haklarına kavuşur. Kadınların okutulması yolunda büyük çabalar sarfedilir. Başka bir deyişle

bu dönem kadın hakları ve kadının konumu konusunda büyük bir devrimin gerçekleştiği bir dönem olarak nitelenebilir.

Bu dönemde birçok yazar kadın hakları ve kadın problemi konusunu eserlerinde ele alır. Cumhuriyet Dönemi'nin önemli sanatçıların biri Reşat Nuri Güntekin'dir. Yazarın hemen her romanında güçlü kadınlar karşımıza çıkar. Romanlarındaki kadın kahramanlar genellikle hayattan ne istediğini bilen mücadeleci, amaçlarına erişmek için çalışan; fakat duygularına yenik düşen kadınlardır. Söz ettiğimiz özellikleri “Çalılıkusu”nun Feride'sinde ve “Acımak”taki Zehra'da görmek mümkündür.

Cumhuriyet Dönemi'nde zamanla kadın yazar sayısında bir artış görünür. Bu dönemin kadın yazarları daha çok “popüler aşk romanı” yazmışlardır. Güzide Sabri Aygün 1925'te çıkan *Yaban Gülü* adlı romanı ile hissi roman yazarlarının ilki olarak kabul edilir. Ömer Faruk Huyugüzel *Türkiye Cumhuriyeti'nin Temeli Kültürdür II* adlı kitabının, *Edebî Sanatlar: Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı* bölümünde Popüler aşk romanı ve yazarlarına şöyle değinir:

“Cumhuriyet roman ve hikâyesinin bu ilk döneminde genel olarak ülkenin sorunlarını, Anadolu'yu ve Anadolu insanının durumunu veren eserlerin yanı sıra, daha çok kadın yazarların eserleriyle ortaya çıkan bir “Popüler Aşk Romanları” modasıyla karşılaşırız. Sevgi, aşk ve ihtiras konularını, mutlu bir aile yuvasında ideal bir hayatı veya bunun özlemini anlatan bu romanlar, geniş bir okuyucu kitlesinin ilgisini çekmiş ve çok okunmuşlardır. Bazıları tefrika halinde gazetelerde kalmış olan popüler aşk romanları, estetik açıdan fazla bir değer taşımayan, ancak orta sınıf okuyucunun özlem veya beklentilerine cevap veren eserlerdir.

Bu tarzda eser veren yazarlardan Aşk Bahçesi adlı romanı 1924'te çıkan Burhan Cahit Morkaya (1882-1949) ile Yaban Gülü adlı romanı 1925'te çıkan Güzide Sabri Aygün (1886-1946) tarih bakımından bir önceliğe sahiptir. Sonraki yıllarda Esat Mahmut Karakurt, Selâmi İzzet Sedes, Etem İzzet Benice, Şükufe Nihal, Halide Nusret Zorlutuna, Nezihe Muhittin, Muazzez Tahsin Berkant, Mükerrerem Kâmil Su, Cahit Uçuk, Peride Celâl ve Kerime Nadir gibi yazarlar peşpeşe popüler aşk romanları yazarlar.”²⁴

²⁴ Ömer Faruk Huyugüzel, “Edebî Sanatlar: Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı”, *Türkiye Cumhuriyeti'nin Temeli Kültürdür II*, T. C. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara: 2002, s. 278-337.

1980 sonrası roman ve hikâye yazaran Çağdaş kadın yazarlara ise; Adalet Ağaoğlu (d. 1929), Bilge Karasu (1930-1995), Pınar Kür(d. 1945), Latife Tekin (d. 1945), Nazlı Eray (d. 1957)'ı örnek verebiliriz. Bütün bu kadın yazarlar, Türk kadınının toplumdaki konumu, ikinci sınıf pozisyonunda oluşu ve haklarının ihlâli gibi konulara çeşitli şekillerde değinmişlerdir.

Çağdaş yazarlar arasında yer alan Nihal Yeğınobalı da kadın problemini ele alan önemli sanatçılardan biridir. Yeğınobalı romanlarında diğerk kadın yazarlardan farklı olarak genellikle kadının daha çok cinsel problemlerine, kadın için tabu olarak görülen konulara yer vermesiyle dikkati çeker. Üslûbunda da bu temalara uygun bir yol izleyen Yeğınobalı, kadın problemini genellikle erotik bir üslupla ortaya koyar.

Bölüm 3

NİHAL YEĞİNOBALI'NIN ROMANLARI

3.1 Genç Kızlar²⁵

Nihal Yeğinovalı'nın 1950'de yayımlanan ve ilk romanı olan bu romanın konusu, edindiği kötü tecrübeler yüzünden kendine aşkı yasaklamış bir erkeğin başından geçen olaylar ve birbiriyle dost olan üç genç kızın öğretmenlerine duydukları aşktır. Bundan başka romanda hayal kırıklıkları, yiten umutların tekrar yeşermesi, kıskançlıklar, dostluklar gibi temalar da vardır. Romanın başkişisi Beatrice Karova(Miss Bee)dir. Kitabın giriş kısmında, yazarın *Genç Kızlar* romanını neden “sözde çeviri” olarak yayımladığının hikâyesi bulunmaktadır. *Genç Kızlar*, Yeğinovalı'nın romanları arasında en çok okunan romanıdır. Yayımlandığı günden itibaren yaklaşık kırk yıl Vincent Ewing adıyla okuyucu karşısına çıktıktan sonra 1988 yılında ilk defa Nihal Yeğinovalı adıyla yayımlanmıştır.

Romandaki olayları kısaca şöyle özetleyebiliriz: Gabriel Samson, kötü bir evlilik yaşamış olması nedeniyle aşka kapılarını kapatmış, son derece ciddi, otoriter otuzlu yaşların sonunda bulunan bir erkektir. Ludlow tiyatro okulunda hitabet öğretmenidir. Ona göre genç kızlar, kadınlardan ayrı bir cinstir. Gabriel Samson'un kadınlara karşı kayıtsız olduğunu farkedene okuldaki kızlar, yani öğrencileri bu direnci kırmak için kendi aralarında bir bahse tutuşurlar. Beatrice Karova (Miss

²⁵ *Genç Kızlar* romanı ilk baskı tarihi olan 1950'den beri sürekli basılan bir romandır. Bu baskılar arasında bir fark yoktur. Onun için romanın 2011 tarihli Can Yayınları baskısını esas aldık.

Bee), Hindley Bell ve Mariana bu yarışın içindeyken kendilerini yakıcı bir aşk üçgeninin içinde bulurlar.

Okuldaki kızlar Gabriel Samson'u sadece Mariana'nın etkileyebileceğini düşünürler, çünkü Mariana güzelliğiyle ün yapmış bir kızdır, bunun için kendisi de Gabriel Samson'u yıl sonuna kadar elde edebileceğini düşünür ve bundan kesinlikle emindir. İlk başlarda herhangi bir çaba sarf etmeden ve fazla bir fedakârlık yapmadan onu baştan çıkarabileceğini düşünür. Öğretmeninin umursamazlığı karşısında çeşitli oyunlar içine girer; ama tüm çabalarına rağmen, Gabriel Samson'u duygusal açıdan etkileyemez. Bir süre sonra bu durum Mariana için artık bahis meselesi olmaktan çıkıp sevgiye dönüşmüştür; fakat Gabriel Samson'un Mariana'ya karşı hisleri güzel bir tablonun insanın ruhunda uyandırabileceği hislerden ibarettir. Mariana da bu sevdadan umudunu kesince avunmak için kendisine aşık olan bir erkekle başka bir sevda yolculuğuna çıkar.

Gabriel Samson'a âşık olan diğer genç kız, Hindley Bell'dir. Hindley Bell'in sevgisi çocuksu ve masumdur. Karşılıksız olarak kendi içinde oluşturduğu bu sevginin acılarını da umutlarını da içinde yaşar. Gabriel Samson'un Hindley Bell'e karşı duyguları, bir ağabeyin kardeşine, bir babanın çocuğuna karşı duyduğu hislerden farksızdır. Bu durum karşısında Hindley Bell büyük bir hayal kırıklığı ve üzüntü yaşar. Kendini kaptırdığı bu masalımsı ve romantik aşkı uğruna intihar eder, ancak bu intihar girişimi onu öldürmez. İyileştiği zaman Gabriel Samson'a karşı duyduğu hastalıklı duyguları tamamen boyut değiştirir ve bu imkânsız sevgiyi unuttur.

Gabriel Samson'u etkileyebilen tek kız Miss Bee'dir. Buna rağmen Gabriel Samson evli olduğu için bu aşkı yaşamayı hak etmediğini düşünür ve kendisiyle bir savaşa girer. Bunu yaparken de duygularını gizler ve hırçın davranışlarla kendisine

yasakladığı aşkının acısını genç kızdan çıkarır. Miss Bee de Hindley Bell ve Mariana gibi karşılıksız bir aşkın pençesine düştüğünü düşündüğü için hayal kırıklığı içindedir. Gabriel Samson, zaman zaman duygularını kontrol etmekte zorlanır ve genç kıza yakın davranır, bu yakınlaşmalar Miss Bee'yi umutlandırır. Sonrasında ise Gabriel Samson'un sebepsizce uzaklaşması, Miss Bee'nin yeşeren umutlarını körelterek aşk acısı yaşamasına yol açar. Miss Bee, öğretmenin hislerinin duygusallıktan uzak, salt cinsel arzu olduğunu düşünür ve Gabriel Samson'dan uzaklaşmak ister.

Gabriel Samson, Miss Bee'yi çok sevmektedir; fakat birlikte olmalarının imkânsız olduğunu düşünür. Bunun nedeni Gabriel Samson'un evli ve bir kızı olmasıdır. Karısıyla uzun yıllardan beri ayrı yaşadıkları halde Katolik dininin inancı gereğince de boşanmaları yasaktır. Miss Bee'ye bu durumu anlatır ve bundan sonra aralarındaki ilişkinin öğretmen-öğrenci diyalogundan farklı olmaması gerektiğini söyler; ama ikisinin de hisleri buna engel olur. Gabriel Samson'un düşünceleri yaşadığı olayın ardından değişir. Okulda bahar partisi yapıldığı bir gece okulun hasta bakıcısı ve aynı zamanda Hindley Bell'in öz annesi olan Harriet Evans, (Hindley Bell bunu bilmemektedir.) Gabriel Samson'a iftira atarak kendisine tecavüz ettiğini söyler ve Gabriel Samson hapse girer. Gabriel Samson hasta bakıcının Hindley Bell'in annesi olduğunu bilmemektedir. Bu yüzden kadının Hindley Bell'e gösterdiği sevgiyi yanlış anlar ve farklı duygularla Hindley Bell'e yaklaştığı düşüncesiyle görüşmelerini yasaklar. Harriet Evans'ın yasağa uymadığını görünce sonunda kadını okuldan kovar bu olayın sabahında kadın, Gabriel Samson'a iftira atar ve erkeğin tecavüz suçuyla yargılanmasına sebep olur. Miss Bee kefaret ödeyerek sevdiği adamı kurtarır ve bu olayın gerçek olduğunu düşünenlere ise kulak asmaz, çünkü kendisi gerçeği biliyordur. Genç kız, Gabriel

Samson'un yanında olur ve aşkı için verdiği savaştan galip çıkar. Tüm bu yaşananlardan sonra Gabriel Samson, sönmeye yüz tutmuş umutlarını, hayat sevincini, hayallerini yeniden körüklediği için, Miss Bee'ye aşka inanmaya karar verdiğini, inanmadığı kilisenin buyruklarına boyun eğmekten vazgeçip karısından boşanma kararı aldığını söyler ve birbirlerine sarılarak mutlu bir hayat paylaşmak üzere birlikte yola çıkarlar.

3.2 Mazi Kalbimde Bir Yaradır²⁶

1959 yılında *Eflatun Kız* adıyla yayımlanan bu roman, 1987'de *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* adıyla yayımlanmıştır. *Eflatun Kız*, yayınevlerinin çeviri kitapların daha çok tutulduğunu söylemesi üzerine yine "sözde çeviri" olarak yayımlanır. Yeğınobalı, daha sonra kendi eseri olarak yayımlanacağı zaman, romanının adını *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* olarak değiştirir. *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* Nihal Yeğınobalı'nın ikinci kitabıdır. Tema olarak *Genç Kızlar*'dan tamamen farklıdır. *Genç Kızlar* romanında liseli kızların aşk maceraları ve cinselliği keşfi odak noktasıyken, bu romanda cinselliği keşfetmenin yanı sıra farklı olarak yetişkin bir kadının gençlik aşkı ile kocası arasında kalması ve çocuksuzluk problemi karşımıza çıkar. Olaylar romanın başkişisi Lamia'nın çevresinde odaklanırken pişmanlıklar, ihanetler, kararsızlıklar ve kıskançlıklar üzerine kurulu yapısıyla da dikkat çeker. Yazar, roman kahramanlarının geçmişini de ortaya koyabilmek için romanda zaman zaman geriye dönüşler yapar.

Roman kısaca şöyle özetlenebilir: Lamia, çocukluğunu geçirdiği Yeşilce'den 7 yıldır uzakta, İstanbul'da yaşamaktadır. Teyze kızı Suzan'(Süsi) dan gelen mektup onu tekrar Yeşilce'ye çağırır. Bu mektup Lamia için bir dönüm noktasıdır. Lamia, kocası Ali ile evleneli 7 yıl olmasına rağmen çocuk sahibi

²⁶ *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* romanının 1990 yılında Cem Yayınevi tarafından yapılan baskısı tercih edilmiştir. Bu baskının diğer baskılardan bir farkı yoktur.

olamaz bunun sebebi ise 18 yaşındayken ve Ali ile evlenmeden önce Yeşilce'deki büyük aşkı Turan'dan hamile kalmasıdır. Lamia hamile kaldığını, okumak için İstanbul'a gittiği zaman öğrenir ve aldırma kararı alır. Bu kararı almasındaki sebep ise Turan ile evlenmekten vazgeçip Ali ile evlenme kararı almasıdır. Lamia Ali ile görüşmeye başladığı sırada hamile olduğunu saklar, çünkü Ali'nin evlenmekten vazgeçmesinden korkar ve bu işi gizlice bitirmeyi düşünür. Doktoru seçerken de çok göze batmayan biri olması için özen gösterir. Hatta bu doktor bir kadın olursa ayıp ve karabasan olarak gördüğü o “şeyden” daha az utanarak kurtulacaktır. Bu yüzden işinde çok iyi olmayan “merdiven altı” bir doktora gider, başarısız ve acelece yapılan bir operasyon geçirir. Evlendikten sonra hamile kalamayınca çare aramak için çok kez doktora giderler. Lamia kendinden bile sakladığı bu gerçeği doktorlara da itiraf edemez, son çare olarak Viyana'da bir doktora gidince ilk defa bunu açıklama cesaretini gösterir. Doktor ehliyetsiz birince dikkatsiz ve acele yapılan bir müdahale olduğu için bir daha asla çocuk sahibi olamayacağını söyler. Umutları tükenen Lamia, yıllarca sakladığı bu gerçeği Ali'ye söylemeye karar verir. Ali öğrenince bunca zaman kendini enayi yerine koyduğu için eşine kızar ve ilk büyük kavgalarını yaparlar. Yaşanan bu olaydan sonra Lamia Yeşilce'ye gitmek için bir sebep daha bulur ve Yeşilce'ye doğru yola çıkar.

Lamia'nın babası Cemal Bey, eşi Latife ile evlendiği sırada Yüzbaşıdır bir süre sonra bu işten sıkılır ve “toprak adamı” olmaya karar verir. Kısa bir süre sonra bu düşüncesinden de vazgeçerek İstanbul'da hukuk fakültesini okumaya karar verir. O sırada yeni doğmuş olan Lamia'yı ve eşini bırakarak İstanbul'a gider. Kısa bir süre sonra başka bir kadına aşık olur ve eşinden ayrılmak için ona bir mektup yazar. Latife Hanım bunun üzüntüsüne dayanamaz ve bir sene içinde

hastalanıp vefat eder. Cemal Bey Lamia'yı almaya gelmez ve küçük Lamia'yı teyzesi Lütfiye Saru büyütür.

Lütfiye Saru, eşini kaybettikten sonra Yeşilce'nin Sarular köyündeki bulunan çiftliklerindeki işleri tek başına yürütmeye başlayan, Suzan (Süsi) ve Korkut isimli iki çocuğu olan bir kadındır. Lamia bir gün babasının geleceği haberiyle heyecanlanır; fakat gelen kişi, Cemal Bey'in yeni eşinin kardeşi Ali Daimoğlu olur. Lamia Ali'ye âşık olur ve o günden sonra kendini bir an önce büyüüp Ali'ye layık güzel bir kız olmaya adar. Lamia, teyze kızı Süsi'yi, güzellik, bilgi, deneyim gibi açılardan kendinden üstün gördüğü için onun gibi olmak ister. 17 yaşına geldiğinde güzel bir kız olur. Nihayet Lamia'nın beklediği gün gelir. Bunca yıl sabırla beklediği Ali'nin Yeşilce'ye geleceği haberini alır heyecanla beklemeye koyulur. O sırada mahallelerinde “piyasa caddesi” adını verdikleri ve gençlerin akşamüzerleri yürüyüşe çıktıkları yolu izleyerek zaman geçirirlerken Lamia mahallenin kızları olan Necla ve onun ağırbaşlı kardeşi Mualla'yı görür. O günün şartlarına göre bir kızın erkeklerle evde buluşup eğlenmelerine hoş gözle bakılmadığı için, içkili eğlence geceleri düzenlediklerinden dolayı da bu kızların adları “hafif kıza” çıkar. Kızlardan Necla Turan'a aşıktır, Mualla da Korkut'a. Necla akşam için herkesin davetli olduğunu söyleyerek Korkut'u da davet eder. Turan ve Korkut şiir meraklısı iki gençtir, evlerde toplanıp gizlice Nazım Hikmet'in şiirlerini okurlar. Lamia tüm bunları uzaktan izler ve onların yaşadıkları hayata özenerek içinde bir eziklik duyar. Baskın tehlikesi altında şiir okumak ve Necla'nın kahkahaları arasında içki içmenin hayalini kurarken bir yandan da Korkut'tan başka biriyle dans etmek ve bir erkek tarafından öpülme isteği duyar; ama bunları yaşamak için evlenene kadar beklemek zorunda olduğunun düşüncesi dayanılmaz

gelir. Lamia'nın aklına 10 yıl önce Ali'yi gördüğü gün gelir. Lamia'nın 10 yıl öncesindeki saf ve masum duygularına artık arzu ve aşk duyguları da eklenmiştir.

Lamia ertesi gün Ali'yi beklerken piyasa caddesinde Turan'ı fark eder. Lütfiye Saru ve Süsi Turan'dan hiç hoşlanmazlar, onun serseri olduğunu düşünürler. Lamia ise onu sempatik bulduğunu, çok güzel dans edip ıslık çaldığını söyler, o sırada Lamia ve Turan göz göze gelince Lamia'nın içindeki taşlar yerinden oynar. Karşıdan Necla ve Mualla'nın gelip Turan'ı da yanlarına alıp beraber yürümeleriyle Lamia için piyasa caddesinin tüm rengi kaybolur. O an faytondan Ali iner. Ali, Lamia'nın güzelliği karşısında şaşkınlığa kapılırken Lamia ise, yıllarca beklediği adamın onun için hiçbir şey ifade etmediğini anlar ve çocukluk hayallerinin boş oluşuna, o günlerin bir daha gelmeyecek olmasına ağlar. Ali, Cemal Bey'in Lamia'nın İstanbul'da iyi bir eğitim alması için bir kolejde okumasını istediğini söyler ve gider. Lamia Yeşilce'den ayrılmak istemez. Çocukluğundan beri İstanbul'da yaşama hayaliyle yanıp tutuşan Süsi, Lamia'ya bu fırsatı teptiği için kızar. Bir balo düzenlenir. Lamia o gece ilk defa kuzeni Korkut'tan başka bir erkekle dans edecektir. Turan'la dans etmek için hayaller kurarken Süsi, Korkut'a Turan ile tanışma kararı aldığını ve gelip kendisini dansa kaldıracabileceğini söyleyince Lamia'nın tüm umutları yıkılır. Turan'ın Süsi gibi bir kızı bırakıp onu seçmeyeceğini düşünür. Partide 'Mazi Kalbimde Bir Yaradır' adlı tango çalmaya başlar ve Turan Lamia'yı dansa kaldırır, bu şarkıyı onun için çaldırıldığını söyleyerek Lamia'ya aşkını itiraf eder. Hiç yaşamadığı hisler karşısında Lamia adeta büyülenir. Birkaç gün sonra Sarular köyündeki çiftliklerinde bulunan ihtiyar söğüt ağacının altında buluşmak için sözleşirler. Ertesi sabah Lamia Süsi'nin ilk defa kendinden önce uyanmış olduğunu görür çaresiz laf balodan açılınca Süsi gece çok eğlendiğini; fakat Lamia'nın Korkut'tan başkasıyla dans etmesine izin

verdiği için annesine kızdığını, ayrıca Lamia'nın Turan'a yüz verdiğini görünce de onun adına utandığını söyler. Süsi Turan'dan öğrendiğini ve bunu Turan'ın anladığını, inat için de Lamia'yı dansa kaldırdığını söyler. Süsi, Lamia'nın kullanıldığını anlayamayacak kadar küçük ve saf olduğunu söylerken, Turan gibi bir serseriyle nasıl dans edebildiğini sorgular ve küçümseyerek Lamia'nın tercihlerinin hiç iyi olmadığını, birinin yaşlı başlı Ali Daimoğlu, diğerinin serseri Turan olduğunu söyler ve gider. O an ilk defa Lamia'nın içinde Süsi'ye karşı bir nefret oluşur; ama bir taraftan da Süsi onu kıskandığı için sevinir, çünkü Turan güzelliğiyle dillere destan Süsi'yi değil Lamia'yı seçmiştir. Öğlen köye doğru yola çıkarlar. Köye vardıklarında Lamia Turan ile öpüşecekleri günün hayaliyle ihtiyar söğüdün yanına gider ve Turan'a söylemeye utandığı şeyleri dışa vurarak kendi kendine söyler ve “*öpüşeceğiz Turan dudak dudağa*” der.

Birkaç gün sonra sözleştikleri yerde buluşurlar. Turan Lamia'nın herkesten farklı, pırıl pırıl tertemiz olduğunu, uzun zamandır onu izlediğini söyler ve birbirlerine âşık olma sözü verirler. O gece öpüşmek için orada buluşmalarına rağmen öpüşmemiş olduklarını bir gece Turan Necla'yı öperken hatırlar. Turan, Necla ile sadece cinsel arzularını tatmin etmek için birliktedir. Bütün yaz Turan, Lamia'nın evinin önüne gelince ısıklık çalar ve evin parmaklıklarında buluşurlar. Birbirlerine sarıldıkları bir gece Lamia Turan'ın sıcak ten kokusu karşısında hislerine engel olamaz ve Turan'ın boynunu emdiği sırada Turan kendini çekerek arkasına bakmadan gider; çünkü Turan, Lamia'nın pervasızlığı ve kendisinin buna karşılık veren göz kararından korkmuştur. Lamia cinsellik konusunda deneyimsiz olduğu için Turan'ın bu yüzden kaçtığını anlayamaz. Bundan sonraki buluşmalarında da Lamia kendi istek ve arzularından korktuğu için Turan'a dokunmak istemez. Yaz boyu görüşmeleri devam eder. Tüm bu olaylar yaşanırken

de Korkut ve Mualla evlenme kararı almışlar, Lütfiye Saru ve Süsi bunu onaylamamışlardır; fakat Lütfiye Saru Mualla'yı tanıdıktan sonra ağırbaşlı olduğuna kanaat getirir, evliliklerini onaylar ve nişanları yapılır. Süsi bu olayı kabul edemez, teyzesinin yanına İzmir'e tatile gider ve yaz bitiminde döner. Ali'den gelen mektupla Lamia babasının öldüğünü ve babasının son arzusunun da Lamia'nın İstanbul'da okuması olduğunu öğrenir. Bunun üstüne Lütfiye Saru Lamia'yı İstanbul'a gönderme kararı alır. O gece Lamia Turan'a bu durumu anlatır bunun üstüne Turan, Lamia'nın gitmemesi için evlenme teklif eder. Lamia teyzesinin gönlünü hoş tutmak için sadece bir süre gideceğini, geldiği zaman da evlenecekleri sözünü verir ve o gece birbirlerinin olurlar. Lamia evlenecekleri haberini Korkut'a verir o da Süsi'nin yanında ağzından kaçırır. Süsi akşam yemeğindeyken bu durumu annesine söyler. Lütfiye Saru, Turan'ın iş sahibi olmadığını şiiirin karın doyurmayacağını düşündüğü ve Turan'ı onaylamadığı için bu olayı duyunca Lamia'nın artık onun kızı olmadığını, bir daha gözüne görünmemesini söyler. Lamia Süsi'ye neden bunu annesine söylediğini sorunca Süsi, Lamia'ya Turan ile kendisinin evleneceğini, eğer bunu söylememiş olsaydı annesinin Lamia'yı İstanbul'a göndermekten vazgeçme ihtimali olduğunu; fakat şu saatten sonra Lamia'yı uzun yıllar affetmeyeceğini söyler. O an Lamia bunca zaman dost görünmelerine karşın ne kadar da düşman olduklarını anlar. Onaylamadığı biriyle evlilik hayali kurduğu ve arkasından iş çevirdiği düşüncesi yüzünden Lamia giderken teyzesi onun yüzüne bile bakmaz. Ali o sırada işleri için İsviçre'dedir Lamia'yı İstanbul'da karşılayamaz.

Lamia İstanbul'da bir ay sonra hamile olduğunu anlar, o sırada Ali İsviçre'den gelmiştir ertesi gün görüşmek için sözleşirler. Lamia ilk başlarda Süsi'den birkaç mektup alır. Süsi mektupta Mualla'yı ona benzettiklerini söylerken,

Lamia aslında kendi yerini Mualla'nın doldurduğunu söylemek istediğini anlar. Lamia Turan'dan da çok kez mektup alır. Turan kendini alkole verdiği için iş kurmak için babasından sermaye istediğini; fakat liseyi bitirmeden babasının yardım etmeyeceğini söylemesi üzerine Erzurum'da bir tanıdıklarının yanında çalışacağını söyler ve eğer oraya giderse Lamia'nın da gelmeyi kabul edip etmeyeceğini sorar. Lamia bu durumu oda arkadaşı Esin'le paylaşır. Esin Lamia'nın Turan'dan daha iyilerine layık olduğunu, basit bir memurla hayatını mahvetmemesini söyler. Lamia kararsızlığa kapılır kalbi sevdiğini söylerken mantığı aslında hamile olduğu için mecbur olduğunu ve bunun için evlenmek istediğini söylüyordur. Lamia her gece üzüntüsünden ağlasa da Turan'a cevap yazmaz. Ertesi gün Ali ile buluşmadan önce doktora gider; fakat utandığı için hamile olduğunu söylemek yerine gecikme olduğunu söyleyince doktor birkaç iğne yapar. Tam kapıdan çıkarken son anda doğruyu söyleyince doktor birkaç gün sonra gelmesini söyler. Lamia, Ali ile buluşmak için Ali'nin evine gider. Karşılaştıkları an sarılırlar ve birden dudakları birbirini bulur. Bu olayın üstüne, bir süre sonra yemeğe geçerler. Lamia şarabın etkisiyle rahatlar Yeşilce'deki olaylardan ve Turan'dan bahseder sanki biraz önce Ali'yi öpmemişçesine abi diye hitap edip Turan'ı sevdiğini, evleneceklerini ve ona iş bulmasını söyleyince Ali bu duruma kızarak bu evliliğin olmayacağını; çünkü Lamia'nın kendisiyle evleneceğini söyler ve Lamia gözyaşlarına boğulur. Lamia, alkolün etkisiyle ne zaman uyduğunu farkedemez gözlerini açtığında Ali'yi bulmak için onun odasına gider hâlâ uyumayan Ali Lamia'yı kucaklar ve yatağa götürür. Buna engel olmayan Lamia Ali'ye bâkire olmadığını söylemekten utandığı için neden evlenemeyeceğini bu şekilde göstermek ister. Lamia, bâkire olmadığını öğrenince Ali'nin evlenme kararından vazgeçeceğini düşünür. Ali'nin fikirleri değişmeyince Lamia'nın Ali'ye karşı yıllar önce duyduğu hisleri tekrar körüklenir.

Ali'yle birlikte olduğu sırada Turan'la yaşadıklarından çok daha farklı duygular hissettiğini anlayarak Ali'ye onunla evlenip çocuklar doğurmak istediğini söyler. Ertesi gün doktora gidip çocuğunu aldırır.

Lamia, bir süre sonra da Turan ile Süsi'nin düğün davetiyesini alır, çok geçmeden de Ali ile evlenirler. Tüm bu yaşananlardan sonra aradan 7 yıl geçer ve Süsi Lamia'yı Yeşilce'ye çağırır. Lamia Süsi'nin bu ısrarlı davetinin sebebini anlayamaz. Çok fazla gitmek istemese de kocasıyla da tartıştığı için Yeşilce'ye gitme kararı alır ve yola çıkar. Lamia aslında geçmişiyle karşılaşmak ve yüzleşmek istemediği için Yeşilce'ye gitmek istememiştir bunca zaman. Lamia'yı Süsi karşılar. Süsi, Turan'la evlendikten bir sene sonra hamile kalır çocuk doğunca da boşanıp Bekir ile evlenir. Yavuz, Bekir'i babası olarak bilir. Bekir Yavuz'u istemez Süsi de kocasını çok sevdiği için aralarındaki çocuk sorununu halletmek ister ve aklına Lamia gelir. Süsi Lamia'nın çocuk sahibi olamadığını anlar Yeşilce'ye de Yavuz'u alması için çağırır. Süsi Lamia'ya, Turan'ın iş güç sahibi olmadığı için ilk başlarda boşanmak istemediğini, bunun üzerine Bekir'in Turan'a bir iş ayarlayıp Frankfurt'a gönderdiğini, Lamia gelmeden kısa bir süre önce Turan'ın tekrar Yeşilce'ye döndüğünü söyler. Lamia eve gittiğinde Bekir'le tanışır ve çok yakışıklı bulduğu bu adamın kendisini bir akrabadan çok bir dişi gibi süzdüğünü ayırmsar. O an Lamia'nın aklına Süsi'den intikam alma düşüncesi belirse de bunu gerçekleştirmez. O akşam hep birlikte yemek yerler sanki aralarında bunca sorun yaşanmamış gibi davranırlar. Gece Lamia yatmaya çıkınca Süsi'nin kocasına şarkı söylerken sesinin kesildiğini duyar ve şarkının neden yarıda kesildiğini düşünmemeye çalışsa da şehvet duygusu onu kasıp kavurur, öpülme, sevilme isteğiyle Ali'yi düşünür. Ali orada değildir; ama Turan'ın orada olduğu aklına gelir, o sırada Yavuz gelir. Lamia, 4-5 yaşlarında olan Yavuz'u çok sever ve onda

Turan'ın gençliğini görür. Bir hafta sonra Lamia Turan'la karşılaşır; fakat Turan Lamia'nın yüzüne bile bakmaz. Süsi, Turan'ın Lamia'yı affedeceğini söyler ve Lamia'ya umut verir. Lamia, gece uyurken Turan'ın Mazi Kalbimde Bir Yaradır diyen ıslığını duyup aşağı iner. Turan gelmemek için çok direndiğini; fakat dayanamadığını söyler. Lamia bir daha kocasına geri dönmeyeceğini söylese de Turan inanmaz o sırada Yavuz gelir ve Turan ilk defa oğlunu görür. Kendisini bir arkadaşı olarak tanıtır. Yavuz birkaç gün sonra olacak sünnet düğününe onu da davet eder. Turan, geleceğini; ama kalabalıkta görüşemeyeceklerini, geldiği zaman bir işaretle haberleşeceklerini söyler ve ıslıkla biraz çalar.

Sünnet gecesi Lamia, Süsi'nin kocasıyla dans ederken ona karşı arzu duyar ve Ali'nin hâlâ onun kocası olduğunu ve Turan'ı beklediği bir gecede başka bir erkeği arzulamanın bocalamasını yaşar. Oysa Ali'yle evlilikleri boyunca hep sadık kalmıştır. Yine de bir gece hukukçular kongresinde kendini dansa kaldıran bir erkeğe karşı arzu akımına kapıldığını, o gece eve gittiklerinde sanki Ali'nin değil de o erkeğin yatağına giriyor gibi hissettiğini anımsar ve utanır. O sırada Yeşilce'de bile çalınmayan bir tango olan Mazi Kalbimde Bir Yaradır çalar. Lamia Turan'ı bulur ve birlikte Turan'ın evine giderler. Turan Lamia'dan hiç umudunu kesmediğini söyler, Lamia'yı sorgusuz sualsiz kabul eder ve bunca zaman hep Lamia'yı çırılçıplak, başka bir erkekle düşündüğünü, ona ilk önce ben sahip oldum, son kez de ben sahip olacağım diye düşündüğünü söyler. Mutluluk içinde bir daha ayrılmayacaklarını Yavuz'u da yanlarına alıp mutlu bir hayat yaşayacaklarını konuşurlar. Sabah Lamia, Süsi'ye Yavuz'u alıp Yeşilce'de yaşayacağını söyler. Kıskanç ve kendi çıkarları için yaşayan Süsi, Lamia'nın Yeşilce'de yaşamasını istememektedir, çünkü Lamia'yla konuştukları sırada Turan'ı terk edenin Lamia olduğunu, Turan'ın da o yüzden kendisiyle evlendiğini öğrenir. Süsi; *“Meğer ben*

senin artığıny koynuma almışım, senin artığından çocuk doğurmuşum! (...) Onu hiç affetmeyeceğim” (s.292) diyerek hain planlar yapmaya girişir. Süsi Turan’dan intikamını, Turan’la Lamia’nın birleşmesine eskiden olduğu gibi yine engel olarak alacaktır. O gece Turan ve Lamia, eskiden buluştukları yerde buluşurlar ve sevişecekleri sırada Turan, Lamia’nın Ali ile yaşadıklarını anımsar. Sakinleşince kuracakları yeni yuvanın hayalini kurarlar ve bundan sonra ne yapacaklarını konuşmak için ertesi gece buluşmak üzere sözleşirler.

Ertesi gün Süsi Lamia’yı şehre çağırır. Lamia gittiğinde Ali’yi görür. Süsi, Lamia’nın ağzından Ali’ye bir telgraf çekip onu çağırmıştır. Böylelikle Turan’dan intikamını alan Süsi, Lamia’ya Yavuz’u alıp kocasıyla birlikte İstanbul’a dönmesini, zaten Turan’la birlikte olmalarının imkânsız olduğunu söyler. Lamia, geri dönüş diye bir şey olmadığını, her dönüşün bir başlangıç olduğunu ve bunu yapacağını söyler. İstanbul’a kocasına döneceğini akşam buluştukları sırada Turan’a söyleme kararı alır. Gece Turan gelir ve Lamia’ya kocasının geldiğini bildiğini, aşağıya inmesi gecikince kocasına geri döndüğü için korktuğunu söyler. Lamia’dan onu sevdiğini duymak ister, duyunca da mutluluk ve minnettarlık duyar, çünkü Lamia kocasını bırakmış ve tekrar ona dönmüştür. Turan bunun kıvancını yaşar. Gözyaşları içinde o anın mutluluğunun bir ömür süreceğini söyleyerek Arjantin’e gideceğini, Yavuz’u da alıp evine dönmesini ve bir ömür boyu mutlu olmasını; ama kendini de asla unutmamasını söyleyerek küçücük bir öpücükle veda eder. Giderken Yeşilce gecesini eski bir aşk şarkısı doldurur: *Mazi Kalbimde Bir Yaradır, bahtım saçlarından karadır, beni zaman zaman ağlatan işte bu hazin yaradır.*

3.3 Sitem²⁷

Nihal Yeğınobalı'nın üçüncü romanı olan *Sitem*, okuyucuya yazarın hayatından sahneler sunar. Romanın başkişileri olan Sitem ve Cenân yazarın diğer roman kahramanlarına cinselliğın keşfi ve arzularla başa çıkma açılarından benzerlik gösterirler; ama Sitem'in diğer kahramanlardan farklı bir tarafı da vardır. O bir Anadolu köylüsü ve evlatlıktır, eğitimsizdir. Romanda Sitem ve Cenân'ın çocukluktan ergenlik çağına geçişlerinde yaşadıkları duygusal değişiklikler, cinsel arzular, ihtiraslar ve bu ihtiraslardan kaynaklanan bir cinayet anlatılır. Yeğınobalı, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* ve *Belki Defne* romanlarında olduğu gibi olayları halihazırdan geçmişe zaman zaman geri dönüşlerle anlatır.

Cenân'ın geçmişe doğru yolculuğu, çocukluk arkadaşı Dalya'nın 40 yıl sonra gönderdiği bir mektupla başlar.

Annesini küçük yaşta kaybeden Cenân'ı annesinin çeyiz halayığı olan Hatice (Haççe) büyütür. Cenân'ın babası Esat Bey, banka müfettişidir ve sürekli şehir dışındaki işleriyle meşguldür. Yeşilce köyünde yaşayan Cenân'ın hayatı, evlatlık olarak aldıkları, Cenân'dan birkaç yıl büyük olan "Yörük kızı" Padişah (babası, Padişah'ı doğururken çok sevdiği karısını kaybedince bu ölümden Padişah'ı sorumlu tutmuş ve Allah'a bir sitem olarak da kızına Sitem adını vermiştir.) Cenân gibi o da annesini kaybetmiştir. Birbirlerini gördükleri anda adeta görünmez bir bağla ve çıkarsız bir sevgiyle birbirlerine bağlanırlar. Sitem, Cenân'ın olduğu kadar çevresindeki herkesin sevgisini kazanır. İlk çocukluk yıllarının bitimine rastlayan bu beraberlik, hayatlarının ikinci dönemi olan ergenlik yıllarına birlikte girmelerini sağlar.

²⁷ *Sitem* romanının yazar tarafından da gözden geçirilmiş olan ve eski baskılarla aynı olan Can Yayinevi tarafından yapılmış 2007 tarihli baskısı tercih edilmiştir.

Sitem, masum duygularını ilk gençlik yıllarının verdiği ateş ve ilk aşkla Yeşilce'de bırakır. Sitem ve Cenan Yeşilce kırsalındaki üzüm bağlarının arasında komşuları Mihri Hanım'ın kocasını aldatırken gördükleri sevişme sahnesini önce bir cinayet zannederler ardından bunun bir sevişme sahnesi olduğunu anladıklarında onlar için de cinsellik bir merak konusu olur ve cinselliği keşfederler. O günden sonra Cenan ve Sitem'in masum duyguları yerini bir an önce büyüme ve o duyguları tatma hevesine dönüştür. Mihri Hanım, Cenan'ın arkadaşı Dalya ve onun ağabeyi Eşber'in annesidir. İstanbullu olduğu bilinen Mihri Hanım, Yeşilce'de mantosunu çıkarıp modern giyinen ilk kadındır. Çevresindeki tüm kadınların imrenmeyle baktığı bu şuh kadının bir söylediği iki edilmez; çünkü Mihri Hanım bir şey istediği zaman karşısındaki insana bir şey sunmuş gibi olur, o kişi seçilmiş olmanın gururunu yaşar. Bunun için yaptığı her şey sorgusuz sualsiz kabul edilir. Büyük şehir kızı olduğu için 'dokunulmazlığı' olan Mihri Hanım, Yeşilce'nin en zengini olan Affan adında genç bir erkekle eşi Mahmut Bey'i aldatır. Herkes gibi Mihri Hanım'ın eşi Mahmut Bey de bu duruma göz yumar.

Sitem, Eşber'e âşık olur. Eşber büyük şehirde okuyan ve çapkınlığıyla ünlü, hercai bir delikanlıdır. O da Sitem'in güzelliğine herkes gibi hayranlık duyar; fakat Eşber Sitem'e aşk ve sevgiden çok cinsel arzularını tatmin etmek için yaklaşır. Saf ve temiz köylü kızı Sitem, ilk aşkı olduğu için Eşber'in bu duygularına seçilmiş olmanın gururuyla karşılık verir; ama Eşber, Sitem'i bir kere bile öpmeden, sevişmeden sadece kendi arzularını tatmin yoluna gider. Eşber ve Sitem'in sevişme sahnesine tanık olan Cenan, kıskançlık duygularına kapılır ve bir an bile yanından ayrılmayı istemediği, her şeyi paylaştığı Sitem ile arasına görünmez bir duvar örer ve ondan uzaklaşır. Sitem'e karşı duyduğu sevgi nefrete dönüştür ve bir an önce babasının evine geri gitmesini ister; çünkü artık Cenan da bu zamana kadar ağabey

olarak gördüğü Eşber'e âşık olmuştur ve bir an önce büyüüp onu elde etmek istemektedir. Eşber, Cenân'ın bu hislerinden habersizdir. Kendi kardeşiyle yaşıt olduğu için de Cenân'ı kardeşi gibi görmektedir. Sitem kısa bir süre sonra Eşber'in kendisini kullandığını anlar ve hizmetçi olduğu için onu kullandığını Cenân'a söyleyerek Eşber'in kötü biri olduğunu söyler. Bunun karşısında Cenân, tarlada onları gördüklerini söyleyince Sitem sevişmediklerini, sadece Eşber'in istediklerini yaptıklarını söyler.

Sitem ilk başlarda Eşber'in istediklerini seve seve yaptığını; fakat Eşber'in onu hiç sevmediğini, doğru dürüst sarmadığını söyleyince Cenân'ın içinde bir sevinç çığılığı oluşur ve içinden beni öpecek, beni saracak ve beni sevecek diye geçirir ve o günden sonra hiçbir şey eskisi gibi olmaz aralarındaki tüm bağ kopar.

Mihri Hanım'ın sevgilisi Affan Bey başka biriyle evlenince Mihri Hanım Doktor Nejat Bey ile yeni bir ilişkiye başlar ve hamile kalır. Eşber İstanbul'da okuduğu ve sadece yaz tatillerinde Yeşilce'ye geldiği için bunu çocuk doğunca öğrenir ve evde kıyamet koparır. Mahmut Bey bu bebeği kabul ettiği için bir süre sonra o da kabul etmek zorunda kalır; fakat içten içe nefret ve kin beslemekte, hain planlar yapmaktadır. Eşber tatil için kız kardeşi Dalya'nın yanına İzmir'e gideceğini söyler ve o sabah yolcu olur. Sitem'le araları bozuk olan Cenân, eski günlerdeki gibi Sitem'le gezdiği yerlere gider, her zaman gittikleri boş evin önüne gelince kapıyı aralar ve Eşber'i görür. Bu duruma çok şaşırarak Cenân, Eşber'in gitmediğini anlar. Yani Eşber annesini yakalamak ve bebeği kaçırmak için böyle bir yalan söylemiştir. Cenân'ı gören Eşber, yanına çağırır ve ona nişanlısı olacağını, burada göreceği şeyler ne olursa olsun aralarında kalması gerektiğini, yoksa onunla evlenmeyeceğini söyler. Cenân Eşber'e duyduğu sonsuz aşk yüzünden Eşber'in nişanlısı olacağını sevinciyle kimseye söylemeyeceğine yemin eder. Cenân,

Doktor Nejat ile oğlu Eşber'in İzmir'e gittiği düşüncesiyle rahat bir şekilde buluşmak için gelen Mihri Hanım'ı görür. Az sonra içeride fırtınalar kopar. Cenana bir ara Eşber'in "öldüreceğim!" dediğini duyar ve korku içinde oradan uzaklaşır. Bu sırada da saf duyguları kirletilen Sitem, Eşber'den ve Cenana'dan uzak kaldığı günlerde tüm sevgisini Mihri Hanım'ın bebeğine adar. Bir gün bebek kaybolur, ve bulunamaz. Sitem onu Eşber'in kaçırdığını düşünmektedir. Kimsenin anlayamadığı bu ayrıntıyı Sitem anlamıştır bunu Cenana'a söyler; fakat Cenana buna inanmaz.

Bir gece Cenana balkondan bakarken karanlıkta Eşber'in tarlaya gittiğini görünce kıskançlık duygularına kapılarak onun bu saatte başka bir kızla görüşmeye gidiyor olabileceğini düşünür ve arkasından giderek izler. Eşber'in bir çukur kazdığını gören Cenana, Eşber'in bir bebek gömdüğüne tanık olur ve Eşber'e yaklaşmak için bunun bir fırsat olduğunu düşünerek gizlendiği yerden çıkarak Eşber'e her şeyi gördüğünü; ama ona kızmadığını, bunun bir onur meselesi olduğunu bildiğini ve nişanlısı olduğu için de kimseye söylemeyeceğini; ama Sitem'in ondan şüphelendiğini söyler. Sitem'in bebeğin mahzende olduğunu düşündüğü için de evlerinin altındaki mahzene onu aramaya gittiğini söyler. Eşber Cenana'ı kandırır ve gömdüğü şeyin aslında Dalya'nın oyuncak bebeği olan Latife Nisyan olduğunu, annesinin dostunu öldürmek için babasının silahını ararken oyuncak bebeği bulduğunu ve hıncını bu oyuncak bebekten çıkardığını söyler. Cenana ona sorgusuz sualsiz güvendiği için buna inanır ve bebeği öldürdüğünü düşündüğü için kendinden utanır. Eşber'le yan yana olan Cenana'nın arzudan başı döner ve Eşber'den kendisini öpmesini isteyince Eşber kendince bir önlem almak için daha iyisini yapacağını, onu karısı yapacağını ve hemen burada evleneceklerini söyleyerek Cenana'ı kucağına yatırır. Ona sahip olur. Cenana'nın artık sonsuza dek karısı olduğunu ve ona sadık kalmasını söyler. Kuşku çekmemek için Cenana'nın

daha sonra gelmesini söyleyerek gider. Bu davranışı Cenân'ı hayal kırıklığına uğrattır ve Eşber'in kendisini sevmediğini anlar. Bir süre sonra hayal kırıklığı ve pişmanlık içerisinde Sitem'in yanına gitmeyi, eskisi gibi olmayı ister ve bu yaraları ancak Sitem'in sarabileceğini düşünür. Mahzende mumun yandığını gören Cenân Sitem'in orada olduğunu düşünür; ama içeride bulamaz ve her zaman kuru olan bu mahzenin o an nem koktuğunu fark eder. Eve çıkarken kapıda bir mektup görür. Mektup Esat Bey'e yazılmıştır. Sitem, gittiğini ve onu aramamaları yazmıştır. O günden sonra Sitem bir daha asla bulunamaz. Herkes farklı hikâyeler uydurup ona inanmayı seçer.

Yıllar sonra Cenân, Dalya'dan gelen mektupta Latife Nisyan'ın hâlâ Dalya'da olduğunu, eski evlerinin yerine yeni binalar yapmak için yıktıkları sırada mahzenlerin altındaki tünellerin ortaya çıktığını yazar. Cenân mektubu okuduğu zaman o gece Eşber'in, bebeği öldürdüğünü, Sitem'in de aslında hiçbir yere gitmediğini, Sitem ondan şüphelendiği için Eşber'in onu da öldürüp mahzendeki tünele kadar sürükleyip orada bıraktığını anlar. O geceki küf ve rutubet kokusunun sebebi de açılan tünel kapağından içeriye dolan havadır. O günden kısa bir süre sonra, Cenân eğitimi için İstanbul'a gider, bir süre sonra Haççe ve babasının evlendiği haberini alır. Cenân babasıyla evlendiği için Haççe'yi hiç affetmez ve onunla bir daha görüşmez. Yıllar sonra Cenân, Giray'la evlenir ve orada yaşamaya devam eder. Aradan 40 yıl geçer. Romanın başında yer alan Dalya'nın Cenân'a gönderdiği mektupta Eşber'in bunca yıl sonra Cenân'ı ziyarete gelmek için yola çıktığı da yazılıdır. Roman, Cenân'ın Eşber'in yarım bıraktığı işi tamamlamak için geldiğini anlamasıyla sona erer.

3.4 Belki Defne²⁸

Nihal Yeğınobalı, psikolojik gerilim romanı olarak nitelediği dördüncü romanı *Belki Defne*'de *Genç Kızlar*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* ve *Sitem* romanlarının temasından farklı olarak, cinselliğin yanı sıra, “kadın olmak” konusu üzerinde de durmuştur. Bir diğer benzerlik de, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* romanında olduğu gibi çocuksuzluk problemi üzerinde durulmuş olmasıdır.

Romanın temasını evli bir kadın olan Defne'nin kocası tarafından aldatılması üzerine yalnız kalmak ve bu zorlu boşanma sürecini duygusal yara almadan atlatmak için baba evine yerleştiiği sırada farklı bir sosyal çevrenin içine girmesiyle değişen hayatı oluşturur. Olaylar, Defne'nin ekseni etrafında döner. Defne, tesadüfen tanıştığı, kendi doğruları ve kuralları içinde yaşayan uçuk kaçık Beril'i tanıdığı gün kendini üçlü bir aşk çıkmazı içinde bulur. Defne, Beril'in kocası Sahir'e duyduğu platonik aşkın pençesinde boğuştuğu sırada, bu aşktan kurtulmak için sığınacak bir liman olarak gördüğü Beril'in ağabeyi Fikret Pamir ile ilişki yaşamaya başlar. Bu olaydan sonra Defne'nin duyguları tamamen çıkmaza girer ve kendini hayatın akışına bırakır. *Belki Defne*'de dostluk konusu üzerinde de durulur. Defne, arzuladığı ve mutlaka bir gün sevişeceklerine dair hayaller kurduğu Sahir'le, Beril'le olan dostluğunu korumak için birlikte olmaz ve bu aşkı içine gömer. Nihal Yeğınobalı, *Sitem* ve *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*'da olduğu gibi, romanını olayları daha gerçekçi kılmak için günümüzden geçmişe dönüşlerle okur karşısına çıkarır.

Defne'nin geçmişe yolculuğu yıllar önce âşık olduğu Sahir'in ölüm haberini gazetede görmesiyle başlar.

Defne, eşi Metin'in (Meto) aldatması üzerine evini terk ederek baba evine yerleşen ve yeni bir hayata adım atan bir kadındır. Bu yeni hayatı Meto'dan Sonra

²⁸İncelememizde *Belki Defne* romanının Can Yayınları tarafından 2008 yılında yapılan baskısı kullanılmıştır. Bu baskının ilk baskılardan bir farkı yoktur.

(M.S.)olarak adlandırır. Defne, baba evine yerleştiği ilk gün kendini ödüllendirmek için alışverişe çıktığı sırada daha önce vapurda karşılaştığı ve hayranlık duyduğu kadını gittiği alışveriş merkezinde tekrar görür, adı Beril olan bu kadın mağazada eşarp seçerken kararsızlığa düştüğü esnada Defne'yi görür ve ondan yardım ister. Bu sayede arkadaşlıkları başlar. Beril'in annesi yazar, babası ünlü bir hariciyecidir. Beril, kültürlü ve üst tabakadan bir kadındır. Kendi koyduğu kurallar içinde yaşayan, çevrenin ne düşündüğünü önemsemeyen, oldukça rahat tavırları ve şuh yapısıyla dikkat çeken bir kadındır. Defne ise kendi halinde bir ev kadınıdır. Defne, kocası tarafından ilk defa aldatıldığını öğrendiğinde o sıralar yaklaşık iki aylık olan hamileliğini sonlandırır ve bunu eşine söylemez. Bu olay Defne'nin içinde her zaman bir hüsrana yaratır ve anne olabilme düşüncesiyle yanıp tutuşur. Defne, bu yaralarını sarmaya çalıştığı sırada Beril'in kocası Sahir ile tanışır ve ona âşık olur. Sahir, duygularını belli etmeyen; ama insanlara çok samimi ve sıcak davranan bir adamdır. Defne onun ne hissettiğini anlayamaz. Bu gizli aşkı için için yaşar ve onu gördüğü günden itibaren Sahir'i arzulamaya başlar. Geceleri yatağına yattığı sırada onu düşünerek şehvetli hayallere dalar ve mutlaka bir gün bir yerde Sahir'le birlikte olacağı günün hayalini kurar. Bu durum bir süre sonra Defne'ye acı vermeye başlar, çünkü geçen günler içinde Beril'le dostlukları ilerlemiş ve çok iyi birer dost olmuşlardır. Bunun için Sahir'e duyduğu bu gizli aşktan utanır. Bu dostluğu yitirmemek adına Sahir'e karşı duyduğu aşkı kontrol altına alıp ona sadece dost olarak yaklaşma kararı alır ve duyguları ile mantığı arasında bocalar.

Defne, aldatılmasını Beril'e anlattığı zaman, Beril'in verdiği tepki toplumun öngördüğü kalıplaşmış kurallardan farklı olur. Beril'e göre insan, aldatılmadan önce eşini aldatıp bir önlem almalıdır. Bu sayede aldatıldığını öğrendiği zaman uğradığı yıkımlar daha az olur. Kendisi de bu önerisini birebir yaşamış, eski eşi

Feyyaz'ı Sahir'le aldatırken, Feyyaz'a yakalanmıştır. Bunun üzerine Feyyaz Bey boşanma davası açar ve boşanırlar. Oysa Beril, Feyyaz kocası olarak, Sahir de sevgilisi olarak yaşayabileceğini düşünür. Beril bunun için Defne'den hayatına birini sokmasını ister. Bunun üzerine Defne, Meto'dan boşanmak için Beril'in önerdiği ve onun üvey ağabeyi olan avukat Fikret Pamir'e gider ve Beril Defne'ye onunla yatmasını; çünkü içinde bulunduğu durumdan bu sayede kurtulabileceğini düşündüğünü söyler. Defne, bu erkeğin gözlerindeki arzu ve istek dolu bakışları görür. Defne, yeni girdiği bu çevreye ayak uydurmak ve biraz da Sahir'i düşünmemek için beraber yemeğe çıktıkları ilk gece Fikret Pamir'le birlikte olur. Yani Defne, kendini bu umutsuz aşk için çıkış yolu olarak gördüğü herhangi bir başka erkekle eşdeğer olan Fikret Pamir'in kollarına atar. Ama bu çıkış yolu onun için bir kurtuluştan daha çok kararsızlıkla deryasında boğulmasına sebep olur. Defne bu zamana kadar eşi Meto'dan başka bir erkekle birlikte olmamış, kendini evliliğine adanmış bir kadın olduğu için, dün tanımadığı bu adamın şimdi yatağında olmanın utancı içindeyken Fikret Pamir'den teselli sözleri bekler; ama umursamaz bir yanıt alır. Fikret Pamir, duygularından çok mantığıyla hareket eden, orta yaşlı, toplumun ahlaki yasaklarına uymayan bir erkektir; çünkü henüz eşinden boşanmamış ve müvekkili olan Defne'yle bir birliktelik yaşamaktadır. Aşk sarhoşu olmak Fikret Pamir'e göre değildir ve Defne'ye didiklemeden, düşünmeden, sorgulamadan sadece anı yaşamasını söyler. Bunun üzerine Defne kendini akıntıya bırakır.

Beril, Defne'nin ağabeyi ile ilişkisi bitince dostluklarının da biteceğinden korkmaktadır. Defne dostluklarının sonsuz olduğunu, böyle bir şeyin asla olmayacak olduğunu söylerken yanlarına Erem adında yirmili yaşlarda olan bir genç gelir. Beril genci aile dostu olarak tanıtır. Defne, Erem'in Beril'e âşık

olduğunu, Beril'in ise bunun farkında olmasına rağmen genci alaya aldığı anlar. Defne yeni girdiği ve hiç alışık olmadığı bu çevrenin içinde birkaç gün içinde şahit olduklarına ve yaşadıklarına bir anlam vermek için düşünmek ister. Düşündüğü sırada Fikret Pamir ile görüştükleri gece ilk defa Meto'dan başka bir erkekle aynı yatakta olduğunun tedirginliğini yaşayarak Meto ile Fikret Pamir'i kıyaslamaya başlar. Defne, iyi aile kadını olmakla, M.S. Defne olmak arasına sıkışıp kalır ve bir an önce bir karara varmalıdır. Meto, Defne'den af dilemeye gelir. Defne bu durum karşısında sevinir ve Meto ayağına geldiği için kıvanç duygusuna kapılır. Bu olayı tek dostu olan Beril'e anlatır; fakat Beril, Defne'nin bir an önce Meto'dan boşanmasını istemekte, eğer Defne Meto ile birleşirse onu tamamen kaybetmekten korkmaktadır. Defne eşinin de gelmesi üzerine içindeki durumun karmaşasından kurtulmak için kendini Fikret Pamir'i sevmeye zorlar ve sevilme ister; fakat bir gece yemeğe gittiklerinde Sahir'le dans ettiği sırada bu zulme dayanamayacağını düşünür. Sahir'den uzak durmaya çalışmak Defne için dayanılmaz bir hal almıştır, o an hayatındaki herkesi unutarak içinden onu sevdiğini haykırır ve Fikret Pamir'i neden sevemediğinin ayırımına varır. Defne aynı arzuları Sahir'in gözlerinde de görmekle birlikte kesin bir yargıya varamaz. Denize gittikleri bir gün, Beril gözyaşları içinde Defne'ye hamile kalamadığını, Sahir'in bu yüzden ondan uzaklaştığını, uzun zamandır hiçbir şekilde cinsel hayatlarının olmadığını söyler ve Defne'den Sahir'le birlikte olmasını ister. Beril, evliliklerinin bitmek üzere olduğu için bunu istediğini, eğer Sahir başka bir kadınla birlikte olursa sorunun kendinde olduğunu anlayacağını söyler. Defne, Beril gözyaşlarına boğulduğu için bunu yapmak için söz verir. Bunca zaman bu anı bekleyip, hayal etmesine rağmen Defne Sahir'le birlikte olamaz. Bu durumu Beril'e anlatsa da Beril inanmaz ve sinirlenerek Defne'nin Sahir'i ne kadar arzuladığının farkında olduğunu, böyle bir

fırsatı asla kaçırmayacağını söyler. En sonunda Defne, Sahir ile birlikte olmasa da olduğunu söyler Beril evden gidince de Fikret Pamir'e boşanmaktan vazgeçtiğine dair telgraf çeker. Fikret Pamir acele bir karar vermemesini söylese de Defne, bunca zaman hayalini kurduğu çocuğa sahip olmak için kocası Meto'ya döner.

Meto ile barıştıktan birkaç hafta sonra ortak arkadaşları olan Zeliş'ten Beril'in Erem'le İsviçre'ye kaçtığını, Fikret Pamir'in ise, bir yemekten Defne'ye tanıştırmış olduğu zengin ve kültürlü bir kadın olan Fahrünisa ile aşk yaşadığını öğrenir. Defne yıllar sonra Sahir'in cenazesine geldiği sırada Zeliş'le yine karşılaşır ve Meto'nun uzun zaman önce öldüğünü, ondan bir oğlu olduğunu söyler. Defne uzun zaman sonra Beril'i tekrar görebilmek umuduyla Zeliş'e sorar. Zeliş, Beril'in Erem ile evlendiğini, kendini Erem'in kariyerine adanmış olduğunu, Erem'in İsviçre parlamentosunda yükselmesi için uğraştığını öğrenir. O sırada cenazenin başında Sahir'in yaşlı eşi ve oğlunu görür. Roman, yıllar önce Defne'nin Beril'le tanıştıktan sonra gittikleri Divan pastanesine şimdi Zeliş'le gitmesiyle biter.

3.5 Gazel²⁹

Nihal Yeğınobalı son romanı *Gazel*'de; *Genç Kızlar*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*, *Sitem* ve *Belki Defne*'de olduğu gibi bastırılan cinsel arzuları ele alır. 289 sayfadan oluşan roman, Yeğınobalı'nın en küçük hacimli eseridir. Yazar, diğer romanlarının başkışilerinden farklı olarak *Gazel*'de ilk defa bekâreti önemseyen ve adeta bekâreti kutsayan bir kahraman yaratır. Roman kişileri 1940'lı yıllarda İstanbul'da yaşarlar ve içinde buldukları toplumun ahlâk kurallarına göre davranmak zorunda kalırlar. Yazar, bundan önceki romanlarında kadınlığı tatmak ve cinselliği yaşamak arzusuyla yaşayan kadınları anlatmıştır. *Gazel* romanında ise neredeyse tüm sorunların temelini oluşturan bekâret meselesini ele almasının

²⁹ İncelememizde romanın tek baskısı olan ve Can Yayinevi tarafından yapılan 2007 tarihli baskısı kullanılmıştır.

sebebi, 1940'lı yıllardan bu yana toplumun bekâret kavramı üzerine düşüncelerinin çok değişmemiş olduğunu vurgulayarak erkek egemen toplumun ikiyüzlülüğünü yansıtmaktır. Bâkire olmak Serap için bir güç simgesidir. Serap da ablası Zerrin de “kadın” olmayı kabul edemezler ve bu durumu reddederler. Serap, bekâretini kaybeden ablası ve arkadaşı Yasemin'in düştüğü duruma düşmemek, aynı hüsrana uğramamak için bedenini veya bekâretini korumak yolunu seçer.

Romanın başkişisi Serap, 19 yaşındadır. Annesi ve ablasıyla birlikte İstanbul Mirgânköy'de Boğaziçi'ndeki evlerinde yaşamlarını sürdürürler.

Serap, hisleri kuvvetli bir genç kızdır. Hayatındaki her olayı bâkire oluşuna yordduğu gibi altıncı hissinin güçlü olmasını da bakire oluşuna bağlayarak, gurur duyduğu bekâretinin kendine doğa üstü güçler kazandırdığına inanır ve bu yüzden kendini “bâkire bilici” olarak niteler.

Serap, zaman zaman bir sevgilisinin olmasını istemekle birlikte, yakın çevresinde gördüğü hüznün ve hüsrana biten aşklar yüzünden bir süre daha bâkire kalmaya karar verir. Ablası Zerrin, gençliğin vermiş olduğu heyecan ve arzularla sevgilisi Esat ile birlikte olur; ama bunun ertesinde pişman olur ve bekâretini kaybettiği için Esat'ı suçlar. Zerrin, hamile kalır ve kadın olmayı kabullenemez. Bu onun için utanç verici bir şeydir, bu utançtan kurtulmak için intihar etmeyi düşünürken Boğaz'ın sularında, yıllar önce Boğaz'da boğularak ölen bahçıvan çocuk Gazel'in halüsinasyonunu görür ve korktuğu için intihar etmekten vazgeçer. Nasıl öldüğü bir sır olarak kaldığı için Mirgânköy'de -muhtemelen Emirgân'da- Gazel'in hikâyesi efsaneleşmiştir. Gazel, Serap'ın arkadaşı Yasemin'in babası teğmen Süha Bey'in savaş esnasında ölmüş bir kadının kucığından alıp eve getirdiği bir erkek çocuğudur. Çocuk büyüyünce de Süha Bey'in evinde bahçıvan olarak çalışmaya başlamıştır. Süha Bey'in eşi Nigâr Hanım'ın kız kardeşi olan

Fazıla, Gazel'e âşık olmuştur. Süha Bey ve Nigâr Hanım'ın kızları Yasemin dünyaya gelmeden 6-7 ay önce Boğaz'da geziye çıktıkları sırada Fazıla sandalı devirir, amacı Süha Bey'i öldürmektir; çünkü Süha Bey, Fazıla'yı hamile bırakan kişidir ve Yasemin'in öz annesidir; fakat bunu sadece Nigâr Hanım ve Fazıla bilir. Yasemin, Fazıla'yı teyzesi olarak bilir. Süha Bey öldüğü sırada sandalda Gazel de vardır. Fazıla Gazel'in yüzmeye bilmediğini düşünmemiştir, bu yüzden o gün Süha Bey ile birlikte Gazel de ölür. Fazıla kendini Boğaz'ın derin sularından zar zor kurtarır ve günlerce konuşmaz. Fazıla'nın "aklı girmekle çıkmak arasında" olduğu için kimse üstüne gitmez ve bu kazanın nasıl olduğunu Fazıla yıllar sonra Serap'a anlatana kadar kimse öğrenemez. Fazıla kendini Gazel'in ölümünden sorumlu tuttuğu için de aklını kaybeder. Kazanın nasıl olduğu öğrenilemediği ve Gazel'in cesedi bulunamadığı için de bu olay bir efsaneye dönüşür ve bir gün onun karanlık sulardan çıkıp Fazıla'yı almaya geleceğine inanılır. Fazıla da Gazel'e kavuşacağı günü sabırsızlıkla beklerken Gazel'in geldiği gün "öteki" dediği Süha Bey'in de gelmesinden korkar.

Serap'ın ablası Zerrin, hamile olduğu için kendini Esat ile evlenmek zorunda hisseder. Bunu da annesine Serap'ın söylemesini ister. Bir gün okula giderken bacakları arasından kan aktığını hisseder bu duruma önce sinirlense de kanaması geldiği için o an hamilelik konusunda yanıldığını düşünür. Âdet gördüğü için de artık özgürlüğüne kavuştuğunu ve Esat'la hemen evlenmek zorunda olmadığını düşünerek sevinir. 1940'lı yıllarda görülen "bekâretini kaybettiği ve hamile kaldığı için evlenip kendini aklama" düşüncesi hâlâ günümüzde çok sık karşılaşılan bir problemdir. Zerrin de bu düşünceyle Esat'la acilen evlilik yapmak zorunda olduğunu düşünmüş, sonradan hamile olmadığı düşüncesiyle sevinip bu acele evlilikten kurutulduğunu düşünmüştür, yani bir nevi özgürlüğüne tekrar

kavuşmuştur. Zerrin, pamuk almak için eczacı Şule'ye gider. Şule, otuzlu yaşlarda, Zerrin'in avını kıstırmak için bekleyen bir örümceğe benzettiği ve bâkire olmayanları gözlerinden anladığını iddia eden dedikoducu bir kadındır. Zerrin Şule'nin şüphesini çekmemek için âdet göremediği sürelerde bile gidip ondan pamuk alır. Zerrin okula gitmek için vapura bindiği sırada annesi Nerime Hanım'ın Serap'la evlendirmek istediği hatırı sayılır zenginlerden olan Kâmran Mirgâni'yi görür. Serap, Mirgâni'yle evlenmek istememektedir; çünkü o evlenip dokunulmazlığını yitirmek istememektedir. Zerrin aklından, eğer hayatında Esat olmasaydı bu adamı kimseye bırakmayacak olduğunu geçirir, sonra kendinden utanarak bu durumu biraz önce özgürlüğe tekrar kavuşmasını sağlayan kana bağlar. Zerrin, eve gittiği sırada kanaması artar ve bunun âdet değil, düşük yapma olduğunu anlar, kimseye görünmeden evin hamamına gider ve acılar içinde çocuğunu düşürür. Zerrin, o ana kadar kurtulmak istediği çocuğun artık rahminde olmadığını öğrendiği an bir pişmanlık duyar; ama artık çok geçtir. Gözyaşları içinde çocuğunu Boğaz'ın sularına bırakır. Bu durumu ne Esat'a ne kardeşi Serap'a söyler; çünkü o anın psikolojisiyle az önce evlenmek istemediği Esat'ın, şimdi evlenmekten vazgeçeceğini düşünür. Serap o gün annesi Nerime Hanım'a, ablasının hamile olduğunu ve Esat'la evlenmek zorunda olduklarını söyleyince Nerime Hanım, hayal kırıklığına uğrar ve basit bir nalbur oğlu olarak nitelendirdiği Esat'a kızını vermek zorunda olduğu için üzüntü duyar. Nerime Hanım, bir kızını telli duvaklı gelin yapamadığını, diğerini telli duvaklı gelin yapmak istediğini söyleyerek gözyaşları içinde Serap'tan, yine Kâmran Mirgâni ile evlenmesini ister. Serap, annesi çok üzgün olduğu için daha fazla üzme istemeyerek bu sefer görüşmeyi kabul eder; ama asla kurbanlık gibi telli duvaklı gelin olmayacağına

yemin eder; çünkü hayal dünyası çok geniş olan Serap, kendini tanrılara kurban edilen bâkireler gibi görür ve onların hazin sonunu yaşamak istemez.

Serap, Kâmran Mirgâni'yle görüşür, yine Mirgâni'nin kendisiyle evlenmek istemesini bâkire oluşuna bağlar; fakat Mirgâni, bunun annesinin vasiyeti olduğunu söyler. Mirgâni ilk başlarda annesinin vasiyetini yerine getirmek için evlenmek istemiş; fakat Serap tarafından reddedilince Serap'ı daha yakından tanımaya çalışmıştır ve eğer Serap'la evlenirse annesine vefa borcunu ödemenin dışında bu evliliğin onlara mutluluk getireceğini düşünür. Bu durumu Serap'a anlatmasına rağmen, Serap bâkire ve el değmemiş olduğu için erkeğin onunla evlenmek istediği konusunda kararlıdır. Evlenme teklifini yine reddetse de, Mirgâni bu konudaki tutumunu değiştirmez.

Bir gün Yasemin heyecan ve mutluluktan başı dönmüş bir şekilde Serap'ın yanına gelerek zenginliğiyle ünlü nişanlısı Babür'den ayrılacağını, onu sevmediğini ve uzak akrabası Naim'e âşık olduğu için onunla evleneceğini söyler. Serap, nişanı atıp ailesinin onayını alarak evlenmesini tavsiye eder. Ama Yasemin, Naim beş parasız olduğu için ailesinin asla onaylamayacağını, bunun için de kaçacaklarını söylerken terk ettiği lüks hayata dönmek için bulduklarında Naim'le birlikte olarak kendince bir güvence alacağını söyler. Yani, bekâret Yasemin için de geri dönüşü olmayan bir yoldur. Serap, bir an için kendisinin de böyle bir aşk yaşamak istediğini düşünür; ama bir süre daha bâkire kalmaya karar verir. Yasemin'in bu sevdası uzun sürmez. Naim, Yasemin'e iyi bir hayat sunamayacağı için evlenmekten vazgeçer. Yasemin de her şeyini verdiği için evlenmekten vazgeçtiğini düşünmektedir ve tekrar eski nişanlısı Babür'e döner. Yasemin, Babür'e olanları anlatır ve bekâretini kaybettiğini söyler; ancak hiç bir tepki vermeden durumu kabullenen Babür, evlilik hazırlıklarına başlar.

Serap bir gün, ressam olan ve yaptığı esrarengiz Gazel tablolarıyla herkesin Vango Haldun dediği, feminen olduğu bilinen komşuları Haldun Abut ile karşılaşır. Vango Haldun'un yanında Mirgânköy'e yeni gelen, insanların Vango Haldun'un "yeni kocası" olarak adlandırdıkları Gazneli Usta'yı görür. Gazneli Usta denilen bu adamın nereli olduğunu ve gerçekte ne iş yaptığını kimse bilmemektedir. Bu esrarengiz adam Serap'ın ilgisini çeker ve içinde ona karşı garip duygular hisseder. Bir gün Yasemin'le buluşmak için bahçelerindeki koruluğa gidince Gazneli'nin yarı çıplak şekilde çimenlerin üstünde yattığını görür, hayatında ilk defa gördüğü yarı çıplak erkek bedeni karşısında şimdiye kadar ortaya çıkmamış ve bastırılmış duyguları bir arzu patlamasıyla kendini gösterir. Erkeğe karşı ilerlerken duyduğu vapur sesiyle irkilir ve bir an önce oradan kaçmak isterken yere düşer. Serap o an erkeğin gelip kendisini kaldırmasını beklerken, erkeğin adımları aksi yönde hızla uzaklaşıp gider. Serap, bir yitirmişlik duygusuyla biraz önce hissettiği şeylerin ne olduğunu anlamlandırmak için çardağın altına uzanıp, bir kere bile konuşmadığı bu adamla ilgili şehvet dolu hayallere dalar. Bu hayaller, Gazneli'nin Serap'a sahip olması ve tutku dolu sevişme sahneleridir. Serap bu hayallerinin zevkine kendini kaptırmışken yanına Yasemin'in gelmesiyle kendine gelir. Eve gittiğinde ilk defa yaşadığı bu şehvet duygularını anlamlandırmak için odasına kapanır. Yaşantısı alt üst olan Serap, Gazneli'yle bir daha karşılaşmak istememektedir; fakat buna rağmen her an aklındadır. Bu arzu ve ihtiras dolu düşleri kurmaya başladıktan sonra eskiden hissettiği gibi olayları önceden tahmin edemediğini, bunun da fiziken olmasa da fikren bekâretini yitirmiş olmaktan ileri geldiğini düşünür ve bu arzulardan uzak durmaya çalışır. Tutkulu sevişme sahnelerini bir nevi tecavüz sahnesiymiş gibi hayal eder. Yani Serap, eğer tecavüz hayalleri kurarsa olaylar kendi isteği dışında gerçekleşeceği için eski masumiyetine kavuşacağını düşünür ve

arzularına ket vurur. Mirgâni'den gelen telefon onu bu karışık düşüncelerden uzaklaştırır ve onunla yeniden görüşmeye başlar. Bu sırada Gazneli Usta'yı Fazıla da görmüş ve onun Gazel olduğunu sanmaya başlamıştır. Serap'a Gazel'in kendisini almak için geldiğini söyler ve bundan büyük mutluluk duyar. Serap bu olayı Vango Haldun'a anlatıp önlem almasını ister; ama o bunu ciddiye almaz.

Kâmran Mirgâni, Serap'ın okuldan mezuniyeti dolayısıyla bir parti düzenler. O gece partide Fazıla herkesten güzeldir ve mutlu halleriyle dikkat çeker. Bir ara Serap, parti için yemekleri getiren Gazneli'nin içinde bulunduğu kayığa Fazıla'nın da bindiğini görür ve telaşa kapılır. Mirgâni, panik yapılacak bir şey olmadığını, Gazneli'nin Fazıla'yı eve bırakacağını söyler ve eğlenmeye devam ederler. Serap gece ilerlerken Mirgâni'ye evlenme teklifini kabul ettiğini söyler. Gece bitip de herkes eve dönünce yalının basamaklarında Fazıla'nın cansız bedeniyle karşılaşılır. Kazanın nasıl olduğunu kimse öğrenemez ve Gazneli ustanın cesedi de hiçbir zaman bulanamazken yaşayıp yaşamadığını da öğrenemezler. Fazıla'nın ölümünden bir yıl sonra Vango Haldun Fazıla için bir kokteyl verir. Bu süre içinde Serap Kâmran Mirgâni ile evlenmiş ve hamiledir. Yasemin de Babür'le evlenmiştir. Vango Haldun, Fazıla bunca zaman beklediği Gazel'e kavuştuğu için onu "Düğün gecesi" adlı bir tabloda ölümsüzleştirir. Tabloda birbiri içine geçmiş iki silüet vardır, Fazıla ve Gazel...

Bölüm 4

ROMANLARDA KADIN KİŞİLER

Çağdaş Türk edebiyatının önemli yazarlarından birisi olan Nihal Yeğınobalı, romanlarında kadının problemlerini ele alır. Bu yüzden romanlarındaki ana karakterler kadınlardan oluşur. Olayların odak noktası olan kadınlar genellikle fiziki ve ruhi özellikleriyle birlikte geniş bir şekilde ele alınmışlardır.

Nihal Yeğınobalı'nın romanlarında başkişiler, güzellikleri baktıkça daha iyi anlaşılabilen gizli güzellerden oluşur. Romancı ikinci plandaki kadınların daha güzel olarak tasvir eder ve bu kişileri güzelliklerinin yanı sıra dişilikleri ve çekicilikleriyle de ön plana çıkarır. Yeğınobalı'nın romanlarında başkişiler genellikle iyi kalpli kadınlardan oluşurken ikinci plandaki kadınlar da genellikle kıskançlık duygularına yenik düşen rakip kadınlardan oluşur. Biz bu bölümde hem roman kahramanlarının, yani başkişilerin hem de ikinci planda kalan kadınların fiziksel ve ruhi özellikleri üzerinde duracağız.

4.1 Başkişiler

Genç Kızlar'ın başkişisi Beatrice Karova (Miss Bee)dır. Miss Bee, büyük Beyaz Rus soyu olan ailesinin tek çocuğudur. Üç kuşak önce Amerika'ya göç ederek Virginia eyaletine yerleşirler. Beatrice'in babası Ivan Karova, kendi soylarından gelme kişilerle evlenmeyi gelenek haline getirdikleri için bu soydan gelen Katya ile evlenir; fakat öğrenciyken âşık olduğu Floransalı Beatrice'i unutamaz ve kızı doğunca ona bu ismi verir. Beatrice'in annesi doğumdan sonra hemen vefat eder. Vicdan azabına kapılan Ivan, çocuğunun Beatrice adıyla

çağırılmasına dayanamaz ve emektar hizmetlileri siyahi Felicity'nin dili dönmediği için kıza 'Miss Bee' dediği gibi Ivan Karova da o günden sonra kızına Miss Bee der. Böylece Beatrice Karova'nın adı Miss Bee olarak kalır.

Miss Bee, okul arkadaşı ve rakibi olan, güzelliğiyle ünlü Mariana Dunne kadar güzel olmamakla birlikte ufak tefek, narin yapısı, beline kadar uzanan siyah kuzguni saçları, yürek biçimli beyaz yüzü, çukur çenesi ile masum bir görünüşe sahiptir; fakat yüzünün neredeyse yarısını kaplayan badem biçimindeki siyah ve iri vahşi gözleri sahip olduğu gösterişsiz yapıya ters düşer. Bu gözler Miss Bee'nin sade görünüşüne vahşi bir hava katar. Miss Bee'nin gözlerinin büyüklüğü ve saçları romanda birçok kez tekrar edilerek vurgulanır:

“Gabriel Samson çarpışmalarından sonraki an içinde, kızın donup kalarak şaşkın şaşkın kendine baktığı o saniyede, birbirinden ayrık, badem biçimli iki vahşi, siyah göz görebilmişti.” (s. 26)

“Vahşi, kara gözlerdeki bakışın değişmiş olduğunu erkek o zaman fark etti. Şimdi pusuya yatmış bir yırtıcı kedinin hareketsiz dikkatiyle kendi gözlerine dikilmişti bu bakışlar.” (s. 27)

“Ortadan ayırmış ve sımsıkı arkaya taramış olduğu kuzgun siyahi saçları başının yuvarlak, düzgün çizgisini ve yüzünün o yürek biçimini büsbütün ortaya çıkarmıştı. Çenesi de çukurdu.” (s. 27)

Yeğinovalı'nın romanlarında başkişiler ikinci derecedeki karakterlerden daha az güzellikte olmalarına karşın, bu kişiler başkalarında pek görülmeyen farklı fiziki özellikleriyle ön plana çıkarlar.

Miss Bee, bütün varlıklı ailelerin kızları gibi küçük yaştan itibaren piyano, şan, bale, resim dersleri alarak büyür. Hepsine az da olsa yatkın olsa da hiçbirine karşı yeteneği yoktur. Sadece sanata duyduğu sevgi yüzünden Ludlow tiyatro okuluna yazılmıştır. Kendisi yeteneksiz olduğunun farkındadır.

“(…) Ve nedense ansızın kendini bu okulda, bu çevrede yabancı hissetti. Bu yetenekli, tutkulu sanatçı kızların arasında ne işi vardı onun? Hangi çalgınca esintiye uyup gelmişti buraya? Madam da sırf züppeliği yüzünden, sırf kızları arasında bir Karova olsun diye almıştı onu okula! O an Miss Bee ayağında bir pantolon, elinde bir kırbaçla at üstünde olmayı, zenci işçilerle konuşup onların o yumuşak, yayvan sesleriyle anlattıkları dertlerini

dinlemeyi vekilharçlarına talimatlar vermeyi, kentten gelen kaşarlanmış bir pamuk tüccarıyla çekişe çekişe pazarlık edip ona parmak ısırtmayı özledi.”(s.37-38)

Ailesinin ölümünden sonra büyük bir mirasın tek varisi olarak hayata erken atılan Miss Bee, küçük yaşta büyük sorumluluk sahibi ve 16 yaşından beri çiftlikleri tek başına yöneten bir iş kadını olur. Miss Bee'nin başarısında şımarık yetişmemesi için çaba göstererek anne rolünü üstlenen dadısı Felicity'nin etkisi büyüktür. Miss Bee de dadısına çok değer verir. Anne sevgisinden yoksun büyüyen genç kız, bu eksikliği dadısıyla giderir. Çok üzgün olduğu zamanlarda annesinin yanında olmasını istemek yerine dadısının yanında olmayı ve ona sarılarak teselli bulmayı ister. Miss Bee, yaşlılarına göre olgun ve eleştirel zekâsı sayesinde yetişkin insanların baş edebileceği sorumlulukların üstesinden gelir. Miss Bee, çevresindeki insanlara karşı mesafeli ve saygılıdır. Yaratılıştan temiz ve vakur, kendi kendine bile resmi bir genç kız olduğu için kendi yaşıtı kızların uçarı hayatları, pembe dünyaları, kıskançlık ve kaprislerle dolu hayatlarına uzak kalır ve onlardan çok hoşlanmaz. Gabriel Samson'la bu yönden benzerlik gösterirler. Gabriel Samson da kadınlardan uzak kalmayı tercih eden biridir; fakat Gabriel Samson'un bu kayıtsızlığı Miss Bee'yi tanıdıktan sonra değişir ve aralarında büyük bir aşk başlar.

Mazi Kalbimde Bir Yaradır'ın başkişisi Lamia'dır. Lamia, *Genç Kızlar*'ın başkişisi Miss Bee ile fiziksel özellikleri bakımından bir benzerlik göstermese de annesini küçük yaşta kaybetmiş olması ve bu yüzden de anne şefkatinden yoksun olarak büyümesiyle benzerlik gösterir. İki genç kızın da anneleri, babalarının bir başka kadınla birlikte olmasıyla hüsrana uğrayarak hayata gözlerini yumarlar. Lamia küçük yaşta babası iş bulmak üzere İstanbul'a gider ve başka bir kadın yüzünden eşinden boşanmak ister. Bunun üzerine bir süre sonra Lamia'nın annesi ölür ve Lamia öksüz kaldığı için onu teyzesi Lütfiye Saru büyütür. *Genç Kızlar*'ın

Miss Bee'si gibi Lamia' da güzelliğiyle değil, karakter özellikleriyle dikkat çeker. Hatta Lamia, küçük bir kız çocuğuyken oldukça çirkin bir kızdır. Genç kızlığa adım atmaya başlayınca vücuduyla birlikte yüzü de güzelleşir.

Lamia, duru esmer tenli, ince yapılı bir kızdır. Küçük yaşta çok güzel olmayan ve bunun farkında olan Lamia, kuzeni Süsi gibi güzel bir kız olmak ister. 17 yaşına geldiğinde ince bir bele, ince bacaklara sahip olduğunu fark eder. Lamia bütün bunları beğenmesine rağmen, yıllardır içine dert olan “*sıçan kuyruğuna*” benzettiği saçlarını keserek kendine çok yakışan kısacık saçlara sahip çok güzel bir kadın olur. Yine de Lamia, yaşadığı yerde bulunan birçok kişi tarafından beğenilmez; çünkü Lamia, Türk toplumunun balık etli, kırmızı yanaklı, beyaz tenli kadın tipine uygun ölçülere sahip değildir.

Lamia'nın karakter özelliklerini belli bir kalıp içinde gösteremeyiz; çünkü o, romanın başında farklı, sonunda farklı özellikler içinde görünür. Çocuk Lamia'yı teyzesi Lütfiye Saru şu şekilde tasvir eder:

“Vefalı, muhabbetli, akli başında çocuk. Öyle şarşur değil. İyilik biliyor, cömert, yalanı, yaramazlığı yok... İlle şu hayalciliği, tuhaf tuhaf fikirleri de olmasa!”(s.34)

Lamia, olayların başlangıcında hayalperest, saf, temiz, deneyimsiz, dost canlısı ve içli bir yapıya sahip iken, romanın sonuna doğru, yaşadığı hayal kırıklıkları ve duygu bocalamaları yüzünden kararsızlık içinde yüzen, zaman zaman nefret, suçluluk, intikam ve pişmanlık duygularına bürünen bir kadın olur. Lamia, duygularına ve ne istediğine karar veremeyen bir kadındır. Onun bu kararsızlığı eşi Ali ve gençlik aşkı Turan arasında kalmasına sebep olur.

Sitem romanının iki başkişisi olduğuna değinmiştik, bunlardan ilki romanın da adını taşıyan Sitem'dir. Sitem, Miss Bee ve Lamia gibi tahsilli ve kültürlü değildir, bunun yanı sıra içinde bulunduğu ailenin fertlerinden de değildir. Diğer iki

romanın başkişileriyle benzer tarafları, annesini küçük yaşta kaybetmiş olması ve başkası tarafından büyütülmüş olmasıdır. Sitem yaşamını evlatlık olarak geldiği evde sürdürür. Ferhunde Özbay³⁰ bir makalesinde “öteki kadın” olarak adlandırdığı, ev halkından olmayan evlatlıkları tanımlarken, erkeklerin gözünde kadınların iki sınıfa ayrıldığını, bunların *kadın* ve *hanım* olarak sınıflandırıldığını söyler. Kültürlü ve kentli kadınlar *hanım* sınıfına girerken, doğal çevreye daha yakın olan, köylü kadınların, yani; *ötekilerin*, sadece *kadın* sınıfına girdiğini, bu kadınların cinsel açıdan duygularını kontrol altına alamadıklarını ve bu yüzden erkeklerin gözünde cinsel nesne olarak görülmeyi hak ettiğini söyler. Bu kadınlar, cinsel meta olarak kullanılan ve emeği sömürülen kadınlardır.

Nihal Yeğinoğlu'nun *Sitem* romanı için seçtiği kahraman da bu sınıfa girer. Yazar, duyguları sömürülen saf masum Anadolu köylüsünün kent kültürü içinde değerinin bilinmeyişi ve hoyrat ellerde heba oluşunu anlatır.

Sitem'in annesi Sultan, onu doğururken vefat eder. Sitem'i ninesi Yeter Kadın büyütür. Babası Hıdır Çavuş, karısının ölümünden sonra uzun zaman evlenmez ve annesi Yeter Kadın da vefat edince yeniden evlenmek zorunda kalır. Sitem'in üç öz, bir tane de üvey kardeşi vardır. Geçim sıkıntısı yüzünden babası Sitem'i evlatlık verir.

Diğer iki romanda başkişilerin güzelliklerinin sönük kalmasının aksine, Yeğinoğlu belki de sosyal statü düşüklüğü dolayısıyla Sitem'i herkesin hayran kaldığı güzel bir kız olarak tanıtır. O, ışıltılı uzun ve dalgalı sarı saçları, sürmeli mavi gözleri olan, elleri kınalı, kara kaşlı, kıvrık kirpikli bir kızdır. Yeşilce'deki herkes Sitem'in güzelliğine hayrandır. Haççe, Sitem'i şu sözlerle tasvir etmektedir:

³⁰ Ferhunde Özbay, “*Evlerde El Kızları: Cariyeler, evlatlıklar, gelinler*” Feminist Tarihyazımında Sınıf ve Cinsiyet, İstanbul, 2002, s.13-49

“Anaa, pek de güzelmiş, ayol! Gözlerine de bak, hele, mavi mavi bakıp durur. Hem de kudretten sürmeli! Şu kirpiklerin kıvrıcıklığına da bak, gözümden sakındım valla. Saçlar böyle lepiskayken bu kirpiklerin, bu kaşların karalığı da ne oluyor böyle, kuzgun kanadı gibi? Tanrı övmüş de yaratmış, besbelli!” (s.27)

Ezilen, munis bir köylü kızı olan Sitem, cahil olmasına rağmen, çok keskin bir zekâya sahiptir. Keskin zekâsıyla her olayı çabucak kavrayabilme yetisine sahip, her olay karşısında mutlaka söyleyebilecek bir şeyleri olan cehaletinin farkındalığıyla da yeni bilgiler edinmeye açık, bilgiye aç bir genç kızdır. Sitem’in karakteristik özelliklerini ise şöyle belirtebiliriz. O, haksızlıklar karşısında başkaldıran, cesaretli, onurlu, güleç yüzlü, heyecanlı, saygılı, korkusuz, girdiği her ortama kolay ayak uydurabilen bir kızdır.

Sitem’de hem rakip hem de diğer başkişi olarak Cenana çıkar karşımıza. Yeğınobalı, başkişi olan Sitem ve Cenana’ı hem fiziki hem ruhi olarak farklı sınıflara dâhil etmiştir. Cenana, çirkin olmasa bile romanın diğer başkişisi Sitem kadar güzel değildir. Nihal Yeğınobalı bunu yaparken ezilen Anadolu insanını bir nevi yüceltmek istemiş olabilir.

Sitem’in diğer başkişisi ise Cenana’dır. Cenana da; Miss Bee, Lamia ve Sitem gibi annesini küçük yaşta kaybetmiş ve başka biri tarafından büyütülmüştür. Cenana’nın annesi Şehime Hanım doğum sırasında vefat ettikten sonra babası Esat Bey hayata küser ve başka biriyle evlenmez. Onu annesinin çeyiz halayığı Haççe büyütür. Anne sevgisinden yoksun büyüyen Cenana, babası banka müfettişi olduğu için sürekli şehir dışında olması yüzünden babasını çok fazla göremez. Esat Bey her ne kadar kızının bir dediğini iki etmese de, sert mizacı yüzünden ona çok fazla sevgi gösteremez.

Cenana’nın fiziki özelliklerini fazla bilemeyiz. O, Sitem’den birkaç yaş küçüktür, ufak tefek yapılı, kıvrıcık saçlı, esmer bir kızdır. Sitem’in güzelliğine

hayranlık duyar ve bu güzelliği her zaman over; fakat bu övgüler ergenlik çağına girişte yerini kıskançlığa bırakacaktır.

Cenan, kendi halinde, çocukluğun verdiği masum duygulardan ötürü hiçbir zaman kötü niyet gütmeyen, hayalperest, saf yaratılışlı, yeni şeyler öğrenmeye açık, utangaç olmasa da çekingen bir yapıya sahiptir. Cenan, hayat karşısında tecrübesiz olduğu için çevresinde gördüğü olaylara Sitem'in de yardımıyla anlamlandırmaya çalışır. Sitem Cenan'ın hem en iyi dostu hem de tutunacak dalıdır; fakat çocukluğun masumiyeti geçince Sitem'e duyduğu sevgi bir imrenmeye, daha sonra da yanlış yollara girmesine neden olacak bir kıskançlığa dönüşür.

Belki Defne'de Nihal Yeğinobalı, diğer üç romanındaki kahramanlardan farklı olarak ilk defa aldatılan kadını geniş olarak ele alır. Diğer romanlarda ikinci, üçüncü planda görülen aldatılan kadın tipi burada ön plana geçmiştir. Romanın başkışisi Defne, kocası tarafından aldatıldıktan sonra kimliğini korumak ve sürdürmek için mücadele eder ve kendi ayakları üstünde durabileceğini kanıtlamak isteyerek “baba evi” ne gider. Türk toplumunda yüzyıllardır kabullenilen çok eşliliğe karşı bir direnmedir bu.

Defne, Miss Bee, Lamia ve Sitem'den farklı olarak çocukluğunu anne babasıyla birlikte mutluluk içinde geçirir. Defne'nin babası, iyi yürekli, mesafeli, sevecen bir adamdır ve hastalarına ilaçlar tertipleyen eski usul bir eczanenin sahibidir. Annesi ise şık, tatlı dilli, güler yüzlü ve hamarat bir kadındır. Defne'nin genç kızlığı, bu küçük ailesinin yanında İstanbul'daki evlerinde huzurlu bir şekilde geçer. Defne, annesinin vefatından sonra Meto'yla tanışır ve evlenirler. Defne'nin babası da, annesinin ölümünden sonra inzivaya çekilir ve bir süre sonra o da vefat eder.

Yeğınobalı, Defne'nin fiziki portresini çizerken yine, başkışiye ilk görüşte vurulacak kadar güzel vasıflar yüklemek yerine, güzelliğı zamanla algılanabilen “*gizli güzel*” olarak sunar. Defne'nin fiziki özellikleri romanda şöyle anlatılır:

“Kendini çekici görmeyeli öyle uzun zaman olmuştur ki! Oysa lisedeki kızlar “*gizli güzel*” derlerdi ona: annesinin uluorta albenisinin tersine, onun ince çizgileriyle uçuk renklerdeki uyum, ancak zamanla algılandığı için. Sonra üniversitede, Edebiyat Fakültesi'nde birlikte oldukları o çocuk, Limasollu Macit, Defne için birkaç şiir bile yazmamış mıydı, tenini temmuz manolyalarına, kol bileklerinin içiyle şakaklarındaki damarları ince safir tellere, kumral saçlarını oylumlu yaz kumsallarına benzeten? Gerçi damarlarını öylesine mavi gösteren o saydamlık yirmili yaşlarının sonunda matlaşmıştı aslında, ama hâlâ yeterince beyaz, yeterince duruydu işte(...)” (s.33)

Defne, kültürlü ve çalışın bir kadındır. Sakin bir öğrencilik hayatı yaşar. İstanbul Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra Edebiyat Fakültesi okur, mezun olduktan sonra da bir bankada çalışmaya başlar; fakat Meto karısının çalışmasını istemez. Defne de “*evinin kadını, kocasının eşi, çocuğunun anası*” olmak için işinden ayrılır.

Defne'nin karakter özelliklerini ise şöyle sıralayabiliriz: O, yaşadığı sosyal çevre içinde modern yetişmesine rağmen, çekingen ve utangaç bir yapıya sahiptir; fakat bu utangaçlık sadece dışarıya yansıttığı yönüdür. Aslında iç dünyasında fırtınalar kopar. Arkadaşı Beril de Defne'nin ruh gibi süzgün, sessiz duruşunun altında içinin kaynadığını gördüğünü söyler. Aslında Defne, arzularını bastırıp, evinin kadını olmasıyla, Türk toplumundaki kadınların bir sembolüdür. Defne, bu zamana kadar toplumun değer yargılarına uymuş, kocasına bağlı kalmış, kadın erkek ilişkileri konusunda eşinden başka biriyle herhangi bir tecrübe yaşamamış, kendi halinde sakin bir kadındır; fakat kocası tarafından aldatılınca sinirlenir ve yaklaşık iki aylık olan hamileliğini sonlandırır. İçine düştüğü bu durum sonradan kendi benliğinin farkına varmasına neden olur. Defne o günden sonra, başkalarının

mutluluğu için değil, kendi mutluluğu için yaşama kararı alır. En büyük tutkusu da tekrar çocuk sahibi olabilmektir.

Gazel'in başkişisi Serap'tır. Serap; Miss Bee'den, Lamia'dan, Sitem'den ve Defne'den farklı olarak bekâreti önemseyen, bekâretin kendine bir nevi kutsallık kattığına inanan bir kızdır. Serap, içinde yaşadığı 1940'lı yılların toplumsal ahlâk kurallarını benimsemiş, kadınlığın ve kızlığın farklı olduğu görüşüne inanmıştır. Serap, bir meta gibi kullanılmaktansa dokunulmamayı tercih eder. Serap, yirminci yaşının eşiğinde hâlâ bâkire olarak kaldığı için yarı utangaç bir gurur duymaz da değildir, çünkü Serap, bâkirenin de “tazesinin” makbul olduğunu, aksi takdirde “evde kalmış kızlar” sınıfına gireceği düşüncesindedir ve bunun için utangaçlık duyarken, diğer taraftan saygınlık kazanmasına sebep olan bekâretini hâlâ muhafaza ettiği için de gurur duyar.

Serap, Nerime Hanım ve Askeri Doktor Murat Bey'in ikinci çocuğudur. Babasını yedi sekiz yaşlarındayken kaybeder ve İstanbul Mirgânköy'deki yalılarında annesi ve ablasıyla birlikte yaşar. Nihal Yeğınobalı *Gazel*'de diğer başkilerden farklı olarak ilk defa anne sevgisinden yoksun kalan değil de, baba sevgisinden yoksun kalan bir başkişi yaratır. Romanda Serap'ın fiziki özellikleri üzerinde çok durulmamış, bunun yerine çokça, keskin öngörülerinden, hislerinin kuvvetli olmasından bahsedilmiştir. Onun fiziki özelliklerini şu şekilde belirtebiliriz:

“Serap oldum olası Zeki Bey'in gözbebeğiydi. Kıvırcık kestane saçları, genç bir kaplan yavrusunu andıran, parlak ve iri sarı-ela gözleri, yuvarlak çeneli, yürek biçimi aydınlık yüzü, ufarak, ince yapısıyla rahmetli babası, Zeki Bey'in çocukluk arkadaşı Murat Andelip Bey'i andırdığı için, belki de.” (s.66)

19 yaşında olan Serap'ın karakter özelliklerini ise şöyle belirtebiliriz: Hislerinin keskinliğini, olaylara karşı aşırı duyarlılığını, güçlü gözlem ve sezış

gücünün yüksekliğini bakire olmasına bağlayan Serap, bekâretin ona bir güç bir kutsiyet verdiğine inanır. Serap, cin fikirli, açık sözlü ve hayalperest yapısıyla da dikkat çeker. Kitap okumaktan zevk alan, bunun için kitap kurdu olarak bilinen Serap, yüzleşmek zorunda kaldığı zor durumlarda da bir roman okur gibi olayları dışarıdan izlemek ve gelişmelere dışarıdan bakmayı tercih eder. Belki hayal gücü bu kadar geniş olduğu için bekâretine bir anlam yükleme çabası içine girmektedir. Serap, zaman zaman bir ilişki yaşamak istese de arkadaşı Yasemin ve ablası Zerrin'in bekâretini kaybetmesi üzerine yaşadıkları hüsrân yüzünden, sadece yaşamış olmak için, üstünkörü bir deneyim yaşamaktansa, gerçek aşkı bekleyip o kişiyle sonuna kadar gitmeyi bekleme kararı alır ve bu fikrinden vazgeçerek bir süre daha arzularını bastırmakla yetinir.

4.2 İkinci Plandaki Kişiler

Yeğınobalı'nın romanlarında başkişilerin yanı sıra çok sayıda kadın karakter bulunmaktadır. Bu kadınları rakip kadınlar, hasta kadınlar, çalışan kadınlar, hizmetçi ve evlâtlık kadınlar başlıkları altında dört grupta ele alabiliriz.

4.2.1 Rakip Kadınlar

Kahramanların önemli bir kısmı rakip kadınlar kısmına girer. Romanlarda rakip kadınlar özellikle kıskanç ve fettan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu rekabet özellikle kuzenler, arkadaşlar ve kardeşler arasında geçmektedir.

Genç Kızlar'da ilk bakışta ön planda olduğu sanılan bir karakter olan Mariana Dunne; başkişi Miss Bee'nin rakibidir. İki genç kızın aralarındaki rekabet çok belirgin olmasa da ikisi de aynı erkeği elde etmek için savaşırlar. Birbirlerine karşı dostça bir tutum içinde olsalar da aralarında gizli bir rekabet vardır. Mariana, romanda güzelliği ve yetenekleriyle dikkat çeker. Yeğınobalı romanlarında ikinci plandaki kadınları başkişilerden daha güzel tanıtır veya tasvir eder. Mariana da

böyledir. 25 yaşındaki bu kız, okulun tartışmasız en güzel, en gösterişli ve alımlı kızıdır. Şeftali çiçeği gibi pembe beyaz tenli, kalemle çizilmiş andıran küçük yüzlü, heykeltıraş eliyle yontulmuş gibi çizgileri belli olan kabarık dudaklı, kızıl saçlı, bir heykeli andıran yapısı ve muhteşem dişi havasına bir çocuk saflığı katarak insanı şaşırtıp büyüleyen üzeri sırma çil serpintili, yukarı kalkık bir burna sahiptir.

“Ve Mariana Dunne bütün ihtişamıyla yerinden kalkarak sahneye doğru yürüdü. İnce, zümrüt yeşili bir kadife kurdeleyle sıktığı saçları, zümrüt yeşili yün kazağının üzerinde alev gibi duruyordu. Ayağında her zamanki gibi topuksuz pabuçlar olduğu halde boyu ince uzundu. Ve tüm varlığından bir görkem fişkırıyordu.” (s.43)

Fiziksel açıdan kusursuz olan ve herkesin hayranlık duyup, imrendiği Mariana, dış görünüşüyle olduğu kadar karakteriyle de düzgün bir portre çizer. Mariana, olağanüstü güzel olduğunun farkında olmasına rağmen şımarmayan, bunu bilmenin farkında olmasına rağmen alabildiğine mütevazî davranan bir genç kızdır. Çevresindekileri kadın-erkek ayırt etmeksizin hiçbir çaba göstermeden etkilediği gibi sahne yetenekleriyle de herkesi büyüleyebilen Mariana, kibir ve gururdan uzak, doğallığı ve becerisiyle okuldaki herkesin gözdesidir. Hiç kimse kendisini onunla kıyaslamaya dahi girişmez. Mariana, Ludlow tiyatro okulunun gurur kaynağıdır. Sakin bir kişiliğe sahip olduğunu ve özgüvenini şu sözlerle desteklemek mümkündür:

“Sahneye ve salona egemen olan bu sihrin, bu elle tutulacak kadar güçlü olan etkinin, onun olağanüstü güzelliğiyle hiçbir ilgisi yoktu. Bu, onun her hareketinden, hatta hiç hareket etmeksizin duruşundan taşan öyle bir çekicilik, öyle bir sevimlilik ve büyüydü ki henüz adı konmamıştır. Mariana oynarken seyirciye kendinden bir şey, bir armağan verir gibiydi.” (s. 206)

Mariana, kendi üstünlüğünün farkında olduğu için kıskançlık duygularından tamamen uzak, rekabetten korkmayan, tüm duygularını içtenlik ve açıklıkla dışarı vurabilen bir yapıya sahiptir. Keskin zekâsı, akli başında yapısı ve olaylar karşısındaki serinkanlılığıyla da her zaman özenilen biridir.

Genç Kızlar romanının önemli karakterlerinden biri olan Hindley Bell de Mariana ve Miss gibi öğretmenine âşıktır. Miss Bee, Hindley Bell'in hayal ürünü olan aşkının geçici olduğunu bildiği için kendine rakip olarak görmese de Hindley Bell için durum böyle değildir.

Hindley Bell, çok zengin olan Bell ailesinin manevi çocuğudur. Babası Ingram Bell, Amerika'nın zengin işadamlarındandır. Ingram Bell, para kazanmaktan kazandığı parayı bile harcamaya vakit bulamadığı için, annesi Karen Bell de ümitsiz bir hastalığın pençesinde olduğu ve kendi sağlık problemleriyle ilgilendiği için kızlarına gereken sevgiyi veremezler.

Hindley Bell ufak tefek, bir dokunsan kırılıverecek gibi nazlı yetişmiş, nazik endamlı bir kızdır. Saçları dalgalı saman sarısıdır, teni süt gibi beyazdır. Yazarın anlatımına göre o, çilek içinin pembeliğine sahip, gölgeli lacivert gözleri ve upuzun kumral kaşları olan, porselenden yapılmış gibi ince narin bir vücuda sahiptir. Görüldüğü gibi bu tasvirde daha çok seksi özelliklere önem verilmiştir.

Hindley Bell'in kırılğan yapısı ruhi özelliklerine de yansımıştır. Duygularla yüklü, kendi kurduğu hayal dünyasında yaşayan, hayatın gerçeklerini görmemiş, yegâne arzusu sevilme olan Hindley Bell, bir yavru köpek edası taşıyan, saf düşünceli, bir çocuk gibi alıngan ve kırılğan, ufacık bir gülümsemeden bile etkilenecek kadar umut yüklü bir genç kızdır. Bunun için de kimden sevgi görürse adeta onun kul kölesi olur. Miss Bee'ye karşı sevgisi de bu yüzdendir. Bell ailesinin öz evlatları olmadığını bilir ve yaşadığı varlıklı hayattan memnundur. Ailesine minnettar olmakla birlikte her zaman sevgi görmeyen özlemini çeker. Hindley Bell'in bu marazlı denecek kadar nazik yapısının altında çok güçlü bir ses gizlenir. Hem kalite hem duygu yönünden oldukça zengin olan bu ses, herkesi bir opera sanatçısının sesiymiş gibi etkiler. Hem yüzünün, hem de sesinin bu kadar güzel

olması az rastlanır bir şans eseridir. Öğretmeni Charles Lake, Hindley Bell'in sesini şöyle yorumlar:

“Harikulade! Nefis! Sen bir bülbülsün, Hindley Bell! Sen bir kanaryasın! Hepimizin adını ölümsüzleştireceksin sen!” (s. 37)

Bu iki rakip, başkişi Miss Bee ile aynı erkeği elde etmek için birbirleriyle bir çekişme içine girerler. Mariana bu rekabetin sonunda yenilgiyi kabul edip Miss Bee ile arkadaşlığını devam ettirirken, Hindley Bell aynı olgunluğu gösteremez ve Miss Bee ile aralarına bir mesafe koyar.

Mazi Kalbimde Bir Yaradır'da başkişi Lamia'nın ilk ve en büyük rakibi teyzesinin kızı Süsi'dir. Süsi karakteri *Genç Kızlar*'ın rakip kadınları'yla hiçbir yakınlık göstermez, çünkü *Genç Kızlar*'daki kadınlar her ne kadar birbirleriyle rakip olsalar da dostluk bağlarıyla da dikkat çekerler; fakat Süsi, tam anlamıyla kıskanç bir rakibedir. Süsi, babasını küçük yaşta kaybetmiş, kardeşi Korkut ve teyze kızı Lamia'yla birlikte Yeşilce'de büyümüştür.

Süsi Yeşilce'nin dillere destan, sayılı güzellerindendir. Yeşilce kadınları onu bir su perisine benzetirler. Öyle ki civar köylerden ve büyük şehirlerden onunla evlenmek isteyen talipleri çıkar; ama Süsi, çocukluğundan bu yana hiç sevmeyeceği Turan'ı elde etmek istemektedir. Bu düşünce, Lamia'yla Turan'ın aşk yaşamaya başlamasıyla oluşur. Süsi, içine düştüğü bu kıskançlık duygularıyla Turan'ı elde eder ve onunla evlenir. Kıskançlık duygularının neden olduğu bu evlilik çok uzun sürmeyecektir. Süsi romanda şiirsel bir şekilde ve daha çok kadınca özelliklerine dikkat edilerek şöyle tasvir edilir:

“Koltuğun içinde daha bile minnacık görünen ufak tefek bir sarışın. İnce bel, kumru el, inci diş, sırma saç, zambak ten, gonca dehen. Bütün eski şarkılar Süsi için yazılmıştı. O upuzun yaldız kirpikli menekşe gözleri, o bükümlü dolgun dudakları, onu bir su perisine, bir masal varlığına büsbütün benzeten, büyüklerin 'lepiska' dedikleri o upuzun, ışıltılı sarı saçları.” (s.7)

Süsi, bu güzelliğinin altında gizlediği, katı ve sert bir yapıya sahiptir. Bunu yalnızca Lamia bilir; çünkü Süsi, üçüncü şahısların yanında daima ürkek, utangaç tavırlarıyla “*eli dizinde*” masum ve hanım hanımcık bir kız rolüne bürünür. Kibirli, burnu havada bir kız olan Süsi, dünya her zaman onun etrafından dönsün ister. Turan, Süsi’nin doğuştan fesat olduğunu ve doğuştan kokuşmuş bir ruha sahip olduğunu düşünür. Dürüst olmak, açık olmak Süsi’ye göre değildir. Babasız büyüdüğü için Lamia’nın babasının geleceğini duyduğunda kıskanç karakterini ortaya koyar ve şu yorumu yapar:

“Ben olsam baba bile demezdim ona! Anneni verem edip öldürdü, başka kadınla evlendi, bunca yıl seni hiç aramadı. Sen de onunla kalkıp İstanbul’a gideceksin ha! Ayol, öyle baba seni...” Süsi yutkundu, kafasında dehşet verici bir olasılık arayarak bir duraladı. “Öyle baba seni çingenelere bile satar!” Geldi, Lamia’nın başucuna durdu: “Keşke hiç baban olmayaydı! Baban olmayaydı üvey annen de olmazdı! Benim babam gibi keşke senin baban da öleydi!” (s. 41)

Süsi’nin dışı ne denli güzelse içi de o denli çirkindir. Her zaman kendi çıkarları için yaşayan, içten pazarlıklı bir kız olan Süsi, zavallı Lamia’nın cılız saçlarını kestiği zamanki üzüntüsünden bile zevk alarak Lamia’nın gözü önünde kendi lepiska saçlarını dalgalandırıp tarayarak yapmacık bir tavırla Lamia’yı teselliye çalışır. Yani Süsi tüm ihtişamına rağmen Lamia’yı kendine rakip olarak görmekten hiçbir zaman vazgeçmez. Bu kıskançlık, Süsi’nin kötü bir evlilik yaşamasına sebep olur. Lamia’nın Turan’la aşk yaşadığını öğrenip bir oyun oynayarak Lamia’nın onunla evlenmesine mani olur ve Turan’la kendisinin evleneceğini Lamia’ya söylemekten de hiç çekinmez. Bu arzusunu gerçekleştirir; ama evlilikleri uzun sürmez. Hayatını kendi çıkarları üzerine kurmuş olan Süsi, hırslı yapısı yüzünden elde etmek istediği şeyi eline geçirene kadar adeta bir melek gibi görünür. Lamia’ya Turan’la barışması için yardım edeceğini söylerken bir anda

özüne dönerek Lamia'nın eşi Ali'ye Lamia'nın ağzından bir davet mektubu yazar ve yine Turan'la Lamia'nın birleşmesine engel olmanın gururunu yaşar.

“Bahtı kara sevdalılarının bunca yıl sonra murada ermelerine yardımcı olmak düşüncesi hoşuma gidiyordu: Bir tür sevdasal Noel Babacılık oynamak gibi bir şey... Lamia, biz birbirimizi oldum olası hem sevdik, hem kıskandık, biliyorsun. Kaçınılmaz bir rakiplik bu, kız kardeşler arasında, yaşadıkça görüp anlıyorum... Diyeceğim o ki buraya geldiğinde boynu bükük durumdaydın; seni gütmek, yönlendirmek düşüncesi hoşuma gitti işte, bir üstünlük duygusu verdi bana, çocukluk günlerimizdeki gibi... Hem de Yavuz'un iyiliğini düşünüyordum. Madem sen Ali'yle mutlu değildin, Yavuz kendi öz babasının yanında büyüse kötü mü olurdu?” (s. 287-288)

Lamia'nın diğer rakibi de romanda çok üstünde durulmayan bir karakter olan Necla'dır. Necla da Süsi gibi babasını küçük yaşta kaybetmiştir. Kız kardeşi Mualla ve annesi ile birlikte Yeşilce'de yaşarlar. Necla, kaymakamlıkta sekreter olarak çalışıp ailesini geçindiren bir genç kızdır. Evlerinde içkili geceler düzenlediği ve serbest büyüdüğü için, içinde bulunduğu çevre tarafından hafif kız olarak nitelendirilir. Yeşilce halkı Necla'nın annesine kızlarına serbest davranmalarına, göz göre göre erkeklerle haşır neşir olmalarına izin verdiği için tepki gösterirler. Necla, Turan'la bir ilişki yaşamakla birlikte gerçekte onun tarafından sevilmez. Sadece zamanını geçirmek için onunla birlikte. Lamia bu olayın iç yüzünü bilmediği için zaman zaman kıskançlığa kapılır:

“Lamia'nın aklına şimşek gibi Necla geldi. Necla'nın, daha kimbilir kaç kızın bu omuzda yatmış olduklarını, bundan sonra da yatacaklarını düşündü. Sonra bu düşüncüyü kafasından sildi. İçindeki dingin, duru mutluluğu bulandırmak istemiyordu.” (s.114)

Yeğınobalı'nın romanlarındaki tüm rakipler gibi Necla'da cinsel yönleriyle tasvir ediler çok güzel bir kızdır. Uzun boyu, sarıya boyanmış saçları ve yeşil gözleri ve her zaman kırmızıya boyadığı sivri tırnaklarıyla erkeklerin dikkatini çeken şuh bir yapıya sahiptir. Necla, Turan'ın Lamia'yı sevdiğini öğrenince Korkut'un deyimiyle “erkeklik” yaparak yani mert ve asil davranarak Turan'dan

uzak durmaya başlar. Bu davranış karşısında Lamia Necla'ya karşı takındığı tavırdan utanç duyar.

“O akşam söz kesme, nişan takma töreninde Necla'nın gösterdiği “erkeklik” Lamia'yı neredeyse eziyordu. Hele yüzüklerin takılmasından sonra Lütfiye Saru gençleri Şehir Kulübüne dans etmeye götüreceğini söyleyince Necla'nın özür dileyip evde kalışı karşısında Lamia öyle duygulandı ki loş sokaklardan kulübe doğru giderken gözlerinin yaşarmasını önleyemedi.” (s.120)

Görüldüğü gibi Necla'nın rekabeti Süsi'ninki gibi zarar verici değildir. Necla, sevilmediğini anladığı zaman inat yapıp mutsuzluğa sürüklenmektense, birbirlerini seven insanların yolundan çekilmeyi tercih eder. Necla bu özelliğiyle Mariana'ya benzemektedir.

Sitem'le rekabet içine giren bir diğer kişi de Cenân'ın arkadaşı ve komşusu olan Dalya'dır; fakat Dalya'nın rekabeti aşk mevzusundan ziyade arkadaşlığı içindir. Dalya, Cenân'ın arkadaşlığını yitirmemek için Sitem'e büyük bir kin ve kıskançlık beslemektedir. Bunun yanı sıra Sitem'in güzelliği de Dalya'nın kıskançlık duygularını kamçulamaktadır.

Dalya Yeşilce'nin varlıklı ailelerinden olan eczacı Mahmut Bey ve Mihri Hanım'ın kızıdır. Eşber adında bir ağabeyi ve çok uzun yaşamamış olan bir de küçük erkek kardeşi Aydın vardır.

Dalya da Cenân gibi fiziki özellikleriyle fazla tanıtılmamasına rağmen tüm benliğini kaplayan kıskançlıklarıyla da hafızalardan silinmez. *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*'ın Süsi'siyle benzerlik taşıyan Dalya'yı Süsi'den ayıran tek özelliği, onun kadar güzel olmamasıdır. Dalya saz benizli, siyah gözlüdür. Annesi Mihri Hanım gibi yukarı kalkık kaşlara ve insana daima yukarıdan bakan aşağılayıcı bakışlara sahiptir. Cenân'la aynı yaşta olmalarına karşın Dalya çocuk olmaktan hoşlanmaz ve kadınlığın getirdiği fiziksel değişimleri yaşamak için adeta gün sayar. Bunun için de küçük bir kadın gibi davranır. Varlıklı ailesi tarafından şımarık yetiştirilen

Dalya, daha o yaştayken züppe ve kibirli, insanları aşağılayan ve insanlar arasında sınıf ayrımı yapan bir kızdır. Hatta en yakın ve tek arkadaşı olan Cenan'a karşı bile istediğinde şefkat gösterdiği istediğinde cezalandırdığı bir oyuncakmış gibi davranır. İnsanları elinde oynatma özelliği de Dalya'nın Süsi'yle benzerlik gösteren diğer yönüdür; fakat Sitem geldikten sonra, Cenan zamanının çoğunu Sitem'le geçirmeye başlar. Dalya bu yüzden ve güzelliğiyle herkesin üzerinde etki bıraktığı için Sitem'den nefret eder: Bu nefretini de yıllar sonra bir mektubunda açıklar:

“Ondan ne kadar nefret ediyordum, biliyor musun, Sitem'den? Seni elimden aldığı için. O gelmezden önce sen benimdin, dilediğimde oynayıp yüz verdiğim, dilediğimde kırıp attığım bir oyuncak bebek gibiydin. Gene de tek arkadaşım, hayatımın en gerekli demirbaşlarından biriydın... ta ki Sitem gelip seni kanatlarının altına alıncaya dek. Bu yüzden kin tutmuştum ona. Güzelliği yetmezmiş gibi herkesin onu baş tacı etmesini öyle kıskanırdım ki!” (s. 125)

Dalya'nın Sitem'den nefret etmesinin bir sebebi güzelliği ve albenisiyse diğer sebebi de ağabeyi ile aralarında olan çekimdir. Dalya, Sitem'in herkes tarafından kabul edilen üstünlüğünün farkında olmasına karşın bu üstünlüğü kabullenmez ve Sitem'e olan öfkesini, hıncını ona her fırsatta bir hizmetçi olduğunu ima ederek gösterir ve bunu küçük düşürücü bakışlarıyla da Sitem'e belli eder:

“Onun Eşber'e vurgun, Eşber'in de onda gözü oluşu aslında çok doğal sayılır, üstünde durulmazdı... Eğer Sitem, Sitem olmasaydı! Eşber'i, kendi ağabeyimi bilmez değildim, gene de Sitem'in güzelliğini, yaşama sevincini ve hadi itiraf edeyim, kibarlığını gördükçe ‘Ya Eşber ona sahiden tutulursa?’ diye bir kuruntuya kapılmaya başlamıştım. ‘Ya bu kız, zekâsıyla onu kapana kısıtırırsa?’ Eşber'in Sitem'e her fırsatta ‘Nişanlımsın!’ deyişi bir tür oyundu, biliyordum, biliyordum ama, ya günün birinde ciddiye binerse? İşte bu düşünce katlanılır gibi değildi!” (s.125)

Sitem romanında, herkesin bir imrenmeyle iç geçirdiği; ama kimsenin yarışmaya cesaret edemediği şuh kadın tipi olarak dikkat çeken Mihri Hanım çıkar karşımıza. Mihri Hanım, Yeşilce'deki çoğu kadın tarafından gerek kültür, gerek güzellik, gerekse arzularını dilediği gibi yaşaması dolayısıyla herkesin kendisine

rakip olarak gördüğü bir kadındır; fakat Mihri Hanım'la rekabet içine girmek bir yana dursun, kimse bu durumu kendilerine bile itiraf edememektedir. Yeşilce kadınları, Mihri Hanım'ın rahat yaşamına ve özel hayatına bir öykünme duyarlarken, bu öykünme bazen de bir kınamaya dönüşür. Mihri Hanım, Eczacı Mahmut Bey'in eşidir. Eşi Mahmut Bey'i farklı erkeklerle aldatan Mihri Hanım, Yeşilce'nin en gözde kadınıdır. Mahmut Bey, eşinin onu aldattığını bilse de, buna ses çıkarmaz ve sevgilisinden olan çocuğu da kabul eder. Romanda her fırsatta onun cinselliğini öne çıkaran fiziki özellikleriyle karşımıza çıkan Mihri Hanım şöyle tanıtılır:

“Başındaki kiraz süslü, geniş kenarlı hasır şapkayı çıkararak, “Amanım, otomobilde onca yol gele gele her yanlarım tutulmuş!” derken hafifçe gerindi ve kaygan kumaştan yapılmış filiz yeşili elbisesinin kloş eteği bir an o dar kalçalarına, dümdüz karnına yapışarak hışırdadı. Boylu bir kadındı. Düz siyah saçları kısacık “alagarson” kesilmişti; göğüsleri küçüktü ama omuzları geniş, kısa eteğinin altından çıkan uzun ve düzgün bacaklarıyla ayak bilekleri kalındı. Bilekten atkılı, lacivert süslü bej iskarpinleri bu bacaklarla bilekleri daha da kalın gösteriyor ve bu kalınlık onun küçük göğüsleriyle dar kalçalarını dengelercesine, kadınlığını vurguluyordu. İnce dudaklı geniş ağız da öyle. Mihri Hanım'ın yassı kemikli, etsiz, esmer bir yüzü, ufakça ama ışıklı siyah gözleri ve dikkatle cımbızlayarak incelttiği kavisli, kalkık kaşları vardı. Bu kaşlar ona hep bir şeyleri sorgular, bir şeylere takılır, birilerini iğneler gibi muzip, hatta sırasında hınzır bir ifade verirdi.” (s. 34-35)

Mihri Hanım, Yeşilce'ye İstanbul'dan geldiği için Yeşilce'de yaşayan kadınlardan ayrı tutulur ve ona bir ayrıcalık tanınır. Mihri Hanım ne yaparsa yapsın toplum tarafından kabul görür. Eşi Mahmut Bey'i aldattığını tüm Yeşilce halkı bilir ve buna rağmen Mihri Hanım'a saygıda hürmeti eksiltmezler. Zaten Mihri Hanım da yaptığını saklamadan ulu orta yapacak kadar cesaretli ve gözü kara bir kadındır, çünkü Mihri Hanım, şehvi arzuları için yaşayan bir kadındır. İlişkilerini de tüm benliğini adayarak yaşar; ama o kişiye ömrünü adamak Mihri Hanım'a göre değildir. O sadece aldığı hazla ilgilenir. Biten bir ilişkinin ardından da yas tutmak yerine, soluğu yeni bir ilişkiye başlamakla alır.

Belki Defne romanındaki rakip kadın, romanın başkişisi Defne'nin hem yakın arkadaşı hem de âşık olduğu adamın karısı olan Beril'dir. Çocukluğu Ankara'da geçen Beril, tanınmış bir kadın romancının ve tek partili dönemin yine tanınmış bir hariciyecisinin kızlarıdır. Anne babası boşandıktan sonra, annesiyle birlikte İstanbul'a gelir ve yatılı olarak Fransız lisesinde okur. Anne babası hayatta değildir. Beril'in, annesinin ikinci eşinden olma bir ağabeyi vardır. Beril, küçük yaştan itibaren tek ilgi alanı olan müzikle uğraşır ve konser piyanisti olmaya hazırlanır; fakat konservatuvarın son sınıfındayken geçirdiği bir ev kazasında sağ elinin yüzük parmağı kırılır ve bu hayaline veda etmek zorunda kalır. Öğrencilere özel piyano dersleri vererek geçimini sağlayan Beril'in portresi romanda ayrıntılı bir şekilde verilir. Bu tasvir biraz Halit Ziya Uşaklıgil'in romanlarındaki kadın kahramanlarının kıyafet tasvirlerini andırır:

“Tepeden tırnağa parlak siyahlar içinde, uzun boylu, incecik, hatta zayıf bir kadın. Parlak siyah deri ceketiyle neredeyse aynı boyda denecek kadar kısa bir siyah deri etek, diz boyunda siyah rügan çizme, çizmeyle etek arasında balık sırtı desenli siyah çorap, uzun konçlu siyah eldiven, altın renkli bir zincirle omza asılı, siyah rügan çanta. Başındaki altın işlemeli siyah yün bere neredeyse o incecik kavislendirilmiş siyah kaşlarına kadar iniyor, parlak, düz siyah saçları kulaklarını örterek omuzlarına dökülüyordu. Önemli bir amaca hizmet edenlerin kendinden emin, çabuk adımlarıyla girmişti bekleme salonuna. Keskinliği, hızıyla rüzgâr gibi esmişti ve çevresindekiler, ellerinde olmadan açılıp ona yol vermişlerdi.” (s. 36)

Bu göz alıcı kıyafetinin yanı sıra Beril'in esmer bir teni, dışarıya doğru çıkık uzun, sivri bir burnu, ışıltılı parlak siyah gözleri vardır. Karakteristik açıdan ise Beril, dış görünüşü ölçüsünde iddialı bir kadındır. Hayatı dolu dolu yaşamak isteyen, kendine has kuralları olan, eğlenceyi, alkolü seven bir kadındır. Kadın-erkek ilişkileri konusunda ise oldukça cüretkârdır. Gönlünün istediği gibi yaşayan, döneminin kadınlarından farklı olarak cinsel konularda da rahat konuşan Beril, eğlenceden de hoşlanan bir kadındır. Şık ve şuh olmasının yanı sıra ev işlerinde de çok beceriklidir. O kendine çok güvendiği için hiçbir şekilde kıskançlık duygusuna

kapılmaz, bu bakımdan diğerk rakip kadınlara benzemez, tam tersine o, diğerk kadın veya genç kızların, muhtemelen roman kahramanının kışkırdığı kadındır.

Gazel'in başkişisi Serap'ın, ablası olan Zerrin'le aralarında her ne kadar bir rekabet olmasa da Zerrin'i, Serap'a talip olan Kamran Mirgani'yi elde etmek istemesi bakımından rakip kadınlar grubunda değerlendirebiliriz.

Zerrin, annesi Nerime Andelip ve kız kardeşiyle birlikte İstanbul Mirgânköy'de yaşar. Üniversite öğrencisidir. Fiziki ve davranışlarıyla göz dolduran, çok güzel bir kızdır.

Fiziki açıdan Zerrin; omuzlarına dökülen dalgalı koygun saçları, beyaz bir teni, yürek biçimli bir yüzü ve iri siyah gözleri olan bir kızdır. Nihal Yeğınobalı kadın tasvirlerinde “yürek biçimli” yüz benzetmesini çok sık kullanır. Bu benzetim sevmeye layık gibi mecâzi anlam taşıyor olabilir. Zerrin'in karakteriyle fiziki özellikleri arasında bir tezat vardır. O, buyurgan ve hırçın bir yapıya sahiptir. Dikkatli ve inatçıdır. Her zaman güçlü görünür. Sorunlarını çevresindekilere yansıtmadan halletmeyi yeğler ve kimse karşısında boynu bükük durmayı sevmez. Annesi Nerime Hanım'la da bu yüzden aralarında aşılamaz bir uzaklık vardır. Diğerk yandan maddiyata çok önem vermeyen Zerrin, zaman zaman bu konuda tereddüde kapılır ve çok zengin olan Kâmran Mirgâni'yle evlenirse iyi bir hayat sürebileceğini düşünür; fakat kardeşine talip olan adam için böyle düşüncelere kapılmasından dolayı sonraları bundan utanır. O, yaşadığı bir ilişki yüzünden kendine olan güvenini kaybederek ruhen ve bedenen bir çöküntü içine girer.

Gazel'in diğerk rakip kişisi, Serap'ın okul arkadaşı ve komşusu Yasemin'dir. Yasemin'le Serap tam anlamıyla bir rekabet içinde olmasa da Serap'ın zaman zaman kıskançlığa kapıldığı gözlenmektedir. Bu durum bazen bir öykünme, bazen

de karşı cinsi kıskanma olarak karşımıza çıkar. Serap'ın Yasemin'e olan kıskançlık duygularını şu şekilde açıklayabiliriz:

“Serap içini ateş bastığını hissederek elini göğsüne bastırdı. Onun da böyle bir erkek sesi böyle aşkla, arzuyla, böylesine duraksamasız bir sahiplik, incecik bir buyurganlıkla çağırmalıyı, mutlaka ve hemen, en erken zamanda... Bir an ne yapacağını kestiremeyerek duvarın dibinde oyalanıyor, sonra, “Ne halleri varsa görsünler,” diyerek usulca aşağıki yola süzülüyor.” (s.77)

“Bakar mısınız,” diye ufak bir dudak büküşü yaşadı içten içe; “sözümüne akıl danışmak için beni ayağına çağırıyor ama kalkıp geldiğimde yüzüme bile bakmıyor da dediklerini kabul ettirmek için Usta'nın neredeyse ağzına giriyor... kuzum var mı böyle şey? Ben de artık evime dönsem iyi olacak...” (s.164)

Serap'ın duyduğu bu kıskançlık duygularını Yasemin'de göremeyiz.

Yasemin, *Genç Kızlar*'ın Hindley Bell'ine benzer. Onun gibi saf ve hayalperest bir kızdır ve fiziki olarak da birbiriyle benzerlik gösterirler. Yasemin köklü bir aileden gelmektedir; ama değişen şartlar yüzünden maddi durumları kötüye gitmiştir.

“Yasemin'in soyu, paşa dedesi yoluyla Arnavutluk'a, Harem bağlantılı ninesi yoluyla Saray'a dayanıyordu. Annesi Nigâr Hanım, gene Saray'a (uzak da olsa) hısım sayılabilecek genç Zemherzade Süha Teğmen ile evlendirilmişti.” (s.39)

Yasemin'in babası Süha Bey, Yasemin dünyaya gelmeden önce vefat eder; çünkü teyzesi sandığı, aslında gerçek annesi olan Fazıla, onun bir deniz kazasında ölümüne bilerek sebep olmuştur, çünkü Süha Bey, Fazıla'ya tecavüz edip onun hamile kalmasına neden olmuştur. Yasemin güzelliğiyle tüm Mirgânköy'de “Boğaziçi Dilberi” olarak anılır. Romanda fiziki özellikleri ve yine cinsel yönlerine ağırlık verilerek şöyle anlatılır:

“Yasemin'in tenini Mirganköy hanımları “çilek içi”ne benzetmeyi severler, gözlerinin loş ışıktaki mora çalan mavisini “menekşe rengi” diye tanımlarlardı. Saçlarının ise “bal rengi” olduğu tartışılmazdı. “Dalyan boylu” derlerdi Yasemin için, “Heykel yapılı” derlerdi. Serap kimi zaman, bu tanımları gıyabında dinleyenlerin Yasemin'i kanlı canlı bir Balkan dilberi sanacaklarını düşünürdü. Oysa Yasemin'de dış görünümünün gürbüzlüğünü gölgeleyip yumuşatan bir de gizem vardı ki sırasında ona “nazlı, edalı” gibi sıfatlar yakıştırılmasına yol açardı. Serap'a göre Yasemin'in güzelliğini

İstanbul'da "Bote" boyutuna taşıyan büyü işte bu ikilemde gizliydi." (s. 40-41)

Hemen anlaşılabilceği gibi gerek Yasemin'in gerekse diğcr romanlardaki kadın tasvirlerinde kadını daha çok kadınlığıyla, cinsel yönleriyle yücelten bir tasvir anlayışı gizlidir. Bu anlayış yazarın kadına verdiği önemle, kadını toplum içinde daha yüksek bir konuma getirmek istemesiyle yakından ilişkili olmalıdır.

Yasemin, ailesinin tek çocuğı olduğı için bu zaman kadar bir dediğı iki edilmeden yetişmiştir. Bunun için şımarık, kaprisli ve nazlı bir kızdır. Zengin armatör Mehmet Ufuker'in küçük kardeşi Babür'ün nişanlısı olan Yasemin, Babür'ü sevmediğini düşündüğü için yüzüğünü birçok defa çıkarıp nişanı bozmuştur. Ama annesi ve teyzesinin, Babür'le evlenirse hepsinin hayatlarının kurtulacağına inandıkları için barışması için ısrar etmeleri üzerine Yasemin her seferinde ona tekrar dönmekten başka çare bulamaz ve mutsuz bir şekilde evleneceğı günün gelmesini bekler.

4.2.2 Hasta Kadınlar

4.2.2.1 Psikolojik Açıdan Anormal veya Hasta Kadınlar

Genç Kızlar romanının ruhen pek normal olmayan bir karakteri olan Priscila Smith (Prissy), ayrıca romanın tek kötü karakteridir. Prissy, güzel olmasa da dişiliğı sayesinde hoş sayılabilen bir yüze sahiptir. Uçları yukarı doğru çekik küçük, kestane rengi gözleri, ince dudaklı geniş ağız, sert kahverengi saçları ve uzun sivri kırmızı tırnakları olan bir genç kızdır.

"Güzel sayılabilecek ince, esmer bir yüzü vardı. Ama gözlerinin etrafındaki, o beyaz tenli kadınlara eşsiz bir mahmurluk ve anlam kazandıran mor halkalar onda çürük gibi duruyor, insanda sevimsiz bir etki bırakıyordu. Bu çukura batmış koygun gözlerin bakışları da tatlı değildi."(s. 67)

Prissy, şehvi duygular içinde yaşayan, hayatını kadın-erkek ilişkileri üzerine kurmuş ve bu konuda rahat ve açıkça konuşabilen bir karakterdir. Prissy

konusurken okuldaki tüm genç kızlar onun çevresine toplanır ve onun anlattığı cinsel içerikli erotik hikâyeleri dinlerler. Prissy, bu hikâyeleri anlatırken o an yaşıyormuş gibi kendi anlattıklarının heyecanına kapılan bir genç kızdır. Şehvet yüklü ve tutkulu hikâyeler anlatıp kızların dikkatini çekmek Prissy'nin arzularını körükler.

Prissy, kötü kalpli, isterik, küstah ve kendi hırsını yenemeyen bir genç kız olduğu için sadece karşısındaki insanın serinkanlı olması onu sindirebilir. Kendinden güçsüz olanları ezmekte birinci olan; ama kendinden baskın çıkan birisinin karşısında kendini bile savunamayacak kadar korkak ve zayıftır. Prissy, alaycı ve sinsiliğiyle kendi kurguladığı oyunların içinde yer alır. Başkalarının mağlubiyeti ve hüsrانından adeta zevk alan Prissy'nin Mariana ile bahse girmesi ve Hindley Bell'e gizli mektuplar göndermesi de bu sebeptir. Bu mektuplarda Mariana ve Gabriel Samson'la arasındaki uydurma sevişme sahneleri anlatılır ve Hindley Bell'e intihar etmesinin bu aşktan kurtuluşun tek yolu olduğu telkin edilir. Miss Bee ve Mariana'nın Prissy için düşünceleri şu şekildedir:

“Loş ışıklı odada, aynanın karşısında kendi çırılçıplak vücudunu seyrederken böyle konuşmasında öteki iki kızı dehşete düşüren, son derece sapık bir şey vardı. Mektupları okurken duydukları ürperti ve baş dönmesi, Mariana ile Miss Bee'yi yeniden sardı. Bu karşısındaki, onların tanıdığı Prissy değildi. Onlar Prissy'i dedikoducu ve erkek düşkünü, hain ve terbiyesiz bir kız olarak tanırlardı. Oysa bu Prissy, aynanın karşısında kendi çıplak kalçalarını okşayan bu kız, o insanı allak bullak edici mektupları yazmış olan, tanımadıkları ve anlayamadıkları, yalnızca dehşet ve nefretle sezinledikleri bambaşka, korkunç bir şeydi.”(s. 167)

Prissy'nin hisleri Miss Bee, Mariana ve Hindley Bell'in hisleri gibi romantiklik ve aşktan uzak salt cinsellik ağırlıklıdır. Cinsel arzuları her şeyden üstün tutan Prissy, bu konuda deneyimli, orta yaşlı erkekleri tercih eder ve bu erkekleri, çok güzel olmamasına rağmen, tuhaf çekici ve dişi havasıyla cezbeder.

Gazel'de karşımıza çıkan Fazıla, ablası ve yeğeni (daha doğrusu herkesin yeğeni olarak bildiği) Yasemin'le birlikte Mirgânköy'de Zemherzâde yalısında yaşamaktadır. Genç kızlığında çok güzel olan Fazıla, ablasının kocası Teğmen Süha Bey'in tecavüzüne uğrar ve bu tecavüzden hamile kalır, doğurduğu kızı Yasemin de ablasının çocuğu gibi gösterilir. Olay gecesinden sonra, saçları bir günde bembeyaz olur ve günlerce konuşmaz. Konuşmaya başladığında ise akıl sağlığını önemli ölçüde kaybettiği anlaşılır. Her ne kadar aklî dengesi bozulmuş olsa da Fazıla, köklü bir terbiye aldığı için kibarlığı asla elinden bırakmaz. Ancak akıl sağlığının iyice bozulduğu bir gece babası ve Süha Bey'le birlikte Boğaz'da yaptıkları bir sandal gezintisinde sandalı devirerek Süha Bey'in ölmesine sebep olur.

Fazıla, kadın-erkek konularını konuşmayı çok sever ve bu konuda yorum yaparken dudaklarında daima yayvan bir gülüş olur. Fazıla'nın fiziki ve ruhi özelliklerini genel olarak şu şekilde tanıtabiliriz:

“Fazıla, ablası Nigar'dan yaşça epey küçük olduğuna göre otuz beş yaşlarında olsa gerekti. Henüz kırışmaya başlamamış olan belirgin kemikli, düzgün çizgili, uzunca yüzünü çevreleyen bu gür, bembeyaz saçların onu yaşlı göstereceği sanılırdı ama öyle olmuyordu. Yüzle saç arasındaki bu çelişki Fazıla'nın yaşına yaş katmıyordu ama gençliğini de geçersiz kılarak, bakan kişide bir dengesizlik duygusu uyandırıyor, tedirgin edici bir ayarsızlık. Onun saçlarının Boğaz'da hem de Mirgânköy Yalılar Koyu'nda, ölümlü bir sandal kazasında bembeyaz kesildiği, canıyla kurtulduğu bu kazadan sonra genç Fazıla'nın aklında da hafif bir arıza olduğu biliniyordu. Zamansız ağarmış saçları bu arızanın elle tutulur, gözle görülür bir göstergesiydi sanki. Üstüne her zaman parmak basılamayan, adı konulamayan bu zedelenme, onun koyu mavi gözlerinin, kimi zaman donuklaşan, kimi zaman da ateşi varmışçasına bir tuhaf parıldayan bakışlarıyla ve sık sık anlamsız kahkahalara dönüşen gülüşleriyle de dışa vururdu...” (s. 42-43)

Fazıla, kaza gecesinde sandalda bulunan ve âşık olduğu *Gazel*'in de ölmesi üzerine bu ölümden kendini sorumlu tutar ve aklını temelli yitirir. Bir gün *Gazel*'in gelip kendisini alacağına inanır. Mirgânköy'e gelen Gazneli Usta'yı *Gazel* zanneder ve bir gün Gazneli Usta'nın içinde bulunduğu sandala binerek yine bir kaza yaşanmasına sebep olur; ama bu sefer Fazıla kurtulamaz.

Aynı romanda karşımıza çıkan eczacı Şule, otuz yaşına gelmesine rağmen bu zamana kadar *“el ve göz değmemiş”* olduğunu ve *“ayağını yerden kesecek erkeği beklediğini”* söyler. Şule, Fazıla ve Prissy gibi normal bir psikolojiye sahip değildir. Cinsellik bilinci kuvvetli olan Şule, kadın-erkek konularıyla aşırı ilgilidir. Eczacı olduğu için de bu konularda bilgili olduğunu, gözünden hiçbir şeyin kaçmayacağını ve karşısındakinin bakire olup olmadığını bir bakışta anladığını iddia eder. Gerçekten de öyledir. Zerrin’in hamile kaldığını hiç kimse anlamamışken o onlar. Zerrin’in *“ağında avını bekleyen zehirli ve iğrenç bir örümceğe”* benzettiği Şule romancı tarafından fiziksel olarak şöyle tanıtılır:

“Şule tip olarak da örümceği andırmaz değildi: İnce uzun bacakları, ince, uzun kolları ve kısacık boynuna adeta bitişik duran iri göğüslü tıkız bedeniyle. Ama en çok da, her an her yanını kollarmış gibi keskin ve tetik bakan gözleriyle: Gülizar’ın *“fıldırfiş”*, biletçi Zeki Bey’in *“Cin”*, Nerime Hanım’ın da *“Velfecr okuyor”* diye betimlediği o, biraz patlak olduğu için daha da parlak duran, kahverengi gözler.” (s. 58)

Şule, açıkgozlu, sivri dilli, birinin açığını yakalayıp dedikodusunu etmeye meraklı bir kadındır. İnsanlar hakkındaki her şeyi bilmek ister ve istediği bilgileri elde edemezse türlü tuzaklar kurup her türlü silahı kullanır ve sonunda istediği bilgiye ulaşır. Öyle ki Zerrin’in hamile olduğundan şüphelenmiş ve Zerrin’in bir önceki ay gelip pamuk aldığı günü aklında tutmuştur. (Zerrin üç aydır hamile olduğunu düşünmesine rağmen sırf Şule’nin diline düşmemek için pamuk almaya gitmiştir.) Şule’nin *“Biraz erkenci değil misin bu ay?”* (s. 58) diye sorması üzerine Zerrin büyük bir şaşkınlık yaşar ve *“Geçen ay daha geç olduydun da,”* (s. 58) diye neredeyse suçlayan bir ifade ve ses tonuyla konuşması üzerine Zerrin kendi kendisine Şule’nin psikolojisi üzerine şu yorumu yapar:

“İğrenç karı! Hasta yaratık! Pamuğu aldığım tarihi bile aklında tutmuş çatlak şey! Korkulur valla!” (s. 61)

Görüldüğü gibi Şule, Fazıla ve Prissy birbirinden farklı boyutta psikolojik olarak rahatsızlıklara sahiplerdir. Hepsinde varılan ortak nokta ise bir yerde hepsinin de psikolojik sorunlarının cinsel sebeplere dayanmasıdır.

4.2.2.2 Fiziki Açıdan Hasta kadınlar

Romanlarda karşımıza çıkan fiziksel açıdan hasta olan kadınların ruhi yapıları da fiziksel özellikleriyle bir uyum içindedir. Bu karakterler güçsüz ve içinde buldukları durumu kabullenmiş kişilerdir.

Mazi Kalbimde Bir Yaradır'da karşılaştığımız bedenen hasta olan kadın Yeşilce'nin tek kadın kuaförü olan Kevser'dir.

Kevser'in sağlıksız fiziki yapısı şu şekilde tasvir edilebilir:

“Kevser, kısa boylu, kambur bir genç kızdı. Güzel ve tatlı bir yüzü, hüznü dolu kocaman kestane gözleri vardı. Kamburluğunu kendi diktiği pelerinli elbiselerle gizlemeye çalışırdı. Saçlarını ne usta bir berber olduğunu göstermek ister gibi iyice ince kıvrımıştı.”(s. 63)

Kevser, hastalığının vermiş olduğu bir özgüven eksikliği yaşamaktadır. Kendi halinde sessiz sakin bir kızdır. Çevresindeki erkeklerden onu beğenmelerini beklemediği için balo düzenlendiği gece yakışıklı Korkut'la ilgilenmeyen tek insan da odur. Ama Korkut, sırf Mualla'yı kıskandırmak için onu dansa kaldırır. Genç kız olanlardan habersiz, herkesin hayretle baktığı, böyle bir geceyi rüyalarında bile göremeyeceğini düşünür ve bu özel anı en iyi şekilde değerlendirmek ister. Kevser, Korkut'un verdiği bu umutla başının dönmesine izin verir; ama nişan için Mualla'nın saçlarını yaptırmaya gelmesiyle gözlerinde bir hüznü bu güzel rüyadan uyanır.

Sitem'de ise bedenen hastalıklı bir kadın olarak Mehmet Mustafa'nın annesi ve Şihzade'nin karısı olan Alime Hanım çıkar karşımıza.

Tarikat mensubu olan Şihzade, oğluna ve karısına hayatı zindan eder. Mehmet Mustafa müziği sevdiği ve enstrüman çalmaya meraklı olduğu için bunun günah olduğunu savunup oğlunu evinden kovar ve Alime Hanım'a da oğluyla görüşmeyi yasaklar. Sessiz sakın, içine kapanık, dinine bağlı ve kocasının sözünden çıkmaya korkan Alime Hanım, yaşadığı üzüntüden midir bilinmez, karnında büyüyen şeyin çocuk olmadığını, kötü bir ur olduğunu anladığında artık çok geçtir. Zaten ameliyat olma şansı olsa bile, yeniliklere karşı olan Şihzade böyle bir şeye asla izin vermeyecektir. Alime Hanım, yaklaşan hazin sonunun farkındadır, oğluyla gizlice son kez görüştüktan sonra artan kanamaları sonucu vefat eder.

4.2.3 Çalışan Kadınlar

Romanlarda çalışan kadınlarla çok fazla karşılaşmamaktayız. Romanlardaki İş kadınlarını ortak özellikleri çerçevesinde ele alırsak eğer, hepsinin de yalnız yaşayan kadınlar olduğunu görürüz. Bayan Ludlow dışındakiler eşleri vefat ettikten sonra çalışma hayatına başlamış ve hayata tutunma çabası veren kadınlardır.

Genç Kızlar romanında olayların yaşandığı yer olan dünyaca ünlü Ludlow tiyatro okulunun sahibi ve müdiresi olan Bayan Ludlow (Madam); ufak tefek bir yapıya sahip, beyaz saçlı, siyah gözlü ve daima siyah giyen ihtiyar bir kadındır.

Bayan Ludlow romanda şöyle tanıtılır:

“Bayan Ludlow, ya da herkesin dediği gibi ‘Madam’, gene her zamanki gibi siyahlar giymiş ve beyaz saçlarını tepesinde eski tarz bir topuz yapmıştı. Ufacık tefecik, kırışık ceviz yüzlü bir ihtiyar kadın. Ne var ki o kapkara gözlerinin parıltısını bir kez görenler, ufacık tefecik bir yaşlı kadın olduğunu unuttur; onu, her emrine baş eğilmesi gereken ‘Madam’ olarak kabul ederlerdi.”(s. 18)

Bayan Ludlow, eski bir aktristir. Her ne kadar bedeni yaşlanmış olsa da ruhu genç kalan madam, çok iyi bir işkadınıdır. Yeni sanatçılar yetiştirmeyi seven ve yetişen öğrenciler üne kavuştukça servetine servet katan, itibarı da gitgide artan

bir kadındır. Gençlerin arasında olmaktan mutluluk duyar. Onlarla birlikte olmak madama eski gençlik günlerini tekrar yaşatır.

“Gümüşi saçlarını gene her zamanki gibi eski moda bir simit halinde başının arkasına sarmış, sırtına siyah bir elbise giymişti. Yalnız kulaklarında zümrüt küpeler ve göğsünde zümrüt bir iğne vardı. Kimbilir - çok yaşlı olmasına karşın o da bir kadındı- okuluna yabancı erkekler gelecek diye o da belki heyecanlanmış, giyim kuşamına belki o sabah her zamankinden daha büyük özen göstermişti. (...) İhtiyar kadın sahnedeki küçük topluluğu hemen avucunun içine alıvermişti. Eskiden onu büyük bir aktris yapan ve yıllar geçtikçe azalmayarak yalnızca başka bir anlam kazanan çekiciliği, bütün gençlik ve güzelliklerine karşın Mariana ile Hindley Bell’i bile gölgede bırakmış gibiydi.”(s. 103)

Olayları en ince ayrıntısına kadar düşünüp plan yapan Bayan Ludlow, her şeyi öngörüyle sezebilen, öğrencilerle ilgilenmiyor gibi görünse de her biriyle yakından ilgilenen, gizli yapılan her şeyi gün yüzüne çıkarabilen, dikkatli, gözlemci, kafasına koyduğu bir şeyi yaptırmak için sonuna kadar uğraşan inatçı bir kadındır.

Bayan Ludlow, öğrencilerini seçerken, öğrencilerin zengin ve yetenekli oldukları kadar çekici ve kişilikli olmalarına özen gösterir. Otoriter yapısının yanında, yeri geldiğinde öğrencilerinin problemleriyle bir anne, bir dost gibi ilgilenir. Öğrencileriyle ne kadar ilgili olsa da, onların özel hayatlarına karışmamaya dikkat eder. Öğrencilerini her zaman güzel ve bakımlı görmekten büyük zevk alan Bayan Ludlow, sanki bu güzellik kendi eseriymiş gibi gurur duyar.

Bayan Ludlow’un keskin ve sert bir karaktere sahip olmakla birlikte okulundaki öğretmenlere karşı sevgiyle davranır. Eskiden beri tanıdığı öğretmen Gabriel Samson’u bir dost gibi görür. Görmüş geçirmiş bir kişi olarak herkesin saygı duyduğu ve saygıyla önünde eğildiği Bayan Ludlow, Gabriel Samson konusunda sevecen, sürekli müsamaha gösteren, adeta anne şefkati besleyen bir kadın olarak görünür.

Mazi Kalbimde Bir Yaradır'ın Lütfiye Saru'su, Bayan Ludlow gibi bir iş kadınıdır; fakat Lütfiye Saru, geleneksel Türk kültürüyle yetişmiş bir kadın olduğu için Bayan Ludlow'dan farklı bir yapıya sahiptir. O, eşini evlendikten kısa bir süre sonra kaybettiği için, ev hanımlığını bırakıp toprak işlerinin başına geçmiş, evin hem hanımı hem erkeği pozisyonunu üstlenmiştir. Bütün bunların yanı sıra onun bir de annelik yönü vardır. Kendi çocuklarını büyütmesinin yanı sıra, vefat eden kız kardeşinin kızı Lamia'ya da annelik yapmıştır. Lütfiye Saru romanda, kadın özelliklerinden çok erkeklik görevlerini üstlenmiş olarak görünür. Her gece mutlaka bir kadeh rakı içmesi de Lütfiye Saru'ya erkekçe bir hava verir. Romanda fiziki açıdan şöyle tasvir edilir:

“Derken kapı açıldı, Lütfiye Saru eşikte belirdi. Orta boylu, iri yapıydı. Ama sımsıkı etli, çevik. O gergin bembeyaz göğsünü, dolgun, sıkı, süt beyazı kollarını çıplak bırakan şarap renkli bir elbise giymişti. Yeşilce'nin ekabir hanımları, renkli giyinmeyi aşağı tabakalarla köylülere özgü bir adet sayar, hele yaşlarını aldıktan sonra tarafsız bozları, kapanık siyahları yeğlerlerdi. Gelgelelim Lütfiye Saru bu geleneğe de “Saçma!” diye burun kıvrarak renklerin her zaman en canlılarını, en iç açanlarını seçerdi. Üşümek nedir bilmediği için de hemen bütün elbiseleri kısa kollu, açık yakalıydı. Şu anda o gergin, yuvarlak pembe yanakları, düz kumral kaşlarının altından hem keskin hem hüznü bakan o parlak ela gözleri, o geniş, bembeyaz, cömert göğsüyle öyle sevimli, öyle sağlam, öyle bildikti ki Lamia'nın yüreği sevgiyle ağzına geldi.”(s.31)

Lütfiye Saru, kadere inanmayan, insanın kendi kaderini kendisinin yazabileceğini düşünen ve bu gibi inançlara hurafe gözüyle bakan, otoriter bir yapıya sahip, zaman zaman yumuşak başlı, kindar bir kadındır. Siyasi inanışları bakımından da tam bir Cumhuriyet kadınıdır. Roman içinde, siyasi parti toplantılarında boy göstermesi de onun erkeklerle kendi arasında fark gözetmeyen tutumunu gösteren başka bir özelliğidir. Zaman zaman Belediye Başkanı, Vali, Kaymakam gibi üst düzey kişilerle de muhatap olan Lütfiye Saru, hem bu kişilerden hem başka kişilerden bu özellikleri dolayısıyla saygı görür.

Gazel romanında da çalışan kadını olarak Nigâr Hanım çıkar karşımıza. Nigâr Hanım, eşi Süha Bey vefat ettikten sonra maddi olarak zor duruma düşer. Bir süre ellerinde kalan ahşap evleri ve saray yadigârı birkaç parça değerli eşya ve mücevheri satarak geçinmeye çalışır. Elinde satacak bir şey kalmayınca ve kocasından kalan maaş da yetmeyince işe girer. Zamanında özel öğretmenlerden öğrenmiş olduğu Fransızcası ve İngilizcesi sayesinde büyük bir yabancı şirkette sekreter çevirmenlik yapmaya başlar. Kızı Yasemin’i kolejde okutup yüksek sosyete kızları gibi yaşatmak, en iyi yerlerden giydirmek ve ona “Zemherzadelerin şanına yaraşır” bir çeyiz hazırlayabilmek için oturdukları yalıtı kiraya vermek zorunda kalır ve bundan dolayı da ailecek yalıtının harem dairesine yerleşirler.

Nigâr Hanım, çok fazla konuşmayı ve gülmeyi sevmeyen, tedirgin, kuruntulu, sıkı ağızlı bir kadındır. O, yüksek tabaka içinde ve bu tabakanın terbiyesine göre yetiştiği için insanlar arasında sınıfsal bir ayırımın gerekliliğine inanır.

4.2.4 Hizmetçiler ve Evlatlıklar

İncelediğimiz romanlarda hizmetçi ya da evlatlıklara çok sık yer verildiği görülmektedir. Yeğınobalı’nın romanlarındaki evlatlıklara karşı tutumu, Fatma Aliye Hanım’ın eserlerinde “*köle ve cariyeler*” e karşı benimsediği olumlu tutuma benzemektedir. Evlatlıklar zaman zaman evin hanımlarıyla tartışarak haklarını savunurlarken, zaman zaman da “*evin kilidi*”, “*evin belkemiği*” ve abla ya da kardeş gibi görüldükleri vurgulanır.

Genç Kızlar’ın emektar hizmetçisi ve Miss Bee’nin dadısı olan siyahi Felicity, uzun yıllar Karova ailesinin hizmetinde bulunan ve efendisi Ivan Karova’nın ölümünden sonra bile ona bağlılığını yitirmemiş, Miss Bee’nin bakımını ve evin hizmetini üstlenmeye devam etmiş bir kadındır. Felicity, fiziksel

olarak tasvir edilmemekle birlikte, onun sadece yaşlı, siyahi ve hüzünlü bir sese sahip olduğunu biliriz.

Felicity romanda annelik rolünü üstlenmiş bir kadın olarak görünür. Tıpkı bir annenin çocuğunun başında hastayken beklediği gibi Felicity de Miss Bee hasta olduğu zaman gözüne bir damla uyku girmez. Ona karşı derin bir sevgi besleyen, asil ve şefkatli olmasının yanında tatlı sert yapısıyla, aman dinlemeyen Felicity, sakin bir yapıya sahip, her zaman tetikte duran, az gülen, hiçbir konuda zayıflığı sevmeyen ve içinde bulunduğu hayattan hoşnut bir kadındır. Felicity, olayları önceden algılayabilme ve karşılaşılan sorunlar esnasında bir şeyler yapılması gerektiği zaman çok soru sormadan yapılması gerekeni yapan bir kadındır. Miss Bee, ona dadısı ve evin hizmetlisi gözüyle bakmaz, ona büyük bir saygı ve sevgi gösterir. Felicity ile Miss Bee çoğu zaman bir arkadaş gibi konuşurlar; ama aralarındaki mesafe hep aynı kalır. Genç bir kız ve bir öğrenci de olsa Miss Bee, Felicity'nin gözünde Virginia'nın en eski ve soylu ailesinin tek kızı ve mirasçısı Beatrice Karova'dır. Siyahi kadın bunun farkındadır ve Miss Bee'nin bu ağırlığı korumasını ister. Onun kendine göre etiket kuralları vardır. Bu kuralların dışına asla çıkmaz. Felicity ile Miss Bee arasındaki ilişki romanda şöyle anlatılır:

“Karşıdan Felicity, Miss Bee’yi şefkat dolu gözlerle süzüyor ve içinin rahatladığını hissediyordu. Dün geceki yemekten sonra kızın bu kadar mutlu bir şekilde dalgın ve neşeli olması hayra işaretti. Felicity, Miss Bee ile hocasının arasındaki tehlikeli çekimi görmüş ve çok korkmuştu. Gabriel Samson’dan hoşlanmıyor değildi. Ama onun mutsuz, huzursuz ve anlaşılmaz bir adam olduğunu görebiliyordu. Gözbebeği kızının böyle zor bir erkekle evlenmesini isteyemezdi. Bu nedenle Miss Bee’nin genç, bildik bir erkekle gezdikten sonra bu kadar hülyalı ve mutlu olması, sadık zencinin içini rahatlatıyordu.”(s. 289)

Mazi Kalbimde Bir Yaradır’ın evlatlığı ise Hacer’dir. Hacer, evin hanımı Lütfiye Saru’nun çeyiz halayığıdır. Kendini hanımına adayan Hacer, hiç evlenmemiştir. O, yaşadığı evin “*bel kemiği*”dir, kendini dünya zevklerinden

soyutlayıp ahiret hayatına yönelmiştir. Zamanının yarısını mutfak işleri ve temizliğe, diğer yarısını da ibadete ayırır. Hacer de Felicity gibi fiziksel özellik olarak çok fazla tasvir edilmez. Yaşça çok büyük olmasa da olduğundan yaşlı görünmektedir. Romanda şöyle tasvir edilir:

“Sonunda hepsinin sabırsızlanmaya başladıkları sırada elinde duman tüten çorba kasesiyle, sırtında uzun, kuşaklı, bol basma entarisi, başında karanfil tülbendi, dudaklarında bir dua kıpırtısıyla Hacer içeri girdi. Kırk yaşlarında olsa gerekti ama başındaki tülbendi, yüzünden hiç eksilmeyen ahret kaygısıyla çok daha yaşlı gösteriyordu.” (s. 38)

Kader fikrine büyük bir inançla bağlı olana Hacer, her kulun kaderinin altında yazılı olduğunu düşünür. Bu açıdan hanımıyla tam bir tezat oluşturur. Hanımı ne kadar modern ise kendisi o kadar gelenekçidir. Her zaman hizmetçi olmanın ezikliğini yaşar ve bunu açık yüreklilikle dile getirir. İnanıldığı şeyler için yeri geldiğinde çekinmeden savunmaya geçer ve bir gün ezilenlerin başa geçeceğini söyler. Lütfiye Saru, çocukluğundan bu yana yanında olan Hacer’e çokça imtiyaz tanıdığı halde zaman zaman onun hanımı olduğunu belirtmekten geri kalmaz. Hacer uzun yıllar Lütfiye Saru’nun evinde olsa da bu onu hane halkından biri yapmamaktadır:

“Ali’nin gelişinin ikinci gününde Lamia, Hacer’in ona çocukluğuyla ilgili bir anı anlattığını duyunca kulaklarına inanamadı. Hacer küçük bir kız çocuğunun sevinçli tiz sesini öykünerek. “Anaa, koş, Karakız buzağladı! diye bağırırverdim de anam şaştı kaldı,” diye anlatıyordu. Yaşamlarının ayrılmaz bir parçası, evlerinin demirbaşı olan bu kadının bir zamanlar çocuk olduğu, onların yaşamlarının dışında deneyimleri bulunduğu hiçbirinin aklına bile gelmemişti. Onları sırasında Lütfiye Hanım’dan daha iyi tanıyan, hâlâ çırılçıplak hamama sokup keseleyen bu kadın kendi varlığının, iç dünyasının nice köşe bucağını onlardan gizlemişti. Yoksa onlar mı deşelemeyi hiç düşünmemişlerdi?” (s. 82)

Sitem’de karşımıza çıkan ilk evlatlık ise Hatice (Haççe)dir. Haççe, Cenân’ın annesi Şehime Hanım’ın çeyiz halayıdır. Ailesi Haççe’yi çok küçükken Şehime Hanım’ın ailesine evlatlık olarak verir. Şehime Hanım evlenince Haççe de onun çeyiz halayı olarak yanında gider. Şehime Hanım vefat etmeden önce kızı

Cenan'ı Haççe'ye emanet ettiği için de Haççe çok sevdiği hanımının isteğine uyarak kendini Cenana'ı büyötmeye adar.

Haççe, yaşça çok büyük bir kadın olmasa da giydiği uzun kollu basma elbiseleri ve yemenili başıyla olduğundan yaşlı bir izlenim verir. Ama her fırsatta genç bir kadın olduğunu belirtmekten geri kalmaz. Aldığı iltifatlar sayesinde utangaçlığa kapılır, sevinir. Nihayetinde o da bir kadındır ve tüm kadınlar gibi beğenilmek onun da hoşuna gider. Yapı olarak zayıf bir kadın olan Haççe'nin dalgalı kestane rengi saçları sadece yemenisini düzeltmek için çıkardığı zamanlarda görünür.

Haççe, neredeyse tüm Yeşilce kadınları gibi gelenekçi bir görüŖe sahiptir. Zaman zaman dedikodu etmeyi sever. Yaşadığı evin hem hizmetçisi hem hanımıdır, çünkü Cenana küçük olduğu için evi çekip çeviren odur. Haççe, Cenana'a annesiymiş gibi bakar ve ona kol kanat gerer; fakat Cenana'nın bir hanım olduğunu asla unutmamakla beraber Cenana'a tam anlamıyla anne şefkati verdiği de söylenemez. Haççe aynı zamanda köydeki kadınlara doğum yaptıran bir ebedir ve bu işte de oldukça iyidir.

Esat Bey ve Haççe'nin romanın sonuna doğru evlenmeleri, yazarın, toplumsal statü farklarını bir eleştiri unsuru olarak okuyucuya sunduğu söylenebilir.

Sitem'de karşılaştığımız bir diğer hizmetçi de Mihri Hanım'ın askerlerin elinden kurtardığı Zühre'dir. Zühre, kocasının Dumlupınar'da şehit olmasından sonra dul kalmış ve yalnız yaşamaya başlamıştır. O sırada İzmir'de ve birçok yerde Yunan askerlerinin sebep olduğu yangınlar çıkar, yangından sonra Türk askerleri yangınlardan sorumlu tuttıkları Rumları öldürmek için toplanırlar. Mahallenin bakkalı ve Zühre'nin bir ilişki içinde olduğu söylenen Yorgo, kaçıp Zühre'nin evine sakanır. Askerler Yorgo'yu bulurlar. Yataklık ettiği için Zühre'yi de öldürmek için

götürdükleri sırada Mihri Hanım komutanla konuşup Zühre'yi askerin elinden kurtarır ve bunun üzerine Zühre, Mihri Hanım'ın evine yerleşir ve orada aşçılık yapmaya başlar.

Zühre'nin fiziki özellikleri romanda şöyle verilir:

“İnce ve kıvrak yapılı olan Haççe'nin aksine Zühre etine dolgundu. Ablak, esmer yüzünün elma yanakları pörsümeye başlamıştı, ama kısa kollu pazen elbisesinin yeninden çıkan kollarının altındaki etler dirseğine doğru sınıksıkı birer üçgenle uzanıyor, orada iki derin çukur oluşturuyordu.” (s. 32)

Zühre kendini Mihri Hanım'ın hizmetine ve mutluluğuna adar. Kendini ölümden kurtaran Mihri Hanım'a duyduğu minnet yüzünden ona çok bağlıdır. İki cihan bir araya gelse Mihri Hanım'ın dediklerinden ayrılmayacağını ölene dek onun kulu kölesi olacağını söyler.

Yeğınobalı, romanlarında evlatlıklardan ve hizmetçilerden çokça söz eder. Bunlardan çoğu sadece birkaç bölümde karşımıza çıkan evlatlıklar ve hizmetçilerdir. *Sitem*'de Ayşe ve Eşmi adında, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*'da yine Eşmi adında, *Gazel*'de de Gülizar ve Kadife Kalfa adında hizmetçi ve evlatlıklara rastlarız. Bu karakterler adları geçse de sadece birkaç küçük sahnede hizmet ederken romana konu olurlar.

4.2.5. Diğer Kadınlar

Gazel'in başkişisi Serap'ın annesi olan Nerime Andelip, fiziki özellikleri çerçevesinde çok ele alınmamakla birlikte beyaz tenli ve oldukça kilolu bir kadın olduğu bilinir. Nerime Hanım fiziki ve ruhi özellikleri doğrultusunda şu şekilde ele alınabilir:

“Adımlarındaki telaş, tombalak bedeninin devinimlerine bir ördek yalpalaması vermişti. Serap onu sevgiyle süzerek içinden, “Anneme telaş yakışmıyor”, diye geçirdi. Yavaşlık, ağırlık gidiyor ona. Annem bir yerde Osmanlı kadını hâlâ: acele işlere Şeytan'ın karıştığı, adımına-çabuk olanların ayaklarına eteklerinin dolaştığı dönemlerin kadını...” (s.33-34)

Fakat Nerime Hanım, her ne kadar gelenekçi yetişme tarzıyla yetişmiş olsa da kendini katıksız bir Cumhuriyet Kızı sayar. Nerime Hanım, kızlarıyla birlikte sakin bir hayat geçirmeyi, hayatın gündelik merasimleriyle oyalanıp, radyo dinlemeyi ve kitap okumayı sever. Kızlarının iyi birer gelecek yaşaması için de zengin bir kişiyle evlenmelerini istemekte ve günün birinde onları telli duvaklı gelin yapacağını hayaliyle yaşamaktadır.

Görüldüğü gibi Yeğınobalı'nın romanlarındaki kadın kahramanlar fiziksel olarak ve karakteristik olarak farklı özelliklere sahiplerdir. Kahramanların ortak özellikleri ise daha çok cinsel yönleriyle karşımıza çıkmaları ve neredeyse tamamının genç kadınlardan oluşmalarıdır. Kişileri Halit Ziya'nın kadın kahramanları gibi sarışınlar ve esmerler diye ikiye ayırmamız mümkündür. Başkişilerin ortak yönlerini şu şekilde sınıflandırabiliriz: Sitem hariç diğer tüm başkişilerin esmer ve eğitimli kişilerden oluşmaları ve Serap haricindeki kahramanların tümünün annelerinin olmaması dikkat çekicidir. İkinci plandaki kişiler ise; fiziki açıdan başkişilerden daha güzel kadınlardır. Rakip kadınlar genellikle sarışınlardan oluşur. Başkişiler ve ikinci plandaki kişilerin ortak yönlerine ise genelinin çocuk özlemi çeken ve sevgi arayışı içinde olan kişiler olmaları örnek gösterilebilir. Karakterlerin büyük bir çoğunluğu, tahsil açısından erkeklerden aşağı kalmayan, eğitimli kadınlardır; fakat erkekler karşısında yine de zayıf kalırlar. Cahil olan tek karakter Sitem'dir. O da Cenana sayesinde okuma yazma öğrenir. Romanlarda erkekler ve kadınlar arasında bilgi ve kültür bakımından büyük farklar görülmez. Yeğınobalı'nın kadınları daha çok fiziki özellikleriyle öne çıkan, cinsel bilince sahip, şehvet düşkünü ve erkek hayranı kişilerdir. Karakterlerin çoğu yüksek tabakadandır. Romanların tümünde hizmetçi,

dadı ve evlatlıklara rastlanır. Hizmetçiler dışında aşığı tabakadan olan tek kişi yine Sitem'dir.

Bölüm 5

KADINLARIN PROBLEMLERİ

Cumhuriyet dönemi yazarlarından olan Nihal Yeğınobalı, romanlarında kadın kahramanları ve kadın kişileri anlatır ve kadınları anlatırken de onların problemlerini ortaya koymak ister. Doğal olarak Yeğınobalı'nın ele aldığı problemler, bizim toplumumuzun problemleridir.

Nihal Yeğınobalı'nın romanlarında kadın birçok problemiyle karşımıza çıkar. Romancı, farklı problemlerle başa çıkmak zorunda olan karakterler yaratarak toplumda kanayan bir yara olan kadın problemini gözler önüne sermek ister. Kadın, kimi zaman bireyselliğini kanıtlama çabası içine girerek kendi ayakları üstünde hayata tutunma mücadelesi verirken, kimi zaman da aşkını ve cinselliğini özgürce yaşamak isteyen; fakat toplumun ikiyüzlü değer yargılarıyla mücadele etmek zorunda kalan bireydir. Kadın, toplumun kurduğu ahlak kısıkaçları altında cinsel arzularını bastırmaya çalışırken öte yandan salt cinsel bir meta olarak görülmenin verdiği kötü durumdan kurtulmaya çalışır. Yeğınobalı'nın romanlarında kadınlarla ilgili olarak üzerinde en fazla durduğu konular bekâretin aşırı önemsenmesi, cinsel arzuların baskısı, cinsel taciz ve tecavüz, aldatma ve aldatılma, parçalanmış aileler ve çocuksuzluk problemidir. Bundan sonraki satırlarda bu problemler sırasıyla ele alınacaktır.

5.1 Bekâretin Aşırı Önemszenmesi

Tarih boyunca pek çok toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da ataerkil sistemin getirilerinden biri olan bekâret, kutsallaştırılıp bir efsaneye dönüştürülmüş ve ahlâkî bakımdan çok önemli bir konu olarak görülmüştür. Erkekler için bir öneme sahip değilken kadın için namus kavramıyla bütünleştirilip “kızlık zarı” da denilen himenle sembolize edilmiştir. Büyük bir çoğunluğu Müslüman olan Türkiye’de bekâret, kişilerin uydurdukları sözde dinsel kurallarla bütünleştirilip güçlü biri gelenek ve görenek halini almıştır. Kadının bekâreti de bu dinsel kurallarla koruma altına alınmaya çalışılmıştır. Şemsettin Orhan bu durumu şöyle ifade eder:

“Bugüne değin Müslümanlar, kızlık perdesini saflığın, temizliğin ve namusluluğun işareti gibi görmüşlerdir. Bu nedenle ailenin her bireyi, “bekâret jandarması” gibi davranmıştır.”³¹

Üzerinde kendisi hariç herkesin söz sahibi olduğu kadın, ataerkil aile yapısının kendine dayattığı bu kural veya geleneğe tarih boyunca boyun eğmiş, hatta bekâretin gerekliliğine kendisi de inanmaya başlamıştır. Halbuki bu dayatma, kadının onuruna yapılan bir saldırıdan, aşağılamadan, bir mal gibi görünmesini sağlamaktan başka bir şey değildir. Erkekler için gerekli olmayan ve hatta başka bir kadınla birlikte olmak bir gururlanma sebebi olurken, kadınlar için bâkire olmak namuslu olmanın bir göstergesidir ve ölümcül bir nitelik taşımaktadır. Türk toplumunda bâkire olmadığı gerekçesiyle cinayete kurban giden kadınların sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Emre Caner bekâret meselesini şöyle niteler:

“Aslında erkek egemen dünyada yana yakıla aranan bekâret, ikiyüzlülükle çevrilmiş bir ahlak anlayışının merkezindedir. Belki de hiçbir tabu bekâret kadar ayrımcı değildir. Kadın ilk ilişkisinde yıllar boyunca koruduğu bekâretini, kutsal bir hediye gibi evlendiği erkeğe vermelidir. Erkek ise, ilk tecrübesini bir fahişeye yaşayabilir. Toplumsal ahlak, erkeğin ilk cinsel ilişkisini duygusuz bir devinim eşliğinde para karşılığında yapmasını

³¹ Şemsettin Orhan, Kadın, Yaz Yayınları, 2005, s.,58.

bile doğal karşılarken, kadına evlenene kadar beklemesini emretmektedir. Aynı zamanda bakire olma hali, sınırları tamamen belirsiz olan bir durumdur. İkiyüzlü ahlak bekâreti “el değmemişlik” simgesi olarak göredursun, bu inanış tamamen soyut bir anlam taşır. Çünkü ataerkil ahlakın el değmemişlik standardı, oral seks veya anal ilişkiler yaşamış bir bakirede de bulunur.’³²

Biz de bu bağlamda Nihal Yeğınobalı’nın romanlarında sıkça geçen bekâret problemi üstünde duracağız.

Genç Kızlar’da roman kahramanı Miss Bee tüm kızlar gibi cinsel konulara meraklı olmakla birlikte bunun gizli kalmasını, herkesle paylaşılmaması gerektiğini düşünür. Miss Bee, Gabriel Samson’u çok sevmesine ve arzulamasına rağmen, Gabriel Samson’un duygularından emin olamadığı için kendini erkeğe tamamen teslim etme düşüncesinden hem korkar hem de bunu yapmak ister. Miss Bee, zevk almadığı halde sevdiği adama kendini teslim edip onu mutlu etmeyi ve bundan ömür boyu pişman olmayacağını düşünürken içsel dürtüleri kendini sevmeyen bu adama kendini feda etmeyi reddeder. Yani Miss Bee bekâretin önemine inanır ve bunun yitimini “feda etmek” olarak yorumlar.

“Bu erkek onu sevmiyordu. Varsın bu arzusunu başka kadınlarda dindirsin! Bu konuda deneyimli ve usta olduğu belliydi. Miss Bee niçin herhangi birisinin de kolayca tatmin edebileceği bir şey için kendini feda edecekti?” (s. 300)

Miss Bee, bu düşünceler sonucunda verdiği kararla Gabriel Samson’un ellerinden kurtulmaya çalışır; fakat şehvetten gözü dönmüş olan Samson onu bırakmak istemez. Miss Bee bekâretini kaybedecek olmanın verdiği korkuyla onun elinden kurtulmayı başarır; fakat bir erkeğin gücüyle başa çıkmak çok da kolay değildir. Neticede Gabriel Samson genç kızı tekrar eline geçirir. Miss Bee’yi cinsel arzularına kendini kaptıran Samson’dan kurtaran Felicity’nin sesi olur.

“Şimdi aralarında bir boğuşma başlamıştı. Çimenler arasında iki hayvan gibi boğuşuyorlardı. Gabriel daha güçlü ve iriydi, evet; ama

³² Emre Caner, Kutsal Fahışeden Bakire Meryem’e Toprak ve Kadın, Su Yayınları, 1. Basım, Eylül 2004, s., 90., 91.

bakireliğin erkeğe karşı olan o ilkel, beyinsiz korkusu da Miss Bee'ye olağanüstü bir güç veriyordu. Böyle her şeyi unutmuş oldukları sırada birden, Felicity'nin sesini duydular.” (s. 301)

Miss Bee, bu çelişkili düşünceler içerisindeyken Gabriel Samson, ondan uzak durmak için okuldan ayrılacağını söyleyince sevdiği adamı yitirmeyip kendine bağlamak için tereddütsüz kendini teslim etme kararı alır. Bekâretini erkeğe sunacağı sırada yine Felicity'in gelmesi üzerine bu düşüncesini gerçekleştiremez. Miss Bee için bekâretin önemini burada da görüyoruz. Bekâret kimi zaman korunması gereken bir metayken kimi zaman da erkeğe sunularak kendini güvence altına alma aracı olarak kullanılabilir. Türk toplumunda bekâret erkeği kendine bağlamak için kullanılabilen bir araçtır. Kadın yüzyıllardır bu kadar yüceltilen bekâretini erkeğe sunarak bir ayrıcalık ve vazgeçilmezlik kazanacağını düşünür. Bekâreti, erkeği etkisiz hale getirebilecek tek silah olarak gören Miss Bee ve Mariana'nın konuşmalarından bunu anlamak mümkündür:

“Bu gibi durumlarda kadının elinden gelen yalnız bir tek şey vardır: ezeli ve ebedi silah. Onu denedin mi?” “Denedim ama para etmedi, Mariana (...) Silahı kullanmama bile izin vermedi. Öylesine katır inatlı bir onur anlayışı var, öylesine demir gibi bir irade!”(s. 338-339)

Mariana da Miss Bee gibi cinselliğin uluorta konuşulmasından hoşlanmaz ve bunun özel olması gerektiğini düşünür; fakat sevgilisi Sergei Yeo'nun gitmesine engel olmak için o da bu “silahı” kullanmayı seçer; fakat Prissy ne Miss Bee ne de Mariana gibi düşünmektedir. Prissy, bulduğu her fırsatta cinsellikten konuşmayı seven ve bundan zevk alan birisidir. Cinselliğini de buna bağlı olarak kısıtlamalara uymadan yaşar. Prissy'nin kadın-erkek konularıyla ilgili anlattıklarını okuldaki tüm kızlar her zaman büyük bir zevkle dinlerler. Genç kızların Prissy'nin bâkire olmadığını öğrendiklerindeki tepkileri ise bir merak ve coşkuya dönüşür.

Toplum için bir tabu olan, konuşulması bile “ayıp” olan bekâret sorunu Prissy ile birlikte çıkar karşımıza. Bakire olmadığını söyleyen Prissy'e okul

arkadaşları hayretler içerisinde sorular yöneltirler ve adeta nefes bile almadan anlatacaklarını dinlemeye koyulurlar:

“ ‘Süt kuzusu’ Shirley, ‘‘Ya adama nasıl güvendin’’ diye sordu. ‘‘Ününü biliyorsun. Ya ileriye gitseydi de sana bir şey yapsaydı?’’ Prissy, bir an söylediklerini anlamıyormuş gibi ona baktı. Sonra gülmeye başladı. Güldü, güldü... gözlerinden yaşlar gelinceye dek güldü. Sonra gülmekten kasılmış bir sesle, ‘‘Sen çok yaşa e mi çocuk!’’ dedi. ‘‘Yaptı, ayol! Senin dediğin o şeyi yaptı! Yoksa onu odama niçin aldım sanıyorsun?’’ Genç kızlar o ana kadar, bütün söylediklerine karşın, böyle bir şey beklemiyorlardı.(...) Irene sesi titreyerek. ‘‘Prissy...bu...ilk miydi?’’ diye sordu. Prissy kahkahalar atarak elini salladı: ‘‘Amma safsınız ha! Kaçınıcı ilk ayol! Ben bir kere kürtaj bile oldum! Meksika’ya gidişimin nedeni budur.’’ Kızlar gene kendilerinden geçmek belirtileri göstermeye başlamışlardı.’’(s.192-193)

Prissy, şehvet duyguları çok yoğun olan bir kız olduğu için toplumun dayattığı katı kurallara uymamış ve arzuları doğrultusunda cinselliğini özgürce yaşamış ve deneyimlerini paylaşmaktan da çekinmemiştir. Biz burada bâkire olmayan bir kıza hemcinslerinin bile hayretle yaklaşmasından, bekâretin erkekler üzerinde olduğu kadar kadınlar üzerinde de yıkılması zor olan bir tabu olduğunu görüyoruz. Yazar bu vesileyle bekârete verilen aşırı önemi de gözler önüne sermiş olmaktadır.

Mazi Kalbimde Bir Yaradır’da başkişi Lamia çok sevdiği Turan’la birlikte olur. Büyük bir arzu ve istekle birlikte olduktan hemen sonra bu hisleri değiştirir ve Turan’a olan sevgisinin azaldığını fark eder; fakat bu durumu Turan’a yansıtmaz. Lamia, biraz önceki ateşli duyguların yerini şimdi bir uzaklığın almasının nedenini bilemez. Bu birliktelik Lamia’nın dünyasında karışık duygulara yol açar:

‘‘Lamia elini onun başına koydu. Ne daha önceki benzersiz duygular ne de deminki donukluk, uzaklık... Şimdi içinde yavaş yavaş derin bir şefkat, acımaya çok benzeyen yepyeni bir sevgi uyanmaktaydı. Turan ne onu arzularına boyun eğdirten, ona hükmeden, Lamia’nın ölürcesine teslim olduğu aşığı, ne de biraz önce kaçıp uzaklaşmak istediği yabancı. Yıllar yılı her ‘‘Turan’’ deyişte duyacağı o iç sızısına benzer, ılık süt gibi his Lamia’nın içine bu anda doğdu.’’ (s.149)

Lamia, cinselliği Turan'la birlikte keşfeder ve bir bocalama içine düşer. Bu bocalamaların içindeyken İstanbul'a gider ve orada çocukluk aşkı olan Ali'yi tekrar görünce Turan'a karşı duyduğu hislerin gerçek olmadığı sonucuna varır; ama yine de Turan'la evlenmeyi bir zorunluluk olarak görmeye başlar. Türk toplumunda bekâretini kaybeden kişilerin düştüğü durumlardan birisidir bu. Kadın bekâretini yitirdiği zaman başkasının kendisini kabul etmeyeceği korkusuyla, bir an önce o kişiyle evlenmeyi düşünür, çünkü onunla evlenirse “namusunu” temizleyecek ve bu utançtan kurtulacaktır. Bu yüzden Lamia bu gerçeği Ali'ye de açıklamaktan çekinir; çünkü Ali'nin kendisinden soğuyacağını ve iğreneceğini düşünür. Lamia toplumun evlenene kadar “yapmayacaksın” diye dayattığı cinsel birlikteliği yaşadığı için bunu bir utanç meselesi yapar ve yasak olanı yaptığı için de hor görülmeyi hak ettiğini düşünür; fakat diğer yandan dayatılan kurallara uymak zorunda olmadığını düşünerek kendisiyle bir hesaplaşma içine girer.

“Yapmayacaksın denileni yapmıştı ya, bu yüzden acı çekmeyi, cezalandırılmayı doğal sayıyordu. Başkasını suçlamayı aklının ucundan bile geçirmeden olanca suçu, suçluluğu kendisi yükleniyordu. Buna başkaldıran bir yön de yok değildi içinde; yaptığının güzel ve doğru olduğu, bunca acı ve utancı hak etmediği yolunda bir inanç çekirdeği. Ne var ki özellikle Doktor Leman Hanım'ın elleriyle aygıtlarından bulaşmışa benzeyen bir kirlenmişlik duygusu şimdi her şeyden ağır basıyordu.” (s.186)

Ali, Lamia'nın bâkire olmadığını öğrendiğinde, Lamia'nın “ilk”i olmadığı için öfkelenir, egosunu bastıramaz ve hoyrat dokunuşlar, öpüşlerle genç kızın canını acıtmaya başlar.

“Seni benden başkası nasıl sever?” diye sordu. “Bu dudakları benden başkası nasıl öper?” Dudaklarını kızın yarı aralık ağzına hırsla, sanki kinle bastırdı. Onu öperek öldürecek sanki. “Bu vücudu benden başkası nasıl okşar?” dedi onu hoyratlaşmış ellerle hırpalayarak. “Seni benden başkası nasıl çıplak görür?” (s.188)

Ali, Lamia'yla birlikte olduktan sonra adeta kendi egosunu tatmin etmek ve erkekliğini kanıtlamak istercesine Lamia'ya sorular yöneltir. Bu sorularda bekârete verilen aşırı öneme karşı bir eleştiri de gizlidir:

“O seni böyle sevmeydi, değil mi?” diye sordu. “Böyle bağırtmadı seni, değil mi? Bunu sana benden başkası yapmadı, değil mi?” Lamia başını yandan yana salladı. “Şimdi artık sahici bir kadın oldun, Lamia”(…) Ali, “Benim küçük kadını!” diye gülerken doğrulup oturdu. Uzanıp bir sigara yakarken, “Seni ben kadın yaptım, Lamia,” dedi. Sonra başını arkaya attı, sigarasının dumanını üfleyerek, “İşte bizim uygar, Avrupa görmüş erkek mitosumuz da buraya kadar!” diye güldü. “Hani Cumhuriyet çocuğuyduk, Osmanlı erkeği olmayacaktık, babalarımız gibi, hani kadın erkek eşitliğine inanıyorduk! İlk önemli sınavda, pat sıfır alıp sınıfta kalıyoruz!” (s.192)

Ali, Lamia'nın bâkire olmamasına kendince bahaneler bulmaya çalışır, ne kadar çok bahane olursa o kadar kabullenici olacağı düşüncesini taşır ve Lamia Ali tarafından “kabullenildiği” için büyük bir sevinç yaşar. Ali'nin düşünceleri günümüzde de geçerliliğini sürdüren bir durumdur. Türk toplumunda erkekler kadınların ilk erkeği olmak isterler ve bunun için ikinci ya da üçüncü olmayı bir gurur meselesine dönüştürürler. Ali bu tür erkeklerin bir sembolüdür bizim için.

Sitem'de bekâret problemine çok yer verilmemekle birlikte bu, karşımıza çıkan problemin önemini azaltmamaktadır. Cenan, ergenlik çağına yeni girmiş bir kızdır. Ergenlik çağına giren gençlerde, kız olsun erkek olsun ergenin ruhsal, bedensel ve hormonal olarak birçok değişiklik yaşaması normal karşılanan ve olması gereken bir süreçtir. Bu çağda mantıktan çok hormonların etkisi insanın hayatını yönlendirmektedir. Karşı cinse duyulan ilgi, kişinin değişen vücudunu keşfiyle bütünleşir ve bu duygular ergene o güne kadar yaşamadığı ve bilmediği bir dünyanın kapılarını aralar. Cenan da bu dünyayı keşfe çıkmış bir kızdır.

Cenan, arkadaşı Dalya'nın ağabeyi Eşber'e âşık olur daha önce cinsel bir deneyim yaşamamış olan genç kızın bu duyguları, şehvi duygularını tatmin arzusunun dönüşür; fakat Eşber'in duyguları Cenan'ınkinden farklıdır. O ne Cenan'ı seviyor, ne de onunla birlikte olmak istiyordur. Tek emeli, Cenan'ın şahit olduğu cinayetle kimsenin haberi olmadan sıyrılmaktır. Bunun için de Cenan'ın duygularını kullanır:

“Ama benim katil olmadığımı inanıyorsun, değil mi?” “Evet, evet, evet!” Başım göğsüne düştü, kokusu burnumu doldurunca büsbütün ağlamaya başladım. O zaman kollarını bana sardı, en tatlı sesiyle (kimse ondan daha tatlı olamazdı ki) “Zavallı küçüğüm, çok üzdüm seni,” dedi “Oysa sen mutlu edilmeye layıksın.” Ben artık kendimi yitirmiş, “Öp beni öyleyse,” diye ağlıyordum, “Öp beni, öp!” O, “daha iyisini yapacağım,” dedi. “Dünyanın en vefalı, en cici nişanlısını dünyanın en vefalı, en cici eşi yapacağım. Evleneceğim seninle. Var mısın Cenân? Benimle hemen şimdi buracıkta evlenmeye var mısın?” “Şaşkınlıktan gözyaşlarım bıçakla kesilmiş gibi dinerek, biraz da korkuyla, “Nasıl?” diye sordum. “İşte böyle,” diyerek beni kucağına yatırdı, elbisemin eteğini sıyrıp elini bacaklarımda gezdirmeye başladı.(...) Ateş gibi yanan etime buzdan soğuk değen parmağı bacaklarımla arasında kısaca bir şeyler aradı ve bulmuş olmalı ki soluğunu içine çektiğini duydum. Sonra birden tepeme kadar çıkan dayanılmaz bir acıyla sarsılarak bağırdım, kanım ayıt ağacının altına fişkırdı, Dalya, belki o minik, taze mezarı bile sulamıştır, öyle çok aktı çünkü!” (s.330-331)

Eşber, kendince bir güvence olarak Cenân’ın bekâretini cinsel bir birlikteliğe bile gerek duymadan alır. Toplumumuzda bâkireliği giden kızın o erkeğe bağlı kalacağı ve ihanet etmeyeceği düşüncesi yaygındır. Cenân da artık Eşber’in “karısı” olduğuna göre bu yüzden sırrı ölene dek Cenân’da kalacaktır:

“O, başımı kucağından yere sıyrıp ayağa kalkarak, “İşte evlendik!” dedi; elindeki kanı, koparıp yolduğu ayıt çiçeklerine sildi. “Ebediyen benim karımsın artık. Bana sadık kalmak zorundasın!” (s.331)

Belki Defne’de de bekâret problemine çok fazla değinilmemiştir. Roman kahramanı Defne, eşi Meto’yla boşanma arifesine girdiği günlerde daha içine kapanık ve kendini herhangi bir cinsel ilişkiye kapatmış bir kadın tavrı sergilemeye başlar ve kendini bir tövbekâr, hatta bir bakire gibi görür:

“Kocasını bıraktığından bu yana büsbütün utangaç, çekingen olup çıkmıştı böyle konularda. Tövbekâr olmuştu sanki; tövbekârdan da öte, sanki yeniden genç kızlığına dönmüştü, hatta bakireliğine; ha deyince kızarıp bozaran, gerekli gereksiz kıkırdayan, henüz erkek tanımamış bir yeniyetmeye.”(s.23-24)

Defne ve Beril’in bakirelik üzerine yaptıkları konuşmada Defne’nin eşi Meto’dan boşanma arifesindeyken başka bir erkekle yaşamış olduğu cinsel birliktelik yüzünden utanç duyduğunu anlarız. Defne, ataerkil kültürle yetişmiştir ve birlikte olduğu tek erkek eşidir. İçine düştüğü bunalımdan kurtulmak için

kendisini yeni bir erkeği tanımaya zorlar; fakat Meto'dan başka bir erkekle aynı yatağı paylaşan Defne, bir süre sonra bunu bir vicdan meselesi yapar ve utanç duymaya başlar. Beril ise bunu “bakirelik sendromu” olarak yorumlar:

“Beni şaşırtan bir şey var,” dedi Defne. “Yatak konusunda, yani seks yapmak konusunda nedense birtakım korkutmacalar üretmeye başladım.”(...) “Ne bileyim işte, onun kölesiymişim falan gibi, sanki. Beni kaçırıyormuş ya da yabancı bir adammış da bana tecavüz edecekmiş gibilerden ürpertiler. Ama zevkli bir yanı da var, ne yalan söyleyeyim. Sence ben sapık mıyım Beril, yoksa geri zekâlı falan mıyım?” (...) “Bence bu bakirelik sendromu, şekerim,” dedi. (...) “Daha çok bakirelerde görüldüğü için böyle deniyormuş okuduğuma göre,” diye Beril, dünden hazır, hemen açıklamaya girişti. “Şöyle ki zavallı bakire seks yapmak istiyor aslında, anlıyorsun ya, ama yasak, tabii, hatta istemek bile yasak, hem de ayıp, çünkü o, bakiremiz, namuslu, temiz, el değmemiş bir kızdır. Böylece bunları zavallıcımın bilinçaltı devreye girip tecavüz, ırza geçme fantezileri üretiyor, anlıyorsun ya, bu sayede kızcağız hiç değilse hayalinde biraz seks yapıyor ama kendi iradesi dışında, zorla yaptığı için günahkâr ya da ahlaksız sayılmıyor.”(s.160)

Bekârete aşırı önem vermenin büyük bir problem olduğunu Beril'in bu düşüncelerinden de anlıyoruz. Her dönemde ve her yerde olduğu gibi bu romanda da kadının kendine dayatılan bekâretin sorumluluğu altında ezildiğini, cinsel özgürlüğünü yaşamaktan utandığını, bekâretini korumak için arzularına ket vurduğunu ve cinselliği kendine yasakladığını görüyoruz. Bu yasak, bilinçaltından maskeli şekilde gün yüzüne çıkıyor.

Gazel, Yeğınobalı'nın diğer dört romanına nazaran bekâret konusunun en geniş biçimde ele aldığı romanıdır. Yazar bir söyleşisinde *Gazel*'de bekâret sorunsalına neden bu kadar değindiğini şu şekilde açıklamaktadır:

“Benim genç kızlığımda, sanki daha özgür ve rahattık. 1950'lerden 2000'lere gelindiğinde namus endişesinin giderek arttığını görüyoruz. Sitem ile 30'lara, Mazi Kalbimde Bir Yaradır ile 40'lara döndüm; o zamanki Türkiye çok daha özgürdü. Geçmişten bugüne baktığımızda ne yazık ki tersine bir ilerleme söz konusu. Bunu vurgulamak istedim; ama asla nostaljik bir şekilde değil. Çünkü hayata dair duyarlılıkları, felsefe yapmayı, eskiyi kutsamayı sevmiyorum.”³³

³³ Hande Öğüt, *Bakire Olmak Kolay, Kadın Olmak Zor*, Radikal, Arşiv, 25 Mayıs 2007.

Yeğınobalı, *Gazel*'in başkişisi Serap'ın bekâretini kutsaması olgusunu Hande Ögüt'le yaptığı söyleşisinde şöyle dile getirmektedir:

“Evet, Serap'ın yaklaşımı bakireliği kutsar yönde. Çünkü o dönem, içinde yaşadığı toplum böyledir; gerçi halen kadın-erkek ilişkilerinde bu olgunun sürdüğünü görüyorum. Ki bu töre cinayetleri ve namusun yüceltiildiği televizyon dizilerinde ortaya çıkıyor. Türkiye sadece İstanbul'dan ibaret değil; bir de sessiz çoğunluk var. Anadolu kadını hâlâ bu sorunu yaşıyor.”³⁴

Bakireliğin ne derece önemli olduğunu romanın ilk cümlesinden de anlamak mümkündür. Roman “Bakireyim de ondan!” diye başlar. Serap, bakire olduğu için gurur duyan bir kızdır. Bekâretini dokunulmazlığının bir sembolü olarak görür ve bunu korur. Yakın çevresinde gördüğü hüsrarla biten birliktelikler gibi mutsuz ilişkiler yaşamaktansa, beklemeyi ve bakire kalmayı tercih eder. Bakireliği bir el değmemişlik, kirlenmemişlik olarak nitelendirir ve bu yüzden diğer insanlara biraz yukarıdan bakar. Halk deyişiyile bazı şeylerin Serap'a “malum olmasını” da temizliğine ve saflığına yormak mümkündür. Hatta öyle ki Serap kendisini Yunan mitolojisindeki genç bakire İfigenya (İphigenia) gibi kutsar. Hayal gücü çok geniş olan Serap, masallardaki tanrıların da erkekler gibi bakirelere düşkün olduğunun, insanların da yüzyıllardır bakireleri kutlu bir zümre saydıklarının ve bâkire olanların toplumda saygınlık kazandığının bilincindedir ve bu yüzden “kız” olmanın tılsımlı ayrıcalığından memnundur. “Kendini ‘Asya Yakasının Bâkire Bilicisi’” olarak niteleyen Serap diğer yandan da evliliği değil, bekâretini adamaya deyecek olan aşkı bekler:

“Kendini aşk için saklıyordu. Hayır, okuldaki kimi aptal kızların dediği gibi, “aşık olacağı adama” değil, aşkın kendisine saklıyordu. Günün birinde âşık olacak ve genç kızlığının dönüm noktasını aşk içinde yaşayacaktı.”(s.13)

³⁴ A.g.y.

Serap evliliğe ılımlı yaklaşmayan bir kızdır. Telli duvaklı gelin olmayı, erkeklerin şehvetini dindirmek için sunulan bir bâkire olmayı kabul etmez ve düğünün aslında bir kurban bayramı olduğunu düşünür ve bu yüzden “telli duvaklı” gelin olmayacağına dair yemin eder. Kendisiyle evlenmek isteyen Kâmran Mirgâni’nin neden Serap’la evlenmek istediğini açıklamak istediği sırada Serap bunu bildiğini, sebebin bekâret olduğunu hiç duraksamadan söyler ve karşısındakini hayrete uğratar:

“Neden istemişim seni?” “Bakireyim de ondan,” diye yanıtladı Serap hiç duraksamıyız. “Yeniyim, gıcır gıcır, hiç kullanılmamışım, el değmemişim yani, kızıoğlankız, hani, o ne demekse.” (s.138)

Kâmran Mirgâni, annesinin vasiyeti olduğu için Serap’la evlenmek istediğini söylese de Serap buna inanmaz, çünkü onun için hayatta bekâretten daha önemli bir şey yoktur. Bu Serap’ın kibirli olmasına neden olmaktadır ve sırf bakire olduğu için Mirgâni’nin evlenmek istemesi konusunda ısrarlıdır. Serap’ın bu dayatmaları üzerine Kâmran Mirgâni’nin verdiği cevaptan, eril bilincin dayattığı fiziksel bekâretten ziyade ruhsal bekârete önem veren biri olduğunu anlamamız mümkündür:

“Tut ki öyle, evet, hiç değilse kısmen, bunu inkâr etmeyeceğim, ama senin sandığın anlamda bakirelik değil sende beni çeken. Benim gözlerimin içine bakıp, ‘Beni bakire olduğum için istiyorsun!’ diyebilecek kadar ‘bakire’ olman, ne demektir biliyor musun?” (s.147)

Yine de ataerkil bilincin aşılması olduğu düşüncelerden sıyrılmanın çok da kolay olmadığı bir toplumda Kâmran Mirgâni’nin Serap’a “*Sahiden bakire misin?*” (s. 150) diye sormasını çok da yadırgamamak gerekir. Türk erkeğinin arzuladığı kadını her şeyiyle benimseyip sahiplenmesi ve kıskanması durumuna geçmişte de bugünde de karşılaşmak mümkündür ve kuşkusuz ki gelecekte de bu düşünce çok değişmeyecektir.

Serap, karşı cinse olan arzularını fiziki birliktelik yerine hayalen tatmin etmeye başlar. Bunun sebepleri; kendisine güç ve saygınlık verdiğini düşündüğü bakireliğini kaybetmemek ve ataerkil dayatmalara karşı gelmektir. Serap, fiziken yaşayamadığı cinselliğini kafasında kurduğu senaryoda tatmin eder. Bunu yaparken de böylesine önemseddiği ve gururlandığı bekâretini hayalen erkeğe teslim eder ve bundan pişmanlık duymaz. Başka bir deyişle Serap, yıllarca bekâretinin altında gizlemiş olduğu dürtülerini hayallerinde de olsa doyasıya yaşamaktan mutluluk duymakla birlikte, bir yandan da kendi içindeki korkuları, ailesinin bu durumda göstereceği tavrı reddederek, bedenine kendisi dışında getirilen yasaklara isyankâr şekilde karşı çıkar. Serap, bu ilkel şehvetinin ortaya çıkmasından son derece memnundur ve hayaller kurmaya devam ederken bilinçaltı ona yine oyunlar oynamaya başlar. Serap, arzuları ve değerleri arasında sıkışıp kalır ve kendi içinde bir vicdan muhasebesi yapmaya başlar:

“Serap kulağının içinde bir sesin, “Hani sen de böyle (bakire) kalacaktın daha yıllarca?” diye dudak bükerek sorduğunu duyuyor. “Bakireyim ya işte!” karşı çıkıyor bu soruya. “Sayılmazsın artık, sayılmazsın, çünkü tövbeni bozdun.” “Bozmadım işte!” Ses, alaycı ve bilge, “Bakirelik salt beden işi midir sanıyorsun?” diye kafa tutuyor.” (s. 234)

Serap, vicdanının sesine kulak verdiğinde masumiyetinin kaybolduğunu, “bakire biliciliğinin” geri alındığını ve lanetlendiğini düşünür ve bakireliğine yeniden kavuşmak ister. Bunun için, haz alarak hayal ettiği şehvet dolu sevişme sahnelerini tekrar gözünde canlandıracak; fakat bu sefer bir tecavüz süsü verecektir. Bu durum kendi rızası dışında olduğu için de “namussuz” sayılmayacaktır. Serap’ın bu durumu Belki Defne’deki Defne’ye benzer. Serap da Defne gibi cinselliğini yaşamak istemekle birlikte toplumun değer yargılarına da karşı çıkmaktan kaçınır. Bu yüzden de vicdanını rahatlatmak için ırza geçme fantezileri üretir; çünkü Türk toplumu olarak cinsel istismara bakışımız, bakire olmayan bir

genç kıza bakışımızdan farklılık göstermektedir. Öyle ki zorla cinsel birliktelik yaşatılan kadınlar toplumun gözünde “acınılası” ve “zavallı” olarak nitelendirilirken, kendi hür iradesiyle cinselliğini keşfeden ve yaşayan kadın daima “ahlâksız” olarak nitelendirilmektedir. Serap da bu korunma mekanizmasıyla hareket ederek kendince ahlaksız olmaktan kurtulur. Serap’ın yeniden uyarladığı hayallerde bu defa birleşme anına geldikleri anda, erkek, Serap’ın bakire olduğunu anlar ve geri çekilir. Erkek, toplumun düşüncelerini temsil eder ve ona uyarılarda bulunur. Serap’ın bilinçaltının uyarısını ise şu şekilde aktarabiliriz:

“(…) “Sana benden bir ağabey öğüdü, cici kız,” dedi, şimdi berraklaşmış, neredeyse tizleşmiş, parlak bir sesle. “Nasılsa cici beyin biriyle evleneceksin, eninde sonunda, istesen de istemesen de! İyisi mi sen sen ol, öyle her canının çektiğine kuyruk sallama! Her erkek benim gibi insanlık göstermez, küçük hanım. Kalkmış s...in imanı yoktur, bunu böyle bil! Bir de bakarsın kızlığın elden gidivermiş, sonra nasıl hesap verirsin cici beylere, cici hanımlara, ha?” (s. 241)

Bu uyarıyı alan Serap, toplumun kendisine biçtiği role uygun davranmak adına, kendi özgürlüğünün kısıtlanmasına boyun eğmiş olur ve kadınların “alın karası” olarak nitelendirilen cinselliği yaşamamayı seçer. Bu özverisinin karşılığı olarak da ödüllendirilmeyi hak etmiş olduğunu düşünür. Böylelikle ödülü olan “bakire biliciliğini” de hâlâ bakire kaldığı için tekrar kazanır ve “kadın evlenene kadar cinselliğe dair hiçbir şey öğrenmemelidir” teorisine uyararak evlenene kadar, yasak ve ayıp olan bu düşüncelerden kendini uzak tutmaya karar verir.

Serap’ın ablası Zerrin de “kız olmak ve kadın olmak ” kavramları arasında boşluğa düşmüş ve “kadın” olmayı asla kabullenememiş bir genç kızdır. Zerrin Türk toplumunda tabu olan cinselliği evlilik öncesi yaşadığı için pişmandır ve sevgilisi Esat’la isteyerek birlikte olmasına rağmen, duyduğu vicdan azabını dindirmek için onu suçlar:

“(…) “Ben de hülyalıydım bir zamanlar, diye, çok eski bir maziyi anarcasına konuştu. “Masumdum.” Şimdi usul usul ağlamaya başlamıştı.

“Ben de bulutların üstünde gezen genç kızdım, bakireydim... sen... sen beni... iğfal etmeseydin...” (s.16)

Zerrin’in de kardeşi Serap gibi masumiyetini korumak adına kendisine isteği dışında gerçekleşmiş bir birliktelik konumu ve iğfal edilmiş bir genç kız süsü vermek ister. Esat’a karşı duyduğu sevgi, birlikte oldukları ilk günden sonra adeta bir kine dönüşür ve o günden sonra Esat’la aralarına aşılmaz engeller koyar. Zerrin, kadın olmayı bir utanç olarak görür, kirlendiğini düşündüğü için duyduğu utancı ve arzularına yenilip tabuları yıkması sonrasında oluşan pişmanlığı her fırsatta Esat’a kin kusarak hafifletmeye çalışır:

“(...) “Kadın deme bana! (...) “Kadın olmak istemiyorum ben. Genç kız olmak istiyorum... Gene eskisi gibi, masum...” Yumrukları silmeye çalıştığı gözyaşlarıyla sıırsıklam, Esat’ın göğsünü dövüyordu. “Kızlığımı nasıl çaldınsa geri ver bana. Masumluğumu, temizliğimi...” (s.17)

Zerrin Esat’la birlikte olduğu geceyi “lanetli gece” olarak tanımlar. Bu birleşme Zerrin’i birleşmekten ziyade bir yalnızlığa sürüklemiştir. Esat’ın mutluluğu da Zerrin’in pişmanlığı yanında sönük kalmış ve Zerrin, kullanılmış, harcanmış olduğu düşüncesiyle de mutlu olmayı Esat’a da yasaklamıştır. Zerrin, Türk toplumunda istemese de ilk birlikte olduğu kişiyle evlenmek zorunluluğu duyan kadının temsilcisidir. Bu kadın, artık “kullanılmış” ve “kirlenmiş” olduğu için kimsenin kendisiyle evlenmeyeceğini düşünür ve kendine olan inancını kaybeder. Zerrin, Serap’la aralarında geçen konuşmada bunca zaman kendini temize çıkarmak için uğraştığını, en büyük hatasının bir erkekle birlikte olduğu için hemen onunla evlilik hayalleri kurmaya başlamak olduğunu söyler. Onun bir diğer pişmanlığı da toplumun dayattığı kurallara boyun eğmiş olmaktır. Her konuda açık fikirli, ileri görüşlü, güçlü bir kız olan Zerrin de yaşadığı devrin dayatmaları karşısında bu özgürlüğünü koruyamamıştır:

“(…) Onunla yatmayacaktım, ya da yattım diye hemen evlenme planları yapmaya başlamayacaktım, sıradan kızlar gibi. Madem o kadar serbest, açık fikirli falandım, ‘hoşuma gidiyor, onunla yatacağım,’ demek cesaretini gösterecektim.” (s.254)

Gazel romanında Serap’ın ablası kadar arkadaşı Yasemin de bekâret problemiyle çıkar karşımıza. Yasemin, sekiz yıldır nişanlı olduğu Babür’ü sevmemektedir. Onunla sadece çıkarı dolayısıyla birliktedir. Nişanlısıyla cinsel birliktelik yaşamamasına rağmen, duygu buhranı yaşadığı sırada karşısına çıkan ve âşık olduğunu düşündüğü erkek olan Naim’le ani bir kararla birlikte olur. Bu Babür’e geri dönmemesini garanti altına alan bir araç gibi görünür genç kıza:

“Kendimden korkuyorum, Serap! Son dakikada gene eski Yasemin olmaktan korkuyorum. Saltanatın eşiğinden dönmek kolay değil benim için… İşte bu yüzden şimdi Naim’e… Ama asıl kendi kendime güvence vermem gerek. Geri dönüşü olmayan bir güvence.” (s.75-76)

Yasemin bu sebeple ani bir kararla Naim’le birlikte olması ona mutluluk getirmez. Yasemin’le evlenmekten vazgeçen Naim, Yasemin’e layık olmadığını ve ona iyi bir gelecek vadedemeyecek olduğunu söyleyerek bu ilişkiyi bitirmek ister; fakat Yasemin, Naim’in asıl söylemek istediğini ve bu beylik cümleleri kurmasının asıl sebebini şu şekilde yorumlar:

“Benden buraya kadar, demeye gelir bu laflar. Sözümona karşısındakinin kadınlık gururunu düşündüğü için böyle ikiyüzlü bir tavır takınır, ikiyüzlü beyimiz. Yani, sana fırsat veriyorum, ilişkiyi bitiren sen ol da onurunu kurtar, kabilinden.” (…) “Verdim ya, Serap!” (…) “Yattım ya onunla” (…) “Bu kız bana verdiyse herkese verir klasiği, anlıyorsun.” (s. 203-204)

Yasemin’in bu düşüncesi, bekâretini kaybettikten sonra ilişkisi biten tüm kadınların ortak görüşünü yansıtır. Türk toplumunun ikiyüzlü eril yapısı burada bir kez daha kendini su yüzüne çıkarır. Türk toplumundaki kadınların ortak sorunu şudur ki; bâkire olmak da zordur, kadın olmak da, çünkü bekâretini korumak isteyen genç kızların sayısı günümüzde azımsanmayacak kadar çoktur. Bu yüzden karşı cinsle herhangi bir birliktelik yaşamayı reddeder. İlişkilerin çoğunun

bitmesinin sebebi de budur. Eril ahlâk kurallarının erkeklere öğretisi yüzünden erkek, hiçbir zaman ilişkiye girdiği için bir suçluluk duymamıştır. Aksine bu durum onun için bir övünç kaynağı, hatta “elinin kiri” olmuştur. Bunun için kadınlara dayatılan “yasak” kurallarını tanıyamamakta ve bunun önemini anlayamamaktadır. Bu yüzden erkeklerin düşünceleri gibi fizyolojik dürtüleri de kadınların dürtüleriyle aynı kefeye koyulamaz. Erkek, bu zamana kadar cinsel arzularını her istediğinde tatmin edebildiği için, bu defaki arzuladığı kadın tarafından reddedilince bu çoğu zaman ayrılma sebebi olarak karşımıza çıkar ve genç kız tarafından “vermediğim için böyle oldu” olarak algılanır. Kadın, mutlu bir beraberlik yaşamak isterken, toplum tarafından bu denli önemsenen “kızlığını” koruduğu için mutsuz olmasının çelişkisini yaşar ve bu sefer de diğer türlüünü yani, mutlu olmak için “bekâretimden vazgeçmeliyim” düşüncesine kapılır. Bu sefer de “hafif” ve “bana verdiyse herkese verir” mantığıyla karşılaşır, yine mutsuzluğun pençesine düşmektedir. Sonuç olarak Yeğınobalı'nın bütün bu romanlarındaki kahramanlar toplumda bekâretin aşırı önemseniyesi yüzünde acılar çekerler. Bekâreti hem kaybetmek hem korumak onları birtakım açmazlara götürür ve bu yüzden de mutluluklarını kaybeder ve bekâretin tutsağı gibi yaşamak zorunda kalırlar.

5.2 Cinsel Arzuların Bastırılması

Bu bölümde Yeğınobalı'nın romanlarında Türk toplumunda erkek hâkimiyetinin bir ürünü olan cinsel arzulara ket vurma dayatmasının kadınların bilincinde yarattığı ve kendisini toplum içinde ahlaksız hissetmemek adına uygulamak zorunda kaldığı arzularını gönlünce yaşayamaması durumunu irdeleyeceğiz.

Genç Kızlar'da cinsel arzuların bastırılması teması pek karşımıza çıkmaz. Kadınların hayatının önemli bir yönünü oluşturan cinsel arzuları denetleme

düşüncesi, roman kahramanı Miss Bee’de görülür. Öğretmeni Lionel Sherwood, genç kızı Gustave Flaubert’in *Madame Bovary* karakterine benzeterek ona “*sen baskı altında tutulan tutkusun.*” (s. 41) der. Miss Bee arzularını dışarı vurmaktan korkar. Bunun sebebi, sevdiği erkeği arzulamasına rağmen, erkeğin duygularından emin olmamasıdır. O, bilinçaltına işlemiş olan bu korkusunu bir türlü yenemez. Zaman zaman cinselliğini özgürce yaşamak istese de istem dışı korkuları nedeniyle kendine ket vurur ve eline geçen fırsatı değerlendiremediği için pişmanlıklar yaşar. Romanda bu konuda şunlar söylenir:

“Böyle çılgın ve sihirli dakikalar olmazsa insan hayatının belki de yaşanmaya değmeyeceğini düşündü. Ve içinde keskin bir pişmanlık duyarak başını eğdi. Çünkü bir çılgınlık gecesi yaşamayı çok istiyordu ama bu geceyi ışıklı ve kusursuz, unutulmaz kılacak olan tılsımlı dakikayı elinden kaçırmış olduğunu da çok iyi biliyordu. Geç kalmıştı. Artık geri dönemezdi.” (s.285)

Romanın kötü karakteri Prissy ise Miss Bee ve Mariana’dan farklıdır. O cinsel arzularını kontrol etme, ket vurma yoluna gitmez. Esasında diğerlerinin de kendisi gibi cinsel arzuların baskısı altında olduğunu, ancak kendisinin onlardan farklı olarak bu arzuları gerçekleştirmede bir engel tanımadığını onların yüzüne söyler:

“Kendinizi bir şey sanıyorsunuz!” diyordu. “Açık konuşuyorum diye beni küçük görüyorsunuz! Sanki siz benim gibi değil misiniz? Siz de benim yaptıklarımı yapmak istersiniz; ama cesaretiniz yok. Benim cesaretim var diye beni kıskanıyorsunuz. Ne olacak, işte? Ömrünüzde erkek yüzü görmemişsiniz ki! Erkek nedir bilmediğiniz için erkek gördünüz mü deliye dönüyorsunuz. Baksana, Gabriel Samson’u neredeyse yiyeceksiniz!” (s.194)

Prissy, cinsel arzularını bastırmaya gerek duymadan yaşamakla birlikte Gabriel Samson’a dair kendisine bile itiraf edemediği dürtülerinin olduğunu çok sonra itiraf edecektir. Prissy’nin cinsel arzularını uluorta açıklaması, hemcinsleri tarafından sapkınlık, sapıklık olarak nitelendirilir. Prissy sözgelişi şöyle konuşur:

“Onu her görüşte tutuşuyorum! Beni öpsün, okşasın, parolasın istiyorum! Dişlerini etime geçirsin istiyorum!” (s.195)

Mazi Kalbimde Bir Yaradır romanında Lamia, ergenlik çağına ulaşır ve duygularının bilincine varınca mahallenin şuh kızlarının yaşadığı çekici ve serbest hayata özenir. Lamia, ataerkil bir ailede yetiştiği için cinsellikle ilgili hiçbir şeyi konuşup öğrenme fırsatına sahip olamamıştır. Türk toplumuna empoze edilen, evleninceye kadar cinsel ilişkide bulunmamak kuralına uymak zorunda olduğunu düşünmüş ve bu durum cinsel isteklerini sınırlandırmasına neden olmuştur. Lamia'nın kurduğu hayallerden bunu anlamamız mümkündür:

“(…) Necla'nın şuh kahkahaları arasında içki içmenin, Korkut'tan başka bir erkekle dans etmenin nasıl olacağını merak ediyordu. Bir erkeğin kolları arasında sıkılmanın, bir erkekle öpüşmenin nasıl olacağını merak ediyordu. Ve böyle gecelerde bunu öğrenmek için ta evleninceye kadar beklemeye dayanamayacakmış gibi geliyordu.” (s.71)

Lamia, cinselliğinin ayırımına vardığı sırada karşı cins karşısındaki duyguları konusunda da farklılaşır. Eskiden Ali'ye karşı duyduğu masumane sevgi artık yerini şehvi duygulara bırakır. Yeşilce'nin gençlerinden Turan'a karşı duyguları da böyle bir değişim gösterir. Onunla dans ederlerken kendisini tarif edilmez bir hazzın içinde titrerken bulur:

“(…) O sıcacık yanak kendi yanağına değince içine öyle keskin bir zevk saplandı ki kanının, vücudunun her zerresinde, sanki ta kasıklarının arasında bir kamaşma duyan Lamia, kendini tutmasa bağıracaktı.” (s.100)

Türk toplumunda kontrol altına alınmış cinselliği Lamia ile Turan arasında geçen konuşmalarda görürüz. Turan, Lamia'yı öpmek istediğini söylediği zaman Lamia da bunu arzu etmesine rağmen, cinsellik kendisine konuşulması ayıp bir şey olarak öğretildiği için utanır. Turan'la buluşacakları günün hayalini kurarken artık kontrol altına alamadığı istekleri kendi kendine itiraf eder. Bu itirafı sadece Turan yanında değilken yapabilir:

“(…)Lamia yanan yüzünü ağaç gövdesine yaslamıştı(…) Bir gece önce Turan'a söylemeye utandığı sözcükleri kendi kendine söylüyordu: “Öpüşeceğiz Turan, dudak dudağa...” Ağacı kollarıyla sarıyor, ağacın

gövdesini kendi gövdesinin ateşiyle yumuşatıp eritmek istercesine bacaklarını da dolamaya çalışarak kucaklıyor, okşuyor, öpüyordu.(...)” (s.108)

Lamia, Ali’yle evlendikten uzun yıllar sonra Yeşilce’ye geldiği gün odasında yatarken, Süsi’yle Bekir’in birlikte olacaklarını düşünür ve aynı ihtiyacı kendisi de duyar. Lamia’nın tatmin olma isteği, ne istediğini bilmemesine yol açar. Öyle ki bu arzuyu dindirmek isterken tek bir kişiyi değil, iki kişiyi birden hayal eder. Lamia’nın arzuları tek bir insan üzerinde odaklanmamaktadır. O, fiziksel anlamda herhangi bir temas kurduğu hemen herkese karşı bastırmak zorunda kaldığı şehvi duygulara kapılır. Lamia’nın arzuladığı erkeklerden biri de Bekir’dir. Lamia ilk başta Süsi’den intikam almak için Bekir’i baştan çıkarmayı düşünse de bundan vazgeçer; fakat dans ettikleri bir esnada Lamia arzularına engel olmakta güçlük geçer:

“Bekir hızlıca dönmelerinden yararlanarak onu göğsüne bastırdı. Ve Lamia içinde şimşek gibi bir hazzın kamaştığını, hem tatlı ağulu bir arzunun damarları boyunca yayılarak (ıgıl ıgıl akmak dedikleri bu olsa gerekti işte) kasıklarının arasında odaklandığını hissetti. Paniğe kapıldı. İlk başta Bekir’den korktu. Onu arzuladığını, onun yakınlaşmasından kaçınmamış olduğunu Bekir bilmemeliydi. Lamia Bekir’in kollarında, o arzu baygınlığı içinde gevşek, hazır duran gövdesini şöyle bir kasti, başını belli belirsiz geriye çekip Bekir’in sıcak soluğundan uzaklaştırdı.” (s. 273)

Sitem romanında da cinsel arzuların gücü ve bastırılması temasıyla karşılaşırız. Romanın kahramanı Sitem, Cenana’la geçen bir konuşmada küçük kardeşine küçük bir “çük”e sahip olduğu için “tomurcuk” dediğini söyleyince Cenana, onun bu rahatlığı karşısında hayrete düşer, bir yandan da sevinir, çünkü Cenana bunca zaman merak edip de “ayıp” olduğu için kimseyle paylaşamadığı düşüncelerini paylaşabileceği birini bulmuştur. Cenana, Sitem ile Eşber’in sevişme sahnesine tanık olunca ergenlik çağında hormonlarının da devreye girmesiyle birlikte cinsel dürtülerinin ayırımına varır ve Sitem’in yerinde olmak ister:

“O tapınmayı, o kendini bırakışı, o eriyip gidişi kendi kollarımla bacaklarımda hissediyordum. (...) Eşber’in elini Sitem’in başında tutuşu,

örneğin, hiç gözümün önünden gitmiyordu. Öylesine sahiplenen ve esirgeyen, öyle sevecen bir el koyuşa benziyordu ki! (...) Aynı şeyleri Eşber’le mutlaka yaşamam gerektiğini, yoksa öleceğimi hissetmekten vazgeçemiyordum.” (s.273)

Bireyler ergenlikle birlikte cinselliğin farkına vararak vücutlarıyla çok fazla ilgilenmeye başlarlar. Ergenin kendini keşfetmeye başladığı bu dönemde fiziksel ve ruhsal değişimler onu bilmediklerini öğrenme konusunda bir hayli zorlamaya başlar. Cinsellikle ilgili her konuşmaya kulak kabartır ve her şey ilgisini çeker. Buna bağlı olarak cinsel fanteziler üretmeye başlar. Cenana da önceden hiç beğenmediği vücudunun değişmeye başladığını fark edince bu değişim onun çok hoşuna gider ve vücudunu bir an önce Eşber’in fark etmesini sağlamak ister. Bu sayede arzularına kavuşacağını ve şehvet kapılarını aralayacağını düşünmektedir. Cenana’nın gelişim sürecindeki duyguları romanda şöyle anlatılır:

“(…)Eşber’in parmak uçlarını göğüslerimde hissederek hazdan ve heyecandan bayılacak gibi olmuştum ama o benim göğüslerimin nasıl büyümüş olduğunun farkında mıydı acaba? Demek ki birincil sorun, Eşber’e artık küçük bir çocuk, geçen yazki küçük kardeş olmadığımı kanıtlamaktı.(…) Yepyeni Cenana’yı Eşber’e nasıl tanıtabileceğim konusunda bir sürü çılgın, gözükara hayal kurdum. Bu hayallere daldığım zaman neredeyse kendimden geçiyordum, Dalya. Etlerim, kemiklerim dağılıp gidiyordu. Çevremde olup bitenden, tüm dünyadan kopuyordum.” (s.284)

Cenana cinselliği keşfetmesiyle birlikte artık bunu bir doyuma ulaştırmak ister. Çocukluk evresinde hayatının parçalarını oluşturan şeyler onun için eski önemini yitirir ve sadece cinsel arzularının tatminine odaklanır; fakat cinsel ilişki bireyi sadece biyolojik açıdan değil, ruhsal açıdan da tatmin etmelidir. Aksi takdirde karşılaşılan sonuçlar kişinin hayatının her dönemini etkileyecek sonuçlar doğurur. Kişi, ilk cinsel tecrübesini yaşamadan önce ne istediğini anlamalı ve vücudunu tanımalıdır. Bunun yanı sıra birey, ilişkinin toplumsal ve bireysel sonuçlarını değerlendirmelidir. Olgunluğa erişmemiş bir ergen için sağlıklı bir cinsel ilişki ciddi sorunların başlangıcı olabilmektedir. Cenana da biyolojik olarak

olgunlaşmasına rağmen, zihinsel bir erişkinliğe sahip olamadığı için şehvetinin doğurduğu sonuçların pişmanlığıyla karşı karşıya kalır.

Belki Defne, Yeğınobalı'nın romanları arasında cinsel arzularının bastırılması probleminin en geniş ele alındığı romandır. Romanın başkışisi Defne'nin, arzularını kontrol altına almak istemesinin önemli bir sebebi, çevresindekilerle dostluğunu kaybetmek istememesidir. Roman'ın neredeyse tamamında o, cinsel arzulara güçlü bir şekilde direnir. Defne'nin dostluğu için yaptığı bu direnmeyi şöyle ifade edilir:

“Defne'nin tüm çırpınışı bu patlamayı önlemek için olmuştu. Beril'i kaybetmek korkusuyla. Beril'i belki de zaten kaybetmiş olduğunu aklından bile geçirmeme çabasıyla. Sonradan, Beril ortadan çekildikten sonra da Sahir'in peşine düşmeyişi, her şeye karşın hâlâ ve her zaman, Beril'e bir şeyler kanıtlamak isteyişinden değil miydi, temelde? (s. 10)

Defne'nin arzularına ket vurmasının sebeplerinden bir diğeri de ataerkil bir aileden geliyor olmasıdır. Defne, sadece kocası Meto'yla bir birliktelik yaşadığı için, ondan ayrı kaldığı günlerde başka bir erkeği istemesini bilinçaltı bastırmaya çalışır ve *Gazel*'deki Serap gibi sanrılar üretir. Defne de Serap gibi bu sanrıların gerçek olduğunu düşünür. Sahir'in yaklaştığını ve kendisiyle konuştuğunu düşündüğü sırada Defne gözlerini açınca aslında Sahir'i karşısında otururken bulur ve gördüğünü zannettiği şeylerin aslında hayal ürünü olduğunu anlar. Öte yandan Sahir'in ne istediğini anlayamamak her geçen gün Defne'yi daha çok bir çıkmazın içine sürükler. Defne, Sahir'in söylediği her kelimeye bir anlam yüklemeye çalışırken, diğeri yandan da her geçen gün artan şehvet duygularını dışa yansıtmamaya çalışır. Cinsellik engellenemez bir dürtüdür, engellemek, ertelemek veya bastırmak kişilik bozukluklarına yol açar. Defne de buna bağılı olarak kişilik bozuklukları yaşamaya başlar. Arzularını bilinçaltına itip, orada tutmak ister ve

kendisini bu şekilde korumaya çalışır; fakat Defne'nin bastırılan bu arzuları geceleri gün yüzüne çıkar. Bedeninin isyanına direnişi romanda şöyle anlatılır::

“O gece yatağa girince ömründe ilk kez kendi bedeninin isyanıyla karşılaştı ve bu başkaldırıyı bastırmak, yatıştırmak ihtiyacıyla kıvrandı. Sınır uçları hâlâ öylesine çırılçıplak ve ayaktaydı ki altındaki serin ve kaygan çarşafın dokusu bile pütürlü, kışkırtıcı geliyordu huylanmış tenine. Sonunda yüzünü gömdüğü yastığa tırnaklarını geçirip bağırduğunda dudaklarından kopan boğuk fisiltinin haykırdığı isim neydi bilinmez(...)” (s. 66)

Defne, *Gazel*'deki Serap'a benzer. Her iki kahraman da bedenlerinin arzuladıkları şeylerle ahlâkî yasaklamaların arasında kalırlar. Öyle ki ikisi de bilinçaltılarında gizledikleri gerçeklerle bir mücadele içine girer ve adeta bilinçaltılarıyla çekişirler.

“Sanki senin yasaklamana gerek vardı, diye Defne bilinçaltına dudak büktü(...) Romanlardaki içli kızlar gibi yıldırım aşkıyla vurulup karasevdalara karacak halim yok ya! Ama bilinçaltı, böbürlenme o kadar, dedi, aynen romanlardaki kızlar gibi yıldırım aşkıyla vurulmadın mı Sahir'e? (...) Ama karasevdaya dönüştürmeyeceğim bu aşkı, denetleyeceğim, Sahir'in salt dostu olmakla yetineceğim, çünkü onun karısı Beril, benim en yakın arkadaşım ve hiçbir şey Beril'in arkadaşlığını yitirmeye değmez, anlıyor musun? Hiç kimse.” (s. 90)

Defne, kendisiyle girdiği bu kavgada galip gelemeyiz, çünkü Beril'e karşı sevgisi ne kadar büyükse, Sahir'e duyduğu aşk ve arzular da o denli yoğundur. Bu yüzden her ne kadar arzularını bastırsa da içinden mutlaka bir gün bir yerlerde Sahir'le birlikte olmanın hayalini kurar. Sahir'le dans ederken sevdiği erkeğe bu kadar yakın olmasına rağmen, kendisini tutmayı başarır; ama bu onun için işkenceden farksızdır:

“(...)Tepeden tırnağa tüm bedeni onun bedenine dokunmak, onun bedenine sokulmak ihtiyacıyla sızlıyor, zonkluymuş, acıyordu. Bu ne dayanılmaz, ne sevgili bir işkenceydi böyle, ona bu denli yakın olmak! Ve bu yakınlığı onun da isteyip istemediğini bilememek!” (s. 175)

Gazel romanında ise başkişi Serap'ın arzularının ortaya çıkışı, arkadaşı Yasemin'in yaşadığı aşka özenmesiyle olur. Serap, gurur duyduğu bekâretini korumak amacıyla bunca zaman hiçbir erkeği hayal etmeye kalkışmamıştır; fakat

Yasemin’le konuştuktan sonra hayatında onu seven, arzulayan bir erkek olmasını ister. Serap’ın bu masumane hisleri bunca zaman bilincinde gizlenen dehlizlerin ortaya çıkmasını sağlayacak bir başlangıç niteliğindedir. Serap’ın arzularının kendini göstermeye başlaması romanda şöyle anlatılır:

“(…)Boğaz’a tepeden bakan bir gül çardağının altında, onu öylesine derin bir tutkuyla çağıran erkeği karşılamanın ve kendini ona vermenin nasıl bir şey olabileceğini hayal etmeye çalışıyor. Böyle bir saati yaşamak için bakireliğini iki kez feda etmeye değermiş gibi geliyor bir an için.” (s. 77)

Serap’ın karşı cinse ilgisini uyandıran olaylar, bir erkeği yarı çıplak görmesiyle başlar. Yıllardır bilinçaltına itmiş olduğu arzuların şiddeti ve bunun apansız patlak vermesi Serap’ın benliğini derinden sarsar; ama bu duruma şaşırarak, vücudunun ve bilincinin buyurganlığına karşı durmak yerine bu durumdan haz almaya başlar. İlk zamanlarda kendini hayaller kurarak avutan Serap, bir süre sonra, tüm benliğini sarmaya başlayan bu şehvet dolu duygulardan kurtulmak, bu duyguları bilinçaltına yeniden hapsetmek ister:

“ Serap günde kaç kez bu delice duyguları gene zincirlere vurmak ve benliğinin izbelerindeki şu malum sır dolu karanlık dehlizlere geri göndermek zorunda olduğuna ve bunun için gerçek bir çaba harcaması gerektiğine karar veriyor. “Zincirler iyice ağır tutup kapıya da kırk kilit vurursam belki yeniden o derin uykularına dalarlar da yakamdan düşerler.” diye düşünüyor.” (s. 215-216)

Serap’ın ablası Zerrin ise Serap’a talip olan Kâmran Mirgâni’yi bir an için arzular ve kendine engel olamayarak onunla birlikte olur. Daha sonra da bu birlikteliğin utanç ve çelişkilerini yaşar.

Gazel’de cinsel arzularına en fazla ket vuran, buna inanmak dahi istemeyen kişi Fazıla’dır. Fazıla, Kâmran Mirgâni’yle daha önce öpüştükleri sıradaki duygularını hatırlamak bile istemez. O sadece *Gazel*’i sevdiğini, başka hiçbir erkeğe ilgi duymayacağını düşünür ve bunu kendine sürekli telkin eder.

“Fazıla, dudaklarını ısırıp emmekte olduğunun farkında değildir. Bunu yüzüne vursanız da kabul etmez (...) Tanrı Baba kendisi gelip öne sürse

Fazıla gene yadsıyacaktır. Çünkü öyle ya, ömründe tek bir erkeği sevmiştir o, ancak O'nun öpüşmelerini hazla ve özlemle ve istekle anımsayabileceğini kabul eder.” (s. 118-119)

Cinsel arzuların bastırılması problemi Türk toplumunda çok karşılaşılan ve önemi yadsınamayacak kadar büyük olan bir problemdir. Cinsel arzular engellenemez dürtülerdir ve bunları engellemeye çalışmak, zincirlemek kişilik bozukluklarının oluşmasına ve kadının kendine olan güveninin sarsılmasına neden olmaktadır. Özellikle evlilik hayatında bu problem mutsuz bir cinsel hayat yaşanmasına sebep olur, çünkü kadınlar “ayıp” ve “günah” olduğu için bu zamana kadar bastırılmış olduğu dürtüleri, evlendikleri zaman da dile getiremezler. Kadınlar erkeklere neyi cinsel olarak uyarıcı bulduklarını söylemekten kaçındıkları için de anlamsız, mutsuz ve monoton bir cinsel hayat yaşarlar. Bu durum Yeğınobalı'nın romanlarında bütün açıklığıyla kendini gösterir. Onun romanlarında da kadınların cinsel dürtülerini engellerler. Cinsel dürtüleri konusunda yıllardır dayatılan yasaklara uymak zorunda kalır ve cinselliklerini istedikleri gibi yaşayamazlar.

5.3 Kadının Cinsel Bir Meta Olarak Görülmesi

Tarih sahnesinde ilk kez özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla gün yüzüne çıkan ve o zamandan günümüze kadar ulaşan kadının metalaştırılması problemi, kadının kimliksizleştirilmeye çalışılmasıyla başlar. Eril hâkimiyetin sözde kültürel dayatmalarıyla kadın, erkek için bir zevk aracı olarak görülmeye başlanmış, bunun dışında sadece çocuğu ve eviyle ilgilenmesi gereken bir varlık gibi kabul edilmiştir.

Yüzyıllardır kadınların kişiliklerine empoze edilen bu sözde kültür, günümüzün modern kadınlarına bile dayatılarak, kendileri için biçilen bu elbiseyi sorgusuz sualsiz bir boyun büküşle giymelerine neden olmuştur. Kadının cinsel meta olarak görülmesinin ve toplumlarda cinselliğin bu kadar zihinleri meşgul etmesinin sebebi, cinselliğin yüzyıllardır “yasak” kabul edilmesinin bir sonucudur.

Biz bu bölümde Nihal Yeğınobalı'nın romanlarında kadının bir cinsel meta gibi görülmesi temasını ele almaya çalışacağız.

Genç Kızlar'da cinsel meta olarak görülen Mariana, Gabriel Samson'u sevdiği için elde etmek istemektedir; fakat Gabriel Samson Mariana'nın çok güzel bir kız olarak görmesine rağmen, ona karşı duygusal manâda hiçbir şey hissetmez.

Romanda cinsel meta olarak görülen bir diğer kadın da Gabriel Samson'un eşi Alison'dur. Alison'u, şehveti için yaşayan bir kadın olarak tanımlayan Gabriel Samson, karısını sevmemesine rağmen, cinsel bağlamda kendisini mutlu ettiği için ondan bir türlü kopamadığını söyler. Onun karısı hakkındaki değerlendirmesi şöyledir:

“Bunu kendime itiraf ettikten sonra yaşamak bir cehennem azabı olup çıktı. Çünkü karım beni adeta büyülemişti. Ona karşı hiçbir duygusal bağım kalmamış olduğu halde, gene de ona karşı zayıftım. Sen bunu anlayabilir misin Miss Bee? Birbirini hiç sevmeyen iki insanın uzun zaman böylesine ateşli bir ilişki yaşamasını anlayabilir misin? Kendi gözümde o kadar küçüldüm ve alçaldım ki, zamanla kendi kendimden iğrenir oldum. Sonra Alison'dan nefret etmeye başladım.” (s. 323)

Mazi Kalbimde Bir Yaradır'da Necla'nın bir cinsel meta olarak görüldüğünü söyleyebiliriz. Necla, romanda hiç konuşturulmamıştır. Bu yüzden, romancının sadece cinsel meta olarak yarattığı bir karakter olduğu düşünülebilir. Necla, *Yeşilce*'de saçlarının rengi, şen şakrak tavırları ve rahat yaşamıyla herkesin gözünde kötü bir izlenim yaratmış bir kızdır. Lütfiye Saru gibi Turan da Necla'nın “namuslu” bir kız olmadığını düşünmektedir. Turan'ın gözünde Necla, cinsel susuzluğunu gidermek için kullandığı bir nesnedir. Öyle ki Lamia'yı sevmesine rağmen Necla'yı bu emelleri için kullanmaktan da geri kalmaz.

Necla'yla kıyaslanırken yüceltilen Lamia da yıllar sonra Necla'nın bir zamanlar cinsel meta olarak görülmesi konumuna düşmekten kurtulamaz. Lamia'yı

meta olarak gören kişi Bekir'dir. Bekir, her fırsatta Lamia'yı beğendiğini gerek gözleri, gerekse sözleriyle anlatmaktan çekinmez.

Bir kadın tarafından metalaştırılan diğer bir kadın ise evlatlık hizmetçi Eşmi'dir. Süsi, kocasının "oyalanması" için "*Ortada Eşmi olursa Alabekir hayvanı onunla yetinebilir, diye düşündüm*" (s.285) diyerek Eşmi'yi bir meta olarak ortaya sürdüğünü alelade açıklar.

Sitem romanında iki başkişi de Eşber tarafından, onun hayatına giren kızlar gibi birer cinsel meta olarak görülürler. Sitem ve Cenana, kültür ve sosyal statü olarak farklı olmalarına rağmen, ikisi de aynı şekilde erkek tarafından metalaştırılırlar. İlk bakışta Sitem'in, Cenana'dan daha fazla metalaştığı görülse de, romanın sonlarına doğru bu durum değişme göstermektedir. Sitem'le Cenana arasında geçen bir konuşmada Sitem'in cinsel bir meta olarak görülmesi açıkça karşımıza çıkmaktadır:

"Ne yaptığınızı gördüm, dedin de... Oysa o hiçbir şey yapmıyordu ki, her şeyi ben yapıyordum ona... Anlasana, bana doğru dürüst elini bile sürmezdi, anca tenhada, fırsat buldukça hizmetini gördürtürdü, anlıyor musun? Sevda budalasıyım ben gözüm kör olmuş, aklım uyuşmuştu, öl dese ölecektim ama o bana öl, demedi ki, fidanım, öp dedi, tut dedi, bambaşka şeyler dedi, anlıyor musun? Ayaküstü keyfini getirtmekte kullandı beni, evlatlık kızız ya hizmetçiyiz ya, ancak kullanılmaya yararız, hizmet görmeye." (s.253-254)

Cenana, Sitem'in bu yakınması karşısında bir gurura kapılır ve Eşber'in Sitem'i değil de kendisini seveceğini düşünür; fakat daha önce "Bekâret" bölümümüzde bahsettiğimiz gibi Eşber, Cenana'nın bekâretini hiç umulmadık şekilde alarak ona bir hakaret eder. Olayın ardından Cenana'nın duyguları şu şekilde gelişme gösterir:

"...Eşber ayakta durduğu yerden, "Ben gidiyorum," dedi. (...) İçimde nasılsa kalabilmiş bir gurur kırıntısıyla doğrulup oturdum. O bana bakmadan dönüp tarlayı geçti, asmaların arasına dalıp kayboldu... Bana, Sitem'e verdiği değer kadar bile değer vermemişti. Neden versin ki? Sitem'in hiç değilse köy kızı olmak gibi bir özrü vardı. Bir gün kendini bir masal

ülkesinde bulmuş, oradaki Peri Padişahının Oğlunu görüp vurulmuştu. Ya benim özürüm neydi?” (s. 337)

Belki Defne'de kadının cinsel meta olarak görülmesine çok sık rastlamaktayız. Başkişi Defne, hem Beril, hem de Beril'in ağabeyi Fikret Pamir tarafından bir meta olarak görülmektedir. Defne, buhranlı günlerinde tanıştığı Beril'in ağabeyiyle aşk ve sevgiden yoksun, sadece cinsel beraberliğe dayanan bir birliktelik içine girer. Defne, tanıştıkları ilk gün Fikret Pamir'in bakışlarını şu şekilde yorumlar:

“(…)Bakışları bir erkeklik organının dürtüklemesinden başka bir şey değildi; uyanmış bir erkeklik organının, gözüne kestirdiği doyum nesnesini çok açık bir taleple, hiç özürsüz ve çekinmesizce dürtmesi...” (s. 93)

Defne, birlikte oldukları ilk gün karşısındaki erkekten romantik sözler beklemesine rağmen, bu kelimeleri duyamaz. Yine de bir erkek tarafından sahiplenilmiş olduğunu düşünen genç kadın, Fikret Pamir'le cinsellik üzerine kurulu bir birlikteliğe başlar. Fikret Pamir'in Defne'ye bakışı şöyledir:

“Romantik bir âşık olsam ben şimdi,” diyerek belli belirsiz gülümsedi, “Sen benim başımı döndürüyorsun, aşkınla sarhoşum,” gibilerden şairane bir şeyler söyledim herhalde. Ama işin gerçeği şu ki güzel Defne'm, başımın fazla dönmesine izin vermem ben; çünkü yaşadığım şeyi tam yaşamak isterim, yoksa dumanlar arasından değil.” (s. 127)

Yaşadığı yüzeysel ilişki Defne'yi tatmin etmemeye başlayınca, bir süre sonra eşi Meto ve Fikret Pamir'i birbiriyle kıyaslamaya başlar. Defne artık sevildiğini duymak istese de, Fikret Pamir'den böyle bir şeyi asla duyamaz. Defne, seviştikten sonra Fikret Pamir'in ona dokunmadan yatması üzerine, birine sevişirken dokunmakla sevişme sonrası dokunmanın farklı olabileceğini düşünür ve buna şu şekilde yorum getirir:

“Demek ki Fikret, yazıhanedeki o saati ve evde yaşadıkları saatleri, Defne'ye özel bir sevgi duyduğu için değil, sırf bir seks çeşitlemesi olarak yaşamış olabilirdi, birtakım tatlı sözlerle süslese bile.” (s. 155)

Defne'yle Fikret Pamir'in ruhsuz ilişkisi bitmeye yüz tuttuğu sırada Defne'ye diğer darbe de çok sevdiği arkadaşı Beril'den gelir. Beril, Sahir'le evlilikleri tehlikeye girdiği için Defne'ye Sahir'le birlikte olmasını teklif eder. Bu hastalıklı düşünceden elde edilecek sonuç Beril ve Sahir'in evliliğini kurtarılıp kurtarılamayacağını anlamaktır. Beril, kendi menfaati için arkadaşını bir meta olarak görür ve adeta onu küçümseyerek Defne'yi şaşkırtan tekliflerde bulunur:

“Sahir'le yatacaksın.” “Ama Beril, benim Sahir'le yatmam nasıl kurtarır senin evliliğini?” (...) Sahir'le yattığın zaman, eğer Sahir seni... anlıyorsun ya... eğer Sahir seninle... yapabiliyorsa... sorun onda değil bende, evliliğimizde, demektir. Başka bir kadınla yatabiliyor da yalnızca bana karşı iktidarsızsa... anlıyorsun, değil mi, şeker?” (s.274-275)

Sahir'e âşık olan Defne, Beril'den duyduğu bu teklifle adeta şok olur. Beril, Defne'nin Sahir'i nasıl elde edeceğinin planını yaptığını söyler. Yakamozlu bir gecede fotoğraf çektirirken Defne'nin bir kıvılcım oluşturması takdirde bu ikisinin birbirleriyle olmalarını sağlayacaktır, ne de olsa Sahir bir erkektir ve böyle bir duruma karşı koyamayacaktır.

Defne her ne kadar bunca zaman Sahir'le birlikte olmanın hayaliyle yanıp tutuşmuş olsa da, Beril'e onunla yatacağına dair söz verse de, eline böyle bir fırsat geçmesine rağmen, bunu yapamaz. Beril'e Sahir'le yatmadığını söylemesine rağmen Beril buna inanmaz ve arkadaşlıkları sona erer.

Gazel'de ise Zerrin ve Yasemin'in yaşadıkları ilişkiler sonucunda bir meta olarak kullanıldığını anlamak mümkündür. Yasemin, âşık olduğu Naim'le birlikte olduktan kısa bir süre sonra Naim'in, Yasemin'e layık olmadığı gibi bahaneler sunarak ondan ayrılmak istediğini dile getirmesi üzerine Yasemin kullanılıp atıldığını düşünür ve çareyi eski nişanlısı Babür'e geri dönmekte bulur. Zerrin ise hamileliğinin sona ermesinden sonra sevgilisi Esat tarafından terk edilir.

Türk toplumunun genel problemlerinden olan kadının cinsel bir obje olarak görülmesi problemi, ele aldığımız romanlarda; sosyal statü, güzel- çirkin, evli-bekâr, eğitilmiş-eğitimsiz vb. sınıflandırmalara tabi tutulmaksızın “kadın”ların genelinde karşımıza çıkar. Başka bir deyişle Yeğınobalı'nın romanlarında kadınlar; ya aşkı için, ya hizmetçi olduğu için, ya gençliğin verdiği heyecanla, ya da mutsuz birliktelikler sonucunda bu metalaştırmaya razı olmak zorunda kalırlar.

5.4 Cinsel Taciz ve Tecavüz

Cinsel taciz ve tecavüz, temelde psikolojik sebeplere dayanan eylemlerdir. Cinsel taciz farklı yollardan olabilmektedir. Şemsettin Orhan iki çeşit tacizden bahseder. Bunlar; Direk cinsel taciz; vajinal, anal, oral cinsel ilişki; göğüsleri, kalçaları okşamak, cinsel içeriği olan öpücük. Diğeri ise, indirekt cinsel taciz; cinsel ilişki teklifi, açıkça cinsel organını gösterme, kurbanın cinsel organını seyretme, çıplak fotoğraflama, erişkinlerin cinsel ilişkisini seyretmeye zorlamadır³⁵.

Tecavüz ise cinsel tacizden çok “*vahşi bir aşağılama eylemi*” dir. Tecavüzü gerçekleştirme eyleminde bulunan kişi ile tecavüz mağduru kişi arasındaki etkileşim, fiziksel egemenlikten doğan zorunlu bir boyun eğme ilişkisidir. Tecavüze uğrayan kişiler, fiziksel olduğu kadar, ruhsal açıdan da büyük zararlara uğramaktadırlar. Hattâ psikolojik zararların fiziksel zararlardan daha kalıcı olduklarını söylemek yanlış olmaz. Tecavüzün, istenmeyen gebeliklere ve intiharlara yol açtığı da bilinmektedir. Tecavüzün sosyolojik boyutu ise bu aşağılamaya maruz kalan kadınların bundan duydukları utanç sebebiyle ailelerine ve yetkili mercilere durumlarını anlatamamasıdır. Kadın, çevresi tarafından hor görülme korkusunu da yaşadığı için bu durumu içine atmaktadır. Her ne kadar

³⁵ Şemsettin Orhan, “*Cinsel Taciz ve Tecavüz Olayları ile Ensestın Psikolojik Boyutu*”, *Kadın*, İstanbul, 2005, s.438-441.

farklı tecavüz ve taciz şekilleri olsa da, genellikle erkekler tarafından kadınlara uygulananlar çoğunluktadır.

Biz bu bölümde romanlarda karşılaştığımız, kadına uygulanan cinsel taciz ve tecavüz problemi üstünde durmaya çalışacağız. Yazar, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* hariç tüm romanlarında bu problem üstünde durmuştur.

Genç Kızlar'da gerçek anlamda herhangi bir cinsel taciz ve tecavüz problemine rastlamayız. Sadece Ludlow tiyatro okulunda hastabakıcı ve Hindley Bell'in öz annesi olan Harriet Evans'ın tacize uğradığı gerekçesiyle Gabriel Samson'a iftira atmasıyla karşılaşırız. Harriet Evans, gerçekte herhangi bir tacize uğramamıştır; fakat kızı Hindley Bell ile görüşmesi Gabriel Samson tarafından yasaklanınca genç kadın bir iftira atarak intikam almak ister. Harriet Evans'ın Hindley Bell'in öz annesi olduğunu Gabriel Samson da bilmemektedir. Bu yüzden o, genç kadının Hindley Bell'e duyduğu aşırı sevgiyi farklı şekilde anlamlandırır ve Hindley Bell'i bu ilişkiden kurtarmak için defalarca Harriet Evans'ı üstü kapalı şekilde uyarır. Buna rağmen herhangi bir değişiklik göremeyince çareyi kadını okuldan atılmasını sağlamakta bulur.

Sitem'de de *Genç Kızlar*'da olduğu gibi tecavüz problemine rastlamayız. Ancak bu romanda yetişkin bir erkek ve tarikat üyesi olan Şihzade'nin kendinden yaşça küçük olan Cenana ve Sitem'i taciz etmesine tanık oluruz. Şihzade romanda taciz eylemini iki defa gerçekleştirir. Cenana'nın bu tacizden rahatsızlığı şöyle anlatılır:

“Şimdi de onun elini öpüp alnına koyduğunda ve Şihzade onun yanağını okşadığında (parmakları Cenana'nın yanağında her zaman, ayrılmak istemiyormuş, yanağın dokusunu iyice tanımak niyetindeymiş gibi ısrarla, uzun uzun bastırarak, yoklayarak oyalanırdı), teninde bir salyangoz gezmiş de iz bırakmışçasına, elinin tersiyle ağzını, yüzünü silmek istedi. Ama bunu yapamazdı, elbet ayıp olurdu!” (s.63)

Şihzade, Cenân'dan sonra Sitem'i de taciz etmeye başlar. Bu taciz ikincisinde daha farklı boyutlara ulaşacaktır. Sitem'in dillere destan güzelliğini duyan Şihzade, onu daha yakından incelemek ister; fakat Sitem, bu taciz karşısında oldukça sert davranır ve Şihzade'nin ellerinden bir silkinişle kurtulur. Şihzade, o günden bir süre sonra Sitem'i Mahmut Bey'in eczanesine giderken takip eder ve bu sefer tacizinin boyutunu daha da artırır. Bunu yaparken de Sitem'e Esat Bey'in onu ne kadara satın aldığını sorarak onu satın alınıp kullanılabilen bir meta gibi gös­dü­ğünü ortaya koyar. Sitem'in olay sonrasında bunu Cenân'a şöyle anlatır:

“Mememi sıktı! diye, kendi sesine benzemeyen bir sesle bağırdı. “Mememi sıktı!” ve yere attığı kitabın üstüne kapanarak avazı çıktığı­nca haykırı haykırı ağlamaya başladı: “Mememi sıktı! Mememi sıktı! Mememi sıktı!” Her çığlığı bir öncekinden biraz daha öfkeli, daha isyankâr, daha kahr dolu çıkıyordu. Cenân şimdiye dek kimsenin böyle ağladığını duymamıştı.(...) Hem şemsiyesini bana tutturdu bir yandan, ben de tuttum, onun şemsiyesini kendi elimle tuttum! ... Sağ eli boşalınca omzumdan aşağı sarkıttı, mememi tuttu, sıkmaya başladı. Parmaklarını yakamdan içeri sokmaya çalıştı ama sokamadı, o da entarimin üstünden mememi yağurmaya başladı gayri, bir yandan da mırıl mırıl bir şeyler söylüyordu. Elim ayağım mı, ağzım dilim mi tutulmuştu ne? Kıpırdayamadım bir türlü. Hani uykuda olur ya, karabasanlarda (...) iki yanı kargılı yol var ya, oraya gidelim, diyordu, (...)o yana ittirmeye başladı beni, ben de o zaman silkinip şemsiyesiyle vurdum ona, elinden kurtulup kaçtım.” (s.145-147)

Sitem, korktuğu ve utandığı için, tacize uğradığını Cenân dışında kimseye söyleyemez. Bu aşağılanmaya maruz kalmasını da, büyük bir üzüntüyle, hizmetçi ve evlatlık olmasına bağlar.

Belki Defne'de de taciz problemiyle karşılaşırız. Defne, mazide yaşadığı taciz olayını anımsar. Yıllar önce, okuldan döndüğü bir gün çok kalabalık olan bir tramvayda kalçaları hedef alınarak yapılan tacizi anımsayan Defne'nin o andaki psikolojisi anlatılır:

“(…) Kalçasını ısrarlı bir buyurganlıkla dürten bu çok sert gene de çok yumuşak, ateş gibi sıcak, yaşayan şeyin ne olabileceğini anında kavramış, içinde büyük bir öfke ve isyanla büyük bir merak ve heyecan birbirine karışmıştı. (...) Birisi güpegündüz ve elâlem içinde onun ırzına kastetmişti!(...) Şunca yıl sonra bile (...) o ürküntü, iğrenme, merak ve

suçluluk karışımı heyecan, hâlâ durup durup belleğinde su yüzüne çıkar, onu yarı utangaç, yarı hoşgörülle gülümsetirdi.” (s. 93)

Gazel'de ise diğer romanlarda görülen cinsel tacizin yanı sıra tecavüz problemi de vardır. Fazıla'nın ablasının kocası olan Süha Bey'in tecavüzüne uğradığını ve ablasının kızı zannedilen Yasemin'in kendi kızı olduğunu romanın sonunda öğreniriz. Fazıla, tecavüz sahnesini diğer romanlardaki taciz sahnelerinden daha kapalı bir şekilde Serap'a şöyle anlatır:

“Yapmayacağı melunluk yoktur onun.” Susuyor, kendi içinden bir sesi dinler gibi başını yana eğip alnını dürüyor, sonra, “El kadar kızdım o yaz, el kadardım daha...” diyor, içindeki sesi yanıtlarcasına. Eninde sonunda gelecektir o. (...) “Salyangoz gibidir o, yavaş, hımbıl, ama yolundan sapmaz, varmak istediği yere varır, sonunda, pelte salyangoz... Elbet gelecek, gelmediği ne zaman görülmüştür? Öyle bir gelişi vardır, kırmızı mumlu davetiye almış sanırsın...” (s.273-274)

Görüldüğü gibi romanlardaki taciz ve tecavüz mağduru kadınlar, maruz kaldıkları bu hakaretlerden utangaçlık duyarlar ve hatta bazen bundan kendilerini de sorumlu tutarlar. Yaşadıkları şokların büyüklüğü olay esnasında hiçbir tepki verememelerine sebep olur. Bu tecavüz sonucunda istenmeyen gebelikler ortaya çıkar. Yıllar sonhıra bu olaylar belleklerinin en izbe köşelerinden gün ışığına çıkar, bunları acıyla hatırlarlar. Hatta bu olaylar bazı roman kahramanlarının aklı dengelerini yitirmelerine bile yol açar.

5.5 Aldatma/Aldatılma

Gerek erkeğin, gerekse kadının eşini aldatması, çok eski zamanlardan beri toplumlarda suç olarak kabul edilen bir olgudur. Dinî açıdan bakılırsa eğer, tüm kutsal kitaplarda aldatmanın bir suç olarak kabul edildiği ve çeşitli cezalar uygulandığı görülür. Bununla birlikte birçok toplumda erkeğin aldatmasına hoşgörülle yaklaşılır ve kadının aldatması çok önemsiz olarak büyük cezalarla cezalandırma yoluna gidilir. Türk toplumunda erkek için bir hak olarak görülen ve

kabullenilebilir olan evlilik dışı ilişkiler, kadın için yasaklar ve cezalar dizgesi içinde kalır. Yüzyıllardır eril hâkimiyetin egemenliği altına alınan bu durum, kadının egemen sınıfa bir baş kaldırısı olarak gün yüzüne çıkar.

Biz bu bölümde Nihal Yeğınobalı'nın romanlarında görülen aldatma ve aldatılma problemini nedenleriyle birlikte ele almaya çalışacağız. Yazar, *Gazel*'in dışındaki romanlarında bu konuyu geniş bir şekilde ele almıştır.

Genç Kızlar'da aldatma ve aldatılma probleminin geçtiği sahne Gabriel Samson'un karısı Alison tarafından aldatılmasıdır. Romanda çok fazla adı geçmeyen Alison, şehvet düşkünü bir kadın olarak tanıtılır. Daha önce de bahsettiğimiz gibi, Gabriel Samson'la Alison'un cinsellik üzerine kurulu bir evlilikleri vardır, Gabriel Samson, dini inaçları gereğince Alison'dan ayrılamamaktadır. Bunun için erkek, karısının başka bir erkek bulup kendisini aldatmasını istemektedir. Alison, her ne kadar arzulu ve duygulardan yoksun bir kadın olarak yansıtılsa da nihayetinde o da bir kadındır ve kocasından görmediği ilgiyi başka bir erkekte bulur ve bu olayı gizleme gereği bile duymadan Gabriel Samson'u aldatmaya başlar. Bu durum romanda şöyle açıklanır:

“Oysa o kendince beni seviyordu. Ben ona elimi bile sürmek istemezken, o geceleri gelip beni dişleriyle parçalıyordu(...)Düşün sevgilim, o derece perişandım ki, karım başka erkek bulsun beni aldatsın diye, can atmaya başlamıştım. Nitekim çok geçmeden, saklamaya zerrece gerek görmeden beni aldatır oldu...” (s.323)

Mazi Kalbimde Bir Yaradır'da ise Lamia, Ali'yle evliliği boyunca onu hiç aldatmamıştır. Lamia, sadakatle evliliği eş anlamda görür; fakat buna rağmen bir gece hiç tanımadığı bir erkekle dans ederken onunla birlikte olmayı arzular, kocasını aldatma konusunda da arkadaşı Esin'in aldatma üzerine söylediklerini hatırlar:

“Böylesi bir sadakatin ne kadarı doğal, ne kadarı kendi duyguları üstüne yaptığı baskıların sonucuydu, bilemiyordu. Bildiği, kimi

arkadaşlarının evlilikte sadakat konusunda gösterdikleri esnekliği her zaman yadırgamış olmasıydı. Esin'in, (...) evlenmeye hazırlandığı sırada, "Beni elbet aldatacak günün birinde," dediğini anımsıyordu. Aldatmazsa şaşarım. Gene de, o beni aldatmaya fırsat bulamadan ben onu aldatacağım ki onun yaptığını duyunca dünyam yıkılmasın!" (s.275)

Lamia, bu sözler karşısında büyük bir şaşkınlığa uğrasa da bir süre Esin gibi düşünmek için kendini zorlar; fakat yapamaz. Esin onu "eski kafalı" olmakla suçlar. Lamia, arkadaşı gibi düşünmemesinin sebebi olarak aile sevgisinden yoksun büyümüş olmasını ileri sürer. Esin gibi har vurup harman savuracak kadar çok sevgiyi hiçbir zaman bulamadığına yakındır. Ali'yle ise yalan söyleyerek evlendiği için de Lamia'nın içinde büyük bir utanç ve eziklik vardır. Bunun için kendini hiçbir zaman bağışlamaz ve bir boyun eğikliği yaşar. Lamia'nın düşünceleri, Ali'ye onunla evlenmeden önce hamile olduğu gerçeğini söylemesiyle değişir. Gerçeği Ali'ye söylemesi, içinde oluşan bu baskının kalkmasına sebep olur, yani sadakat, Lamia için bir nevi boyun borcudur. Ali'ye bu borcu ödediğine göre şimdi artık başka erkekleri arzulayabilecektir.

Süsi'nin Lamia'ya "Sen hiç kocanı aldattın mı?" sorusunu yöneltmesi üzerine Lamia'nın bir vicdan muhasebesi içinde olduğunu görürüz. Lamia, Süsi'nin aksine aldatmanın sadece fiziksel olmayacağı düşüncesindedir. Süsi ise bakışlar ve düşünceler gibi fiziksel temas gerektirmeyen şeylerin ihanet sayılmayacağı düşüncesindedir. Süsi, Lamia'ya "*Ali seni hiç aldattı mı?*" diye sorunca Lamia'dan bilmediği ve eğer aldatılsaydı bunun kendisi için yıkım olacağı cevabını alır. Lamia, her ne kadar arzuladığı Turan'a dönmek istiyor olsa da, kocası tarafından aldatılmak onun için bir yıkımdır. Aslında Süsi'nin düşünceleri Türk toplumunda aldatılmaya maruz kalmış kadınların genelinin düşünceleridir. Süsi, aldatıldığını bilmesine rağmen, sevgisi yüzünden buna göz yumduğunu, bunun yıllardır süregelen bir gelenek olduğunu bir boyun büküşle kabul eder. Süsi, kadın

ve erkek arasında yapılan ayrıma değinir. Onun düşüncelerini şu şekilde aktarabiliriz:

“Gene de aramızda ufak bir ayırım var: Ben kadını, o erkek (...)Bak, bizler kocamızın dışında bir erkeği uzaktan uzağa arzu edebileceğimizi itiraf etmeyi bile şaşılabilir bir aşama sayıyoruz. Oysa erkek arzu ettiği öteki kadınlarla birlikte olmayı en doğal hakkı sayıyor. Ne yapalım, böyle gelmiş böyle gider!” (s. 283-284)

Sitem'de ise aldatma ve aldatılma problemi daha geniş bir şekilde çıkar karşımıza. Mihri Hanım'ın kocası Mahmut Bey'i aldatması, kocası da dahil tüm Yeşilce halkı bunun bilmekle birlikte bu konuda bir şey yapamaz. Yazar da bu durumu normal bir durum gibi anlatır. Mihri Hanım, ilk başlarda Affan adında zengin bir erkekle eşini aldatır, Affan Bey ile ilişkileri bittikten sonra da Yeşilce'nin genç doktoru Doktor Nejat'la bir ilişkiye başlar. Mihri Hanım, ilişkilerini kimseden saklamaya gerek duymadan yaşar. Mihri Hanım, zaman zaman Yeşilce'deki kadınların dedikodu odağı olmaktan kaçınmаса da kimse onun yüzüne karşı bunu söylemeye ve onu dışlamaya cesaret edemez. Romanda Mihri Hanım, dişiliğiyle ön plana çıkmaktadır. Hiçbir erkeğe bağımlı kalmadan, cinselliğini gönlünden geldiğince ve özgürce yaşayan Mihri Hanım, Affan Bey'in başka bir kadınla evlenmesinden kısa bir süre sonra Doktor Nejat'la tutkulu bir ilişkiye başlar. Yine bir gün, kocasının eve gelmesi üzerine bu sefer evden can havliyle kaçan Affan Bey değil, Doktor Nejat olur:

“Dalyaların yönünden yelyepelek gelip rüzgâr gibi önlerinden geçerek uzaklaşan bisikletli adamı, yapraklar arasından, fal taşı gibi açılmış gözleriyle gördüler. Adamın üzerinde yalnızca kolsuz, beyaz iç fanilas ve kısa, beyaz iç donu vardı. Elinde tuttuğu beyaz pantolonu, hızının rüzgârıyla bayrak gibi dalgalanıyordu.” (s. 170)

Belki Defne'de aldatma ve aldatılma problemi oldukça geniş bir yer kapsamaktadır. Roman, bir kadının aldatılmasıyla başlar ve akabinde boşluğa düşen kadının ayakta durma mücadelesine yer verilir. Defne, evine ve kocasına bağlı,

kendi halinde bir kadındır. Kocasını tarafından defalarca aldatılır. Aldatıldığını öğrendiği zamanki öfkeyle çocuğunu aldırır ve bir kaçış yolu olarak gördüğü baba evine gider. Bu hareketinden anlaşılacağı üzere Defne aslında kadının metalaştırılmasına karşıdır. Kadın, zevk ve şehvet arzularını dindiren bir araç olarak kullanılmamalıdır. Defne'nin yakındığı bir diğer husus da, hem aldatılan, hem suçlanan konumunda olmasıdır, yani Defne, Türk toplumunda aldatılan kadının bir simgesi ve sesidir diyebiliriz. Türk toplumunda kadının aldatılma sebebi fiziksel olarak noksan oluşuyla ilişkilendirilir. Metalaştırılan kadın eğer bakımlı değilse aldatılmayı hak ediyor demektir, aldatıldıktan sonra kocasını tekrar kazanmak için kişisel bakımıyla daha fazla ilgilenmeye başlayan kadının onuru iki defa ayaklar altına alınmaktadır. Hem aldatılan hem metalaştırılan kadın, bu yüzden kendine olan inancını ve özgüvenini yitirmektedir. Defne'nin konuşmasından da bunu anlamamız mümkündür:

“(..).Hatta birçokları, içten içe, suçu bende buluyorlardı, kocamı elimden kaçırdım diye, bunu biliyorum. Yüzüme karşı değil, tabii. Birtakım art niyetli övgülerin içine gizlemeye çalışıyorlardı. “Kız saçını biraz açsana, senin o sarı ela gözlerine çok yakışır, hem de yüzüne biraz renk verir, diyorlardı örneğin.(...) Zamanla ben de onlara hak vermeye başlamıştım. Aldatılacak kadın olarak görüyordum kendimi.” (s.46)

Özgüvenini kaybeden Defne, eşyalarını almak için evine döndüğü sırada kilidin değiştirilmiş olduğunu fark eder. Kendi evine girmesi yasaklanan Defne, ayrılmak için verdiği kararda haklı çıkmanın verdiği güvenle Meto'dan hesap sormak ister; fakat eczanedeki çıraktan onun şehir dışında olduğunu, eğer isterse eşi Belma'dan öğrenebileceğini söylemesi üzerine “öteki” kadınla, yani kendisinin bir nevi kuması olan kadınlar yüzleşme ihtiyacı duyarak evine yönelir. Defne ve “öteki” kadın arasındaki konuşma şu şekildedir:

“Belma Hanım lütfen,” dedi Defne, gene deminki Beril sesiyle. Ne kafasının içinde uğultu kalmıştı artık ne de dizlerinde titreme. Öfkesi şimdi baldan çok şurup gibiydi, hem tatlı hem de akışkan(...) “Benim efendim.”

“Metin Bey’in eşi oluyormuşsunuz?” Kendi sesindeki sonsuz kibarlıkla sonsuz alaycılığın buz gibi bileşimi Defne’yi hayran bıraktı. Ne kadar rahattı şimdi, nasıl da güçlü ve duruma egemen! “Evet, efendim,” dedi kapıdaki genç kadın, kuşkulu, tedirgin. Ürkek. Defne, onun tedirginliğiyle büsbütün kabarak, “Bir yanlışınız olmasın?” diye kaşlarını kaldırdı. (...) “Anlamadım,” dedi Belma. Sonra birden gözlerindeki ışık değişti, yüzünden renk çekildi: “ Yoksa siz...” “Evet,” diye Defne kısaca, Beril’ce güldü(...) “Ama ben...siz...” diye kız kekeleydi. Ağlamaklıydı. (...) Defne, “Korkma,” dedi. “Bir şey istediğim yok. Metin’i senin elinden almaya gelmedim. Sana bırakıyorum, tepe tepe kullan!” (s. 71-72)

Defne, giderken tüm bu yaşadıklarının ne kadar gülünç olduğunu düşünür ve ağlayarak Beril’e gider. Beril, bu durumda ağlanılası bir şey olmadığını, bunun “Milli olmak” olduğunu söyleyerek Aldatılmış Kadınlar Kulübü’ne katıldığı için kutlar. Beril’in düşünceleri Defne’yi şaşkınlığa uğratsa da onun düşüncelerinden güç alır. Beril’in aldatmak ve aldatılmak üzerine söyledikleri bir alışılmışlığın, bir boyun eğmişliğin ve kabullenişin göstergesidir. Beril’e göre aldatmak ve aldatılmak olası şeylerdir. Onun düşünceleri aldatmanın evrensel olduğunun ve çoğu kadının buna maruz kaldığının ispatıdır:

“(..)Hemen hemen herkesin, yani her türlü kadının başına geliyor, şeker; yaş, ırk, sınıf, soy sop farkı gözetmeksizin. İlle yaşanacak bunlar. Bir tür kadınlara özgü askerlik görevi gibi bir şey, ya da olgunluk sınavı falan.” (s.73)

Defne’nin Belma’yla yüzleşmesi için ise; aslında aldatılan tüm kadınların buna başkaldırmak istediklerini; fakat çoğunun yapamadığı yorumunu getirir. Toplumumuzda kadınların kocalarının diğer eşleriyle yüzleşmekten kaçınmasının çeşitli sebepleri vardır. Bunlardan ilki, erkeği elinden tamamen kaçırmak düşüncesidir ki bunun sonunda kadının yuvasının yıkılması kaçınılmaz bir son olur. Aldatılan kadının çocuğu ya da çocukları varsa, maddi imkânları kendine ve çocuklarına bakmaya elverişli değilse, aldatılan kadın bunu sineye çekmek zorunda kalmaktadır. Bir de duygusal boyut vardır ki, kadın sevdiği adam için öteki kadının bir meta olduğunu düşündüğü için, erkeğin tekrar dönmesini bir sükûnet içinde

beklemeyi tercih eder. Bu yüzden, aldatılan kadınların kendisine yapılan haksızlığı sorgulamayı çok istemesine rağmen, çok az kadının bunu gerçekleştirebildiğini söylemek mümkündür. Beril, Defne'nin diğer kadınla yüzleşmeyi gerçekleştirebildiği için, bu durumu ağlanacak değil, kutlanılacak bir olay olarak tanımlar. Beril'in bu tutumu Defne'ye güç verir. Her ne olursa olsun hayatın güzelliklerle dolu olduğunu düşünerek sönmeye yüz tutmuş umutları yeniden canlanır. Kendine acımasını engellediği için de Beril'e karşı bir minnet duygusu oluşur. Defne, ilk aldatıldığı zaman bastırıldığı duygularını artık daha rahat dile getirmeye başlar. Defne ve Beril'in ihanet üzerine söyledikleri şöyledir:

“Milli olacaktım madem keşke o ilk seferinde olaymışım! (...) Bilsen Beril, öyle istemiştin ki o kadının kapısına dayanıp çingar çıkarmayı! Bankadan arkadaşım olurdu, kendisi. Çifte ağızlı bıçak, yani. Çifte kavrulmuş dost kazığı. (...) Düşündüm ki onu rezil edeyim derken kendimi küçük düşürecektim; çünkü bu öykülerde, biliyorsun, Öteki Kadın'ın rolü daha bir fiyakalıdır. Oysa kocası başkasına giden bir ev hanımı... bir de rakibinin kapısına dayanırsa... hazinden de öte! “Vahim,” dedi Beril. “Haklısın. İhanet her zaman sadakatten daha albenili oluyor, ne yazık ki!” (s.77-78)

Defne, adeta sırça köşklerde yaşamış, hayatın gerçeklerini görememiş bir kadındır; bu yüzden daha büyük bir yıkıma uğramıştır. Beril ise, feleğin çemberinden geçmiş bir kadındır. Her zaman kendine özgü kuralları olan ve bu kurallara göre yaşayan Beril, aldatılma ihtimaline karşı da kendi geliştirdiği yöntemi uygular, aldatılmadan önce aldatmak gerektiğini savunur. Beril bu düşüncesiyle *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*'ın Esin'ine benzer. Esin de eninde sonunda aldatılacağını, bu yüzden büyük bir yıkıma uğramamak için, aldatılmadan önce aldatmak gerektiğini savunmuştur. Esin'in savunduğu düşünceleri *Belki Defne*'de Beril gerçekleştirir. Beril, bunun yıkıma uğramamak adına alınan bir önlem olduğunu savunmaktadır. Ona göre diğer aldatma sebebi de cinsel hayattaki mutsuzluktur. Beril'in bu düşünceleri Defne için şaşkınlık yaratır; çünkü o bu

zamana kadar eşine hiç ihanet etmemiş, ihanet etmeyi aklından dahi geçirmemiş bir kadındır. Bu konu üzerine Beril ile Defne'nin konuşması şu şekildedir:

“(…)Kocandan başka erkek düşünmediğini söyledin o gün. Çok mu hoşnuttun kocandan? Hiç mi şikâyetin yoktu? Yani yatakta, demek istiyorum. Meto çok mu iyiydi ki başka erkek düşünemiyordun?(…) Defne,(…) “Neyle kimle kıyaslayabilirdim onu? Ama beni sevdiğini söylüyordu, o...konuda da seviyormuş gibi davranıyordu.” (s.79)

Beril'in kocasının aldatma ihtimaline karşı aldığı önlem ise Sahir'dir. Kocasının aldatmamasına karşın, eninde sonunda aldatacağını bildiği için almıştır bu önlemi. Sahir'in aldatmasına karşı önlem aldığı kişi ise Erem'dir. Sahir'in hayatında başka bir kadın olduğundan şüphelendikten sonra o zamanlar öğrencisi olan Erem'le yurtdışına kaçarak bu zinciri devam ettirir. Beril, insanın iki kişiyi aynı anda tutkulu bir şekilde, aynı biçimde olmasa da aynı şiddetle sevebileceğini düşünen bir kadındır. Beril, erkeğin aldatması üzerine de katı bir tavır takınmaz. Yıllar boyunca aynı kadına bağlı kalıp, başka bir kadını arzulamayan bir erkeği çekici bulmadığını söyler. Ona göre erkek, karısına belli etmeden bunu yapabilir. Beril'in aldatma üzerine son düşünceleri de toplumdaki evlilikleri tanımlar niteliktedir:

“(…)Gerçek dünyada geçen bir evlilikten söz ediyoruz... O senin hayalini kurduğun gibi, ya hep ya hiç, bir yastıkta kocamaca aşklar, masalarda bile kalmamıştır artık. Gerçek yaşamdaysa zaten yoktular.” (s.85)

İncelediğimiz romanlarda aldatma ve aldatılma problemine çeşitli bakış açılarıyla yaklaşıldığını görmemiz mümkündür. Türk toplumunda kadınların, aldatma ve aldatılma karşısında nasıl bir tavır takındıklarını romanlardaki karakterlerde gördük. Defne'yle aldatılan kadınların genelinin, bir kaçış ve kurtuluş yolu olarak baba evine gitmeyi tercih ettiğine şahit olduk. Süsi ve Beril'le erkeğin aldatmasının çok da kabullenilemez bir şey olmadığını, Alison ve Mihri Hanım'la, kocaları tarafından aldatılmamalarına rağmen, erkek tarafından cinsel arzuları

tatmin edilemediği için, aldatmayı bir arayış yolu olarak gördüklerini, Lamia'da ise kocası ve gençlik aşkı arasında kaldığı için buna yöneldiğini gördük.

5.6 Parçalanmış Aileler

Aile, sadece insanların biyolojik olarak üremelerinin gerçekleştirildiği bir ortam değil, cinsel farklılığın evlilik, kan bağı ve birlikte oturma ile etkin hale getirildiği bir kurumdur. Aile, toplumun en küçük temel taşıdır. Mutlu bir aile, mutlu bireylerin yetişmesinde en büyük rolü oynamaktadır; çünkü aile, sevgiye ve şefkate dayanan bir bütündür. Kimlik gelişimi, aile içinde geçirilen çocukluk döneminde biçimlenir, yani aile, kimliğin şekillendirildiği bir pota ve en temel ahlak birimidir. Kişilik ve psikolojik benliğin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için aileye muhakkak ihtiyaç vardır.

Bu bölümde, Yeğinobalı'nın romanlarında anne ya da baba sevgisi eksikliği yaşayan bireylerin bu eksiklik sebebiyle yaşadıkları duygu boşlukları üzerinde durmaya çalışacağız.

Genç Kızlar'ın başkişisi Miss Bee'nin annesi genç yaşta vefat edince, onun bakımını dadısı Felicity üstlenir. Annesinden hiçbir zaman sevgi ve şefkat göremeden büyüyen Miss Bee, dadısını anne yerine koyar. Felicity, sevgisini esirgemediği genç kızı adeta evladı gibi görür ve onun hata yapmaması için büyük bir çaba sarf eder. Ailesi olmasa da, onu iyi yetiştiren dadısının ilgisi sayesinde büyük bocalamalar yaşamayan Miss Bee, başarılı bir iş kadını olur.

Aynı roman kişilerinden Hindley Bell, ise zengin bir ailenin lüks içinde yetişen evlatlığıdır. Üvey annesi ve babası, Hindley Bell'den hiçbir şey esirgemediği onu yetiştirmelerine rağmen, aile şefkatini veremezler. Babası iş adamı olduğu için, annesi de hasta bir kadın olduğu için onunla yeteri kadar ilgilenememişlerdir. Bu eksiklik Hindley Bell'in herkesten, yavru bir köpek gibi,

ilgi ve sevgi beklemesine neden olur. Çok güzel ve çok yetenekli bir kız olmasına rağmen, özgüven eksikliği yaşar ve kimden ilgi görürse adeta onun kölesi olur. Hindley Bell'in öz annesi Harriet Evans, henüz on dört yaşındayken evli bir erkekten hamile kalır ve nikâhsız anneleri koruyan bir kurumda çocuğunu dünyaya getirir; fakat genç annenin çocuğu elinden alınarak bir yuvaya verilir. Yıllar sonra da çocuğunun izini bulur ve onun okuluna hasta bakıcı olarak girer. Hindley Bell'e annesi olduğunu söylemese de ona aşırı derecede sevgi göstererek herkesin dikkatini çeker, bunca zaman sevgiye aç kalan Hindley Bell de bunca zamandır süren sevgi açlığını öz annesinin sevgisiyle doyurur.

Mazi Kalbimde Bir Yaradır'ın Lamia'sı da Miss Bee ve Hindley Bell gibi anne sevgisinden mahrumdur. Lamia'yı teyzesi Lütfiye Saru yetiştirir. Her ne kadar teyzesi olsa da bu, Lamia'nın anne sevgisine duyduğu açlığı gideremez ve içine kapanık bir çocukluk geçirir. Annesinin ölümüyle birlikte tüm eşyalarının yakılmasından sonra, küllerin içinde bulunduğu ve annesinden kalan tek hatıra olan yarı yanık tarağı saklayarak ona manevi anlamlar yükler. O tarağa sahip olduktan bu yana Yeşilce'nin kendisiyle konuştuğuna inanmaya başlar. Lamia'nın halen hayatta olan ve İstanbul'da yaşayan babasının geleceğini haber aldığı gün büyük bir sevinç yaşar. Gelen kişinin babası olmadığını öğrenince de çok üzülür. Babası yerine gelen kişi babasının yeni eşinin kardeşi ve gelecekteki eşi Ali'dir. Lamia kendinden yaşça büyük olan Ali'yi baba yerine koyar ve onu masum duygularla sevmeye başlar. Babasının ölüm haberini alınca da kendisini görmeye gelmeyen babasını asla affetmeyeceğini söyler. Lamia için diğer büyük yıkım da teyzesi Lütfiye Saru tarafından dışlanmak olur. Turan'la ilişkisini öğrenince Lamia'nın yüzüne bile bakmayarak ona büyük bir ceza veren Lütfiye Saru, Lamia İstanbul'da

öğrenci olduğu süre boyunca da bir kere bile aramaz. Lamia bu süreçte sevgi gördüğü ve bir liman olarak gördüğü Ali'ye sığınır ve onunla evlenir.

Süsi ise, Lamia'nın tersine baba sevgisinin eksikliğini yaşar. Bu eksiklik bir kıskançlık olarak kendini gösterir. Süsi, bulduğu her fırsatta Lamia'yı babası konusunda iğnelemekten çekinmez. Lamia'yı her konuda kendisine rakip gören Süsi için bu da bir sebeptir. Kendi mahrumiyetini Lamia'nın da yaşamasını isteyen Süsi romanda şunları söyler:

“(..).Kendisinin öksüz olduğu yerde Süsi yetimdi, gelgelelim Lamia, babasının yıllardır uzakta olması ve birtakım gizemli sorunlar yüzünden hep gizli gizli konuşulması sayesinde bir üstünlük kazanır gibiydi ki işte Süsi buna dayanamıyordu.” (s.30)

“(..). Keşke hiç baban olmayaydı! Baban olmayaydı üvey annen de olmazdı! Benim babam gibi keşke senin baban da öleydi!” (s.41)

“Ben senin yerinde olsam öyle babayla İstanbul'a gideceğime kendimi kuyuya atarım daha iyi.” (s.43)

Sitem'de her iki başkişi de anne sevgisinden mahrumdur. Sitem de Cenana da annelerini doğum sırasında yitirmişlerdir. Cenana'ı annesinin çeyiz halayığı (sonradan babasıyla evlenecektir) Haççe büyütür. Haççe her ne kadar Cenana'la ilgilense de, anne sevgisini verememektedir. Cenana'nın babası Esat Bey ise karısını kaybettikten sonra hayata küsmüştür. Esat Bey, kızından hiçbir şeyi esirgemeyen bir babadır; fakat genellikle şehir dışında olduğu ve az konuşup az gülen bir insan olduğu için kızına sevgisinin yansıtamaz. Aile sevgisinden mahrum olan Cenana bu sevgiyi Sitem'de bulur. Sitem'le aralarına mesafe girince de kendisini bir boşluğun içinde bulur. Cenana, Haççe'yle babasının evlenmesi üzerine de Haççe'yi hiçbir zaman affedemez.

Sitemi ise annesinin ölümünden sonra babaannesi büyütür. Annesinin ölümünden Sitem'i sorumlu tutan babası, ona bu yüzden Sitem ismini vermiştir. Maddi imkânsızlıklar yüzünden evlatlık verilen Sitem, kimseden sevgi

görememesine rağmen, kendi içinde büyüttüğü sevgiyi hiçbir çıkar gözetmeksizin çevresindekilere vermekten çekinmez.

Belki Defne'de Defne, mutlu bir ailenin içinde yetişmiş, kişilik bilinci oluşmuş ve eğitilmiş bir kadındır. Annesini genç bir kızken kaybeden Defne, o sıralar karşısına çıkan Meto'yu bir liman olarak gördüğünü şu şekilde anlatır:

“(..).Annesinin zamansız ölümünden sonra, ana yitimine karşı sunulmuş bir panzehirmiş gibi karşısına çıkan Meto'yu(babasının yeni yardımcısı Metin Engin'i)sevmeye ve onun tarafından sevmeye başladığı, o düşe benzeyen günler.” (s.31-32)

Defne, annesini yitirmenin onun hayatında bıraktığı derin izleri ve annesizliğin yarattığı boşluğu yıllarca unutamaz. Defne'nin annesi kanserden ölmüştür. Defne'nin diğer şanssızlığı ise evliliği olur. Kocasını tarafından çok defa aldatılan Defne, mutsuz bir evlilik yaşar ve kendine olan özgüvenini kaybeder. Aldatıldığını öğrenmesi üzerine, evini terk eder ve büyük bir boşluğa düşer. Defne bu duygu boşluğunu yaşadığı sırada yeni arayışlar içine girer ve kendisini metalaştıran bir ilişkinin içinde bulur. Kısa bir süre içinde hayat görüşüne aykırı birçok hata yapar ve bu süre sonunda çareyi yine kocasına dönmekte bulur.

Aynı romanın diğer önemli bir kişisi olan Beril ise, çocukluğu süresince Ankara'da anne ve babasıyla birlikte yaşar. Anne babası ayrılınca, annesiyle birlikte İstanbul'a gelir ve hayatına orada devam eder. Beril, yazar olan annesi, Âzâde Ümran'ın ikinci evliliğinin meyvesidir. İlk evliliğini bir şairle gerçekleştirmiş ve ondan bir oğlu olmuştur. Annesiyle birlikte mutsuz bir çocukluk yaşayan Beril bu durumu şöyle dile getirir:

“(..).Benim büyüdüğüm yıllarda annem hep hastalıklı, mızumsuz, soğuk bir kadındı; hele son yıllarında ondan usanç getirmiştik, ölsün istiyordum. O da öldü. Şimdi ben de her mevsim onun bir romanını okuyorum. Bir tür... tespih çekmece mi desem, iste öyle bir şey(...)” (s.261-262)

Beril'in o yıllarda model alabileceği tek kişi annesi olduğu için de sağlam temellere dayalı bir beraberlik gerçekleştirdiği söylenemez.

Gazel'de ise kahramanlar baba sevgisi yoksunluğu içindedirler. Başkışı Serap ve ablası babalarını küçük yaşta kaybetmişlerdir ve anneleriyle birlikte yaşamaktadırlar. Serap'ta bu durumun etkileri görülmezken, ablası Zerrin'in Esat adında bir gençle birlikte olmasını annesi Nerime Hanım baba yoksunluğuna bağlar. Nerime Hanım, maddiyata önem veren, kızlarının zengin kişilerle evlilik yapmalarını isteyen bir kadındır. Zerrin'in ise düşüncelerinin genelinde olduğu gibi, bu konuda da annesinden farklı düşünmesi, annesiyle hiçbir zaman anlaşamamasına ve aralarında aşılabilir uçurumların oluşmasına sebep olur. Nerime Hanım düşüncelerini "*Babanız başımızda olaydı ablan öyle gözünün baktığı yerde gezemezdi.*" (s.36) diye belirterek Zerrin'in "*eli ekmek tutmayan, zibidi*" biriyle birlikte olmasını babalarının yokluğuna bağlar.

Yasemin de Serap ve Zerrin gibi babasız büyümüştür; ama Yasemin'in durumu Serap ve Zerrin'den daha farklıdır. Yasemin'in babası Süha Bey, annesi olarak bildiği Nigâr Hanım'ın kız kardeşi Fazıla'ya tecavüz ederek hamile bırakmış ve yasak ilişki sonucunda Yasemin dünyaya gelmiştir. Yasemin, bunu hiçbir zaman öğrenemez. Babası Yasemin doğmadan öldü(rüldü)ğü için, annesi ve teyzesi bu eksikliği hissetmemesi için kendilerince ellerinden geldiği kadar sevgilerini verip onun her istediğini yaparak şımarık bir kız olarak yetişmesine sebep olmuşlardır.

Ele aldığımız romanların tümünde gerek başkışiler, gerekse ikinci plandaki kişiler olsun her karakterin ailevi problemleri olduğu aşikârdır. Çoğunlukla anne ya da babanın vefat etmiş olmasından kaynaklanan duygusal boşluklar, ayrılıkla biten ya da ihanetlerle sonuçlanan evliliklerin kişiler üzerinde olumsuz birçok etki

yarattığı görülmektedir. Kişiler bu boşluk neticesinde sevgi arayışları içine girerek yanlış ilişkiler yaşamakta ve kişiliklerini tam olarak geliştirememektedirler.

5.7 Çocuk ve Çocuksuzluk Problemi

Ailenin birlik ve beraberliği içerisinde çocuğun önemli bir yeri vardır. Çocuğun varlığı, aile bireylerinin sorumluluk almasına ve birbirine kenetlenmesine neden olur. Boşanmaların çoğu çocuk sahibi olamamaktan kaynaklanmaktadır; çünkü çocuk, aileyi bir arada tutan en kuvvetli bağıdır. Ailede oluşan sorunların, çocuk sahibi olmayan ailelere göre daha kolay aşıldığı da kaçınılmaz bir gerçektir. Çoğu insan birçok zorluğa, bıkkınlığa çocuklarının varlığından aldıkları güçle tahammül gösterirler; fakat çocuk sahibi olmak ayrı bir özveri ve sorumluluk da gerektirmektedir.

Yazar, *Genç Kızlar* hariç tüm romanlarda çocuk ve çocuksuzluk problemini ele almıştır. Bu bölümde çocuk sahibi olmak adına karşılaşılan zorluklar ve çocuk sahibi olmanın sorumluluğunu üstlenemeyen kadınların karşılaştıkları sorunlar üstünde durmaya çalışacağız.

Mazi Kalbimde Bir Yaradır'ın Lamia'sı genç bir kızken yaptığı hatanın bedelini ömür boyu çekmeye mahkûm olmuş bir kadındır. Çocukluğundan bu yana anne olmanın hayallerini kuran Lamia, Yeşilce'de yaşadığı yıllarda sevgilisi Turan'la olan birlikteliğinden hamile kalmış ve bu hamileliği Ali'yle evlenebilmek adına sonlandırmıştır. Lamia'nın kürtaj için gittiği doktor uzman olmadığı ve sağlıklı bir operasyon gerçekleştiremediği için Lamia hiçbir zaman anne olamayacağını Ali'yle evlendikten kısa bir süre sonra anlar. Lamia ilk başlarda yıllar önce gerçekleşen bu operasyonu hiçbir doktora itiraf edemez, gerçeği yadsıyarak bu problemi ortadan kaldıracağını düşünür. Lamia, çocuk sahibi olabilmek adına birçok defa farklı doktorlara gider, Viyana'daki doktora gittiğinde

gerçeği ilk defa bir doktora itiraf eder. Bu itiraf kendi kendine de bir şeyleri artık kabullenmesini sağlar ve Ali'den yıllarca sakladığı bu gerçeği ona söyleme kararı alır. Lamia, “kısırlığını” bir eksiklik ve suç olarak görerek kendisinin de arzulanmayacak bir kadın olduğunu düşünür. Çocuk sahibi olamamak Lamia’da bir özgüven eksikliğine sebep olur. Yıllardır sakladığı gerçeği Ali’ye söyleyince, Ali, enayi yerine konduğu için büyük bir öfke duyar. Bu Ali ve Lamia’nın ilk büyük kavgaları olur. Lamia, sonunda içini kemiren bu korkudan ve vicdan azabından kurtulduğu için bir rahatlama yaşar. Ondan sonra da Süsi’nin Yeşilce’ye çağırın mektubunu dikkate alarak oraya gitmeye karar verir. Süsi’nin Lamia’yı Yeşilce’ye çağırmasının sebebi ise Turan’la evliliğinden olan Yavuz’u Lamia’ya vermek içindir. Süsi’nin yeni eşi Bekir, Yavuz’u istemeyince Süsi çareyi çocuğunu Lamia’ya verme kararını alır. Süsi kocası için çocuğundan vazgeçmiştir. Lamia çocuk aşkıyla yanar; ama Süsi için sevdiği erkek, yani Bekir, çocuğundan yani Yavuz’dan daha önemlidir:

“Evet, Bekir’i seçtim! (...) Yavuz’u sevmiyor değilim... kendimce. Beni bir canavar falan gibi görmeni istemem ama ben bu konuda senin gibi değilim, gülüm. Yavuz’suz yaşayabilirim ama Bekir’siz...” (s.289)

Süsi’nin çocuk sahibi olmak ile ilgili düşünceleri, Lamia’nın düşünceleriyle tam bir zıtlık içindedir. Süsi’nin çocuk sahibi olmakla ilgili düşüncelerini şu şekilde verebiliriz:

“(…)Çocuk yaptın mı ömrünü adayacaksın...ki bu bana göre değil, biliyorsun. Sonra gebe olmak, giderek büyüüp şişmek, biçimsizleşmek, çocuğa meme emzirmek... Süsi yüzünü tiksintiyle buruşturmuştu. “Bunları düşünmek bile beni deli ediyordu. Durmadan öğürüyordum(...)kendimden de tiksiniyordum, doğacak çocuktan da.” (s.226)

Sitem’de ise çocuk problemi yaşayan karakter Mihri Hanım’dır. Mihri Hanım, evli olmakla birlikte kocasını aldattığı Doktor Nejat’tan hamile kalmıştır; fakat bu çocuğu dünyaya getirmek istememektedir. Bunun için, ebelik yapan

Haççe'den çocuğu almasını ister. Haççe ve Mihri Hanım arasında geçen diyalog şu şekilde gelişme gösterir:

“Başka çarem yok, be Haççe! Senden başka çarem yok. Başkasına gidemem, hele doktorlara hiç! Anlamaz mısın bunu?” “Anlıyorum Mihri Hanım, anlıyorum ya, ben senin çaren değilim, sen de bunu anla gayri! Ne ben ne de başkası! Zaten için kalbura dönmüş, dokunmaya gelmez(...) “Haççe kurbanın olayım!(...) Salhane Mahallelerindeki koca karılara yollama beni, kasaplara yem etme!(...) Doğuramam! diye haykırdı Mihri Hanım, Bu çocuğu doğuramam!” (s. 221-222)

Mihri Hanım'ın hamileliğinin sonlandırılması durumunda neticesinin büyük ihtimalle ölüm olacağını söyleyen Haççe, bir hata yapmasının engellenmesi için Mahmut Bey'e haber gönderir. Mihri Hanım'ın aldatmalarına göz yuman Mahmut Bey, hamilelik durumunu ve doğacak bebeği kabullenir. Mihri Hanım, hamileliği boyunca odasından hiç çıkmaz ve adeta hayata küser. Sonunda yasak aşkının meyvesi dünyaya gelince de annelik sevgisini bebeğe vermemekle birlikte onu bir kere bile emzirmez. Bebek, yaşadığı birkaç aylık süre boyunca annesinden ayrı hizmetçi ve evlatlıkların elinde hayatına devam eder. Bebeğe en çok sahip çıkan kişi Sitem'dir. Adeta bir anne şefkatiyle yaklaşır ona, öyle ki anne olmamasına rağmen, zaman zaman bebeği emzirmeye bile çalışır. Bebek kaybolduğu zaman ise bir annenin yavrusunu kaybettiği zaman girdiği çıkmaza Mihri Hanım yerine Sitem'in girmesi, hayata küsmesi, rüyalarında bebeği görmesi hatta onun mahzende olduğunu bilmesi de dikkat çeker.

Belki Defne'de Defne, bir çocuk sahibi olmayı çok istemektedir; fakat daha önce de bahsettiğimiz gibi, Defne kocası Meto tarafından aldatılınca düğün fotoğraflarını, aşk mektuplarını yırtıp attıktan sonra iki aylık hamileliğini de sonlandırır. Defne, o an yaşadığı psikolojik baskı sebebiyle sonradan pişmanlıkla hatırlayacağı operasyonu yaptırdıktan sonra Meto da dahil bunu kimseye söyleyemez. Bu durumu Beril'in çocuk sahibi olamadığını öğrendiği zaman ona

destek olmak maksadıyla dile getirebilir yalnızca. Defne, anne olamadığı için yaşadığı üzüntüyü şu şekilde anlatır:

“Ben gebe kalmıştım geçen yıl,” dedi, bakışlarını onun gibi ufka dikerek. “Çok mutluydum. Çok hazırdım... Sonra Meto’nun... sonra öteki kadını öğrendim. Gözümü kırpmadan gidip çocuğu aldırđım. Şimdi kimi zaman rüyalarđma giriyor.” (s.268-269)

Defne’nin Meto’ya tekrar dönme sebebi olarak çocuk sahibi olmak istediği söylenebilir. Beril ile dostluğu noktalandıktan ve Fikret de dahil olmak üzere yeni kurduğu düzenin parçaları olan insanları hayatından çıkardıktan sonra dinlenme sürecine girer. Bu süreçteyken daha o zamanlar Ali adını verdiği bir çocuğa sahip olma kararı alır. Meto’yla tekrar birleştikten sonra da çocuk özlemi biter ve Ali’ye sahip olur.

Beril’in çocuk sahibi olamadığı romanın ilk başlarında kendini gösterir. Beril ve Sahir’in evliliklerinin bitmesinin en büyük sebebi de bu problemdir. Gençken çocuk sahibi olmak istemeyen Beril, zaman geçince de ilerleyen yaşından dolayı bir çocuğa sahip olamaz. Sahir’le konuşmalarında üstü kapalı bir şekilde bu probleme yer verilir.

Beril ve Sahir’in evliliğinin yıkılma sebeplerinden birisi çocuk sahibi olamamalarıdır. Sahir’le uzun zamandır cinsel hayatları olmayan ve bunun sonucunda da Sahir’in hayatında başka biri olduğundan şüphelenen Beril, evliliğinin ilk yıllarında çocuk sahibi olmayı hiç istemediğini dile getirir. Beril bu konuda *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*’ın Süsi’siyle benzerlik göstermektedir. Beril’in Süsi’den farkı, Süsi’nin bir çocuğa sahip olmasıdır. Beril, düşüncelerini ve çocuk özlemini şu şekilde dile getirir:

“(...)Gençliğimde çocuk istemiyordum ki! Gebe kalacağım diye ödüm kopardı. Nefret ederdim bu düşünceden, hatta iğrenirdim, şekerdim. Yani senin bedeninin içinde başka bir canlı büyüyecek, davul gibi şişirecek seni, sonra etlerini yırtarak altındaki malum delikten dışarı çıkacak, çıktığı gibi memelerine yapışıp senin iliğini, kemiğini emecek, endamını

mahvedecek, kim bilir kaç zaman seks yapamayacaksın, belki de kocan senden soğuyacak.(...) “Evet, şeker böyleydi işte,” diye ekledi. “ Sonra bir gün kırk yaşına geliyorsun,(...) izbe bir kömürlükte yavrulu bir kedi görüyorsun ve gözyaşlarına boğuluyorsun. Ama neylersin ki iş işten geçmiştir artık.” (s.268)

Gazel'de ise çocuk ve çocuksuzluk problemi Zerrin ile kendini gösterir. Zerrin, birlikte olduğu sevgilisi Esat'tan hamile kaldığını öğrenir ve bu yüzden bir an önce evlenmek ister. Zerrin, hamile kaldığı için evlenmek zorunda olduğunu annesine söylemeye cesaret edemez ve bunu kız kardeşi Serap'tan ister. Serap, ablasının hamile olduğunu ve bir an önce Esat'la evlenmeleri gerektiğini söyleyince Nerime Hanım bunu üzüntüyle karşılar. Zerrin, evlilik planları yaptığı sırada, kanaması olunca ilk başta düşük yaptığını anlayamaz ve hamile olmadığı ve evlenme zorunluluğundan kurtulduğu için büyük bir sevinç yaşar. Zerrin, o olaydan hiç kimseye bahsetmez, Ne Esat'a ne Serap'a ne de annesine. İlk başlarda Esat'ın evlenmekten vazgeçeceği düşüncesiyle bunu söylemekten çekinen Zerrin, daha fazla saklayamayacağından ve Esat'tan emin olunca bu durumu ona açar. Bir süre sonra Esat, Zerrin'i terk eder. Terk etmesine bahane olarak da Zerrin'in habersizce çocuğu aldırması olmasını, belki de aslında hiç hamile olmadığını sırf evlenebilmek için böyle bir yalana başvurduğunu söyler. Zerrin, Esat tarafından terk edilince, hiçbir duygunun çocuğunu kaybettiği günkü acıdan daha fazla acıtamayacağını söyleyerek Serap'a şu açıklamayı yapar:

“O geceyi yaşayıp atlattıktan sonra, inan, beni yıkmaya on Esat'ın gücü yetmez.(...) Bir bakıma... çocuğumu kaybettiğimde ben kendimi bulmuşum, aslında; her geçen gün daha iyi anlıyorum bunu. Çocuk... çocuğum... ölmüş olabilir ama bu hiçbir şeyi değiştirmez ki! Ben onun annesiyim... hep annesi olacağım, yaşadığım sürece... Eski Zerrin olmaya asla dönemem artık.” (s.253)

İncelemeye çalıştığımız romanlarda çocuk sahibi olmak da olamamak da kahramanlar için büyük bir problem olmuştur. Karakterlerin çocuk sahibi olamaması, evlilikleri ve ilişkilerini zedelemektedir. Lamia, gençliğinde Turan'dan

olan hamileliğini sonlandırdıktan sonra bir daha çocuk sahibi olamaz, yaptığı hatanın bedelini hiçbir zaman çocuk sahibi olamamakla öderken, Turan ve Süsi'nin çocuğunu evlat edinmesi onu tekrar hayata bağlar. Defne ise kendisini aldatan kocasının çocuğunu dünyaya getirmek istemez; fakat anne olma isteği hiçbir zaman bitmez ve eşiyile tekrar birleşerek anne olma özlemini dindirir. Beril ise hiçbir zaman çocuk sahibi olamaz ve bu da evliliğinin sonlanmasına zemin oluşturur. Zerrin, ilk önceleri bir utanç olarak gördüğü hamileliği sonlanınca, anne olmanın bilincine varır ve çocuğunu kaybettiği için büyük pişmanlık duyar. Süsi, inat uğruna evlendiği Turan'dan olan çocuğunu yeni evliliğinin bozulmaması için Lamia'ya verirken Mihri Hanım ise yasak aşkının meyvesini hiçbir zaman kabullenemez.

5.8 Diğer Problemler: Ensest İlişki

Yukardaki bölümlerde romanların tümünde görülen problemleri geniş bir şekilde ele almaya çalıştık. Romanlarda bu problemlerin dışında ender rastlanan bazı problemler de bulunmaktadır. *Sitem*'de, aile içi ilişki olarak da bilinen "ensest" ilişki türü, *Gazel*'de ise erkeklere özgü bir ilişki olarak homoseksüel ilişkiyi görmekteyiz ki biz burada konumuzla ilişkisiz olması bakımından bu ikinci ilişki üzerinde durmayacağız.

Anne-oğul, baba-kız, dede-torun, kardeş-kardeş vb. ailenin kan bağıyla bağlı, çok yakın bireyleri arasında yaşanan cinsel ilişkiye "ensest" denilmektedir. Ensest ilişki psikolojik bir rahatsızlık olarak kabul edilir. Ensest, toplumun ahlaki normlarına aykırı bir ilişkidir. Ama öte yandan ilkçağ uygarlıklarında krallıkların kanlarının saflığını korumak amacıyla aile içi evliliklerin meşru sayıldığı da bilinen bir gerçektir. Toplumsal yapının gelişmesiyle aile içi evlilikler "cinsel sapma"

olarak nitelendirilerek yasaklanmıştır. Günümüzde ise bu ilişkiye aile içi cinsel istismar olarak rastlarız.

Sitem'de Mihri Hanım'ın da oğlu Eşber' in de normal bir psikolojiye sahip olmadıkları aşikârdır. Öyle ki Mihri Hanım'ın arzularının kölesi olması ve şehevi arzuları söz konusu olduğunda kimseyi tanımaması ve Eşber'in cinayet işlemesi dolayısıyla bu ikisi arasında ensest ilişkiye benzer bir ilişki gerçekleşir. Romanda bu çok kapalı ve cinsel simgelere dayalı şekilde anlatılır: Aşağıdaki satırlar Mihri Hanım ve oğlu Eşber'in aralarındaki ilişkiyi ima eden satırlardır:

“(…)ucu püsküllü, saman renginde uzun bir sap saz sanki kendiliğinden havaya kalkarak bir kavis çizdi, o tuhaf gülüşle üflenmişçesine süzülüp karşı şezlongdaki kadının dizlerinin arasına doğru kaydı. Söğüt yapraklarının arasından sızan bir güneş huzmesi sazın içine işleyerek ucundaki püskülleri bir an sedefe dönüştürdü ve sazı tutan elin üzerindeki kısa, ince tüyleri yaldızladı.(…)” (s.187)

“O yüzük... Eşber'in, o yaz o iskelet başı biçimindeki yüzüğü hiç çıkarmayan o biçimli, o güzel eli... Bir yaz öğleden sonrasının Güneş Karanlığı saatinde, asma yapraklarının peçesi arasından seyretmişlerdi bu eli, *Sitem*'le: parmaklarının arasında ucu çingirak biçimi püsküllü, yaldız renkli ince bir saz tutuyordu. Salkımsöğüt dallarının arasından yol bulan bir güneş ışını, yüzüğünde incecik bir kıvılcım çıkarmıştı; asmaların arasından gözetleyen iki kız, ucu püsküllü saz sapının karşı şezlongdaki kadının dizlerinin arasındaki karanlığa doğru kaydığını görmüşlerdi... Ve bu elin genç Doktor Nejat'ın eli olduğunu varsaymışlardı.”(s. 352)

SONUÇ

Çağdaş Türk edebiyatının önemli yazarlarından Nihal Yeğınobalı, 16 Kasım 1927'de Manisa'da doğmuştur. Ailesinin geçmişı Manisa'nın Gördes kazasında bulunan Yeğınoba köyüne dayanır. Soyadı da buradan gelmektedir. Dedesi Gördesli Hocazade Asım Efendi (1860-1915) önemli bir din ve bilim adamıdır. Babası Mütareke'de Soma kaymakamı olan Halil Asım Bey, annesi Topalağalar sülalesinden gelen ünlü halı tüccarı Tefvik Bey'in ve Vesile Hanım'ın tek kızı olan Feride Hanım'dır. Yeğınobalı'nın Müzehher ve Asım isimli iki kardeşı vardır. babasının işleri dolayısıyla sekiz yaşındayken ailesiyle birlikte İstanbul'a taşınan Yeğınobalı, ilköğretimini tamamladıktan sonra ortaokul ve liseyi Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde okur. Önceleri şair olmak isteyen, daha sonra roman yazmaya özenen yazar, edebiyat hayatına çeviriyle başlar. 120'den fazla eser çevirerek edebiyat hayatımıza büyük katkıda bulunan yazar, ilk romanı olan *Genç Kızlar*'ı da okura çeviri roman diye takdim ederek yayımlar. Yaklaşık 40 yıl sonra kendi telif eseri olduğunu açıklaması büyük yankı uyandırır. Yeğınobalı bu romandan sonra *Eflatun Kız* (1959, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* adıyla 1987), *Sitem* (1997), *Belki Defne* (2005) ve *Gazel* (2007) adlı romanlarını edebiyatımıza kazandırır.

Çalışmamızda bu romanlar ele alınmış ve kısa bir girişten sonra romanlar kadın kişiler ve kadınlarla ilgili problemler açısından incelenmiştir.

Yeğınobalının ilk romanı olan *Genç Kızlar*'da yaşadığı kötü evlilik yüzünden kendine aşkı yasaklamış bir öğretmenin başından geçen olaylar ve birbiriyle dost olan üç genç kızın bu öğretmene karşı duydukları aşk ve onu elde

etme çabaları anlatılır. Roman genç kızlar arasındaki rekabet ve kıskançlık duyguları üzerine odaklanır. İkinci roman *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*'da yetişkin bir kadının ilk aşkı olan kocası ile gençlik aşkı arasında kalması; ihanetler, kararsızlıklar ve kıskançlıklar vardır. Romanda ayrıca çocuksuzluk problemi de karşımıza çıkar. *Sitem* romanı Yeğınobalı'nın kendisine çok benzeyen bir kişilik olarak anlattığı *Sitem* adlı genç bir kızın hikâyesidir. Romanın temasını, çocukluğun son dönemlerinde, çocukluktan ergenlik çağına geçişte yaşanan duygusal değişiklikler, cinsel arzular, ihtiraslar ve bu ihtirasların sonucunda doğan bir cinayet oluşturur. *Belki Defne* romanında, aldatılan bir kadının duygu boşluğu sonucunda içine girdiği yeni çevrede yanlış ilişkilere yönelmesi sonucunda mantığı ile duyguları arasında çelişkilere düşmesi anlatılırken, dostluk kavramına geniş bir şekilde yer verilir. Roman, Defne'nin çocuk arzusu yüzünden eşine tekrar dönmesiyle sona erer. Yeğınobalı'nın son romanı *Gazel*'de 1940'lı yıllarda İstanbul'da yaşayan ve içinde buldukları toplumun ahlak kurallarına göre davranmak zorunda kalan roman kişilerinin toplumun değer yargılarıyla kendi arzuları arasında kalması anlatılır. Yazar, bundan önceki romanlarında kadınlığı tatmak ve cinselliği yaşamak arzusuyla yaşayan kadınları anlatırken başkişi Serap'a bekâreti kutsayan bir rol yükler. Yazarın bunu yapmasının amacı ise; 1940'lı yıllardan bu yana toplumun bekâret kavramı üzerine düşüncelerinin çok değişmemiş olduğunu vurgulayarak erkek egemen toplumun ikiyüzlülüğünü yansıtmaktır.

Romanlarda yer alan kadın kişilikler başkişiler ve ikinci plandaki kişiler şeklinde iki kısımda incelenebilir. Başkişiler ya da roman kahramanları, fiziki açıdan genellikle esmer ve eğitimli kadınlardan oluşur. Bu kadınlar veya genç kızlar cinselliğini özgürce yaşamak için toplumun ahlâk kurallarıyla mücadele içine

girerler. İkinci plandaki kişiler ise çoğunlukla rakip kadınlardan oluşmaktadır. Bu kişiler, fiziki açıdan başkilerden çok daha güzeldirler. Romanlarda esmerlerin yanı sıra sarışın rakiplere de rastlarız. İkinci plandaki kişiler genellikle karakter açısından başkilerle kıyasla kötü, şuh ve fattan kadınlardır. Ancak her iki gruba giren kadınların ortak özelliği hemen hepsinin sosyal kural ve baskılara bir isyan içinde olmaları ve ailevi problemler yaşamalarıdır.

Romanlarında çoğunlukla kadın kişiler üzerinde duran ve onların psikolojilerini vermeye çalışan Yeğınobalı, bu vesileyle çoğu zaman da kadınların karşı karşıya olduğu problemler üzerinde durmuştur. Romanlarda kadınların evrensel sorunlarından biri olarak bekâretin aşırı derecede önemsenmesi ve bunun kadınlar üzerinde yarattığı baskı konusu üzerinde önemle durulur. Kadınlar bir yandan arzularını dilediğince yaşamak isterler; ama diğer taraftan toplumsal ahlak kurallarına uymak zorunluluğu dolayısıyla derin bir çelişki içinde kalırlar. Bu romanlarda nadir de olsa cinsel tutkularına aşarı düşkün kadınlar da görülür. Bunlar bazan ensest ilişki gibi toplumca sapıklık sayılan ilişkilere bile girerler. Eril bilincin yüzyıllardır dayattığı “ bekâret, namus, ahlak ” üçlemesine bağılı kalmak ya da özgürce cinselliğini yaşamak isteyen kadının karşılaştığı bir diğer sorun olan cinsel arzuları bastırmak zorunda kalmak ise Yeğınobalı'nın 5 romanında da karşılaştığımız başka bir önemli problemlerdir. Ataerkil düzenin dayattığı kadının kapalı kapılar arkasında tutma kuralı veya tabusu, her ne kadar Cumhuriyet'in ilk yıllarında yıkılmaya çalışılsa da, bu konuda fazla bir başarı elde edilebilmiş değildir. İncelediğimiz romanlarda bu durum, gelenekçi düşüncenin dayatmalarını kanıksayan, toplum içinde kendisini ahlaksız hissetmemek için arzularına ket vuran kahramanların bu arzularının rüyalarında ya da hayallerinde ortaya çıkması ile eleştirilmek istenmiştir. Yeğınobalı'nın ele aldığı başka bir problem de kadının bir

cinsel meta olarak görülmesidir. Romanlarda öteden beri bir meta olarak görülen kadına bakışın son zamanlarda, söz gelişi Cumhuriyet döneminde de pek değişmediği görülür. Günümüzde kadın bedeninin yine bir zevk aracı olarak kabul edilir. Bunun dışında kadın sadece çocuğu, eşi ve eviyle ilgilenmelidir. Bu bakış açısı romanlarda kadın kahramanlar tarafından sık sık eleştirilir. Başka bir büyük problem olan taciz ve tecavüzün ise bu duruma maruz kalan kadın kurbanların hayatlarında ne derece büyük hasarlara yol açtığını romanlarda belirgin şekilde anlatılır. Romanlarda bunlardan başka anne veya baba şefkat ve ilgisinden mahrum yetişen kadın kişilerin bu eksikliği gidermek için girdiği arayışlar, çocuksuzluk probleminin kadın psikolojisinde yarattığı sonuçlar üzerinde de durulmuştur.

Sonuç olarak Yeğınobalı'nın romanları Cumhuriyet romancılarından veya çağdaş romancılardan farklı olarak daha çok cinsel konulara ağırlık veren, toplumdaki cinsel tabuları yıkmaya çalışan ve kadına kendi kimliğini kazandırmak isteyen romanlardır. Bu yüzden onun romanları bazan "erotik roman" olarak nitelenmiş, yazar da bunu kabul etmiştir. Yazarın bu yola gitmesinin en önemli sebebi, toplumda kadın haklarının ihlal edilmesi ve kadınların ikinci planda varlıklar ve bir cinsel meta gibi görülmesidir. Bu durumdan çok rahatsız olan yazar romanları vasıtasıyla hem kadın hem de erkek okurlarda kadın konusunda olumlu yönde bir bilinç oluşturmak istemiştir. Bu amaç romanlarında çok belirgin şekilde görülmektedir.

KAYNAKÇA

Alt, Nil (2008). *A Gender-Based Study of Nihal Yeğınobalı's Pseudo-Translation Genç Kızlar*, Boğaziçi Üniversitesi.

Arna, Sibel (2005). "Bir Cumhuriyet Çocuğu", *Hürriyet*, Arşiv.

Caner, Emre (2004). *Kutsal Fahışeden Bakire Meryem'e, Toprak ve Kadın*, Su Yayınları, 1. b., İstanbul.

Caporal, Bernard (1982). *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. b., Ankara.

Çalışlar, Oral (2002). *Kadınlara Dair*, Oral Çalışlar ve GENDAŞ A.Ş., İstanbul.

Çakır, Serpil ve Gökçe, Necla. *Farklı Feminizmler Açısından Kadın Araştırmalarında Yöntem*, Sel Yayıncılık, İstanbul.

Davidoff, Leonore (2002). *Feminist Tarihyazımında Sınıf ve Cinsiyet*, İletişim Yayınları, 1. b., İstanbul.

Duby, Georges ve Perrot, Michelle (2005). *Kadınların Tarihi*, (çev. Fethi, Ahmet), cilt. III-V., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Durakbaşı, Ayşe (2007). *Türk Modernleşmesi ve Feminizm*, İletişim Yayınları, 3. b., İstanbul.

Gökalp, Ziya (1968). *Türkçülüğün Esasları*, Varlık Yayınevi, sayı: 1388, 7. b., İstanbul.

Güven, Zeynep (2000). “Şark Erkeği Roman Kahramanını Bile Kıskanır, Cemal Süreya ve Yaşanmamış Bir Aşk”, *Hürriyet*, Arşiv.

Huyugüzel, Ö. Faruk. (2000) *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

----- (2002). “Edebî Sanatlar: Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı”, Türkiye Cumhuriyeti'nin Temeli Kültürdür II, T. C. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s. 278-337.

İrızık, Sibel ve Parla Jale (2004). *Kadın Dile Düşünce*, Edebiyat ve Toplumsal Cinsiyet, İletişim Yayınları, 1. Basım, İstanbul.

Kefeli, Emel (2000). *Karşılaştırmalı Edebiyat İncelemeleri*, Kitabevi 148, İstanbul.

Öğüt, Hande (2007). *Bakire Olmak Kolay, Kadın Olmak Zor*, Radikal Gazetesi, Arşiv.

Öner, Işın Bengi (1999). *Çeviri Bir Süreçtir...Ya Çeviribilim?*, Sel Yayıncılık, 1. b., İstanbul.

Sınar, Alev (2007). *Aka Gündüz'ün Romanlarında Kadın*, Dergâh Yayınları, 1. b., İstanbul.

Süreya, Cemal, (1996), *99 Yüz İzdüşümler/Söz Senaryosu*, Kaynak Yayınları, 3. b., İstanbul.

Yeğınobalı, Nihal, (2010) *Cumhuriyet Çocuğu*, 9. b., İstanbul, Can Yayınları.